

11/2023

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE
NOVEMBER - LISTOPAD



OPTICS
TRADE

24.-26. 11. 2023

ČRNI PETEK

petek
od 8.00 do 20.00
sobota
od 8.00 do 15.00

DARILO
ob vsakem
nakupu

pri Optics Trade!

Obiščite nas
ter izkoristite vikend
izjemnih popustov!



Pirnikova ulica 5
2310 Slov. Bistrica



031 770 520



info@optics-trade.eu

Izkoristite odlične popuste ter brezplačno
dostavo cel vikend na spletu!

www.optics-trade.eu



ALASKA SUPERIOR PRO
15% POPUST NA KOMPLET!

Lovska jakna
ALASKA 1795
Superior PRO

Vodni stolpec:
20 000 mm
Dihanje:
20 000 g/m²/24 ur

189,90 €



Lovske hlače
ALASKE 1795
Superior PRO

Vodni stolpec:
20 000 mm
Dihanje:
20 000 g/m²/24 ur

149,00 €



ALASKA
1795

PRILAGODLJIVA OPREMA
ZA VSE PRILOŽNOSTI

Obrnljiva flis jakna
ALASKA 1795
Elk hunter

Vodni stolpec:
10 000 mm
Dihanje:
8 000 g/m²/24 ur

110,00 €



AKCIJA v novembru:
15% POPUST ZA KOMPLET!

AVANTURA

Na voljo v trgovini in na spletu
www.avantura.info

Avantura Trade d.o.o., Ljubljanska c. 44, 6230 Postojna | 05 726 40 70 | info@avantura.info



LOVEC



Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik CVI., št. 11
november – listopad

Lovlec je z odločbo Ministrstva za kulturo RS, št. 61510-129-2009/8, od 6. 7. 2011 vpisan v razvid medijev pod zap. št. 1633.
ISSN 0024-7014

Glasilo izdaja



Lovska zveza Slovenije

Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana
TRR: SI56 0201 0001 5687 097 (NLB, d. d.)
ID za DDV: SI 23864516

Priprava in tisk
Tiskarna Evrografis, d. o. o., Maribor
Poština je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

V. d. odgovornega urednika:
Boris Leskovic

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik: dr. Arpad Kőveš
Marjan Gselman, Jurij Lampe,
dr. Boštjan Pokorny, Marko Rajkovič,
Ivan Kuljaj

Lektorica in korektorica:

Marjetka Šivic

Tehnični urednik: Milan Samar

Tajnik uredništva: Andrej Miklavčič

Lovlec izhaja v začetku vsakega meseca, razen poletne številke 7–8, ki je združena in izide v začetku julija.

Ta številka je izšla v 22.000 izvodih.

Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC obdavčeno po 5% stopnji.

Besedila za objavo v reviji Lovlec pošljite na e-naslov lovec@lovska-zveza.si v Wordovem dokumentu, podpisane in žigosane uradne dopise pa skenirane ali po navadni pošti. Fotografije sprejemamo prav tako po e-pošti v formatu jpg, in sicer v nezmanjšani resoluciji.

Fotografi, ki se ukvarjajo z naravoslovno fotografijo, lahko svoje fotografije, namenjene za banko fotografij revije Lovlec ter Zlatorogove in Strokovne knjižnice, pošljejo po vnaprejšnjem dogovoru po katerem od elektronskih transferjev.

Avtorji s tem, ko pošljejo fotografije v uredništvo, soglašajo z obdelavo fotografij pred objavo v reviji Lovlec oziroma Zlatorogovi ali Strokovni knjižnici.

Uredništvo glasila Lovlec
Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana
e-naslov: lovec@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Glasilo Lovlec na spletu:
<http://www.lovska-zveza.si>
zavihek Glasilo Lovlec



Foto: Blaž Ocvirk

IZ VSEBINE:

R. Burnik:	Lovska kinologija včeraj, danes in jutri	500
L. Bradač:	Predsednikov pogled	501
ZAPISANO, IZBRANO, PREBRANO ...		502
MNENJA IN PREDLOGI		504
J. Kolar:	Kako dolgo se bomo lovci še smešili in si zatiskali oči?	504
LOVSTVO		505
M. Prostor in sodelavci:	Razvoj ponovno naseljene populacije risa v slovenskih Alpah	505
T. Kranjec, U. Mesec,		
D. Slabe:	Znanje prve pomoči med lovci	509
DREVESNE VRSTE		512
M. Kišek Vovk:	Topoli – volnena drevesa	512
LOVSKA OPREMA		516
G. Hodnik:	Blažilniki poka Frey & Devik	516
PO LOVSKEM SVETU		520
J. Weber:	Stara in nova spoznanja o glasbi afriških lovcev	520
NA KRATKO IZ TUJEGA T ISKA ...		523
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		524
M. Koritnik:	Ko gre volk na kup srat	524
LOVSKO PESNIŠTVO		526
S. Grl:	Lovčev grob	526
LOVSKA ORGANIZACIJA		527
F. Krivec:	Še znamo reči: »Hvala!«	527
M. Janc:	Državna prvenstva v lovskem strelstvu 2023	528
P. Novak:	Počastitev sv. Huberta v Železni županiji	529
F. Černigoj:	Pregled upravljanja z divjadjo v Primorskem LUO v letu 2022	530
A. Klemenc:	Uspešen mladinski lovski tabor Postojnsko-Bistriške ZLD	531
M. Kontelj:	50 let KD Lovskega pevskega zbora Dekani	532
S. Tormič:	35 let Notranjskih registrov	533
P. Novak:	Strelsko tekmovanje ZLD Prekmurje	534
JUBILANTI		535
MLADI IN LOVSTVO		536
J. Marhl:	Tretji dvodnevni lovski tabor na Remšniku	536
M. Kišek Vovk:	Kuna belica in kuna zlatica	537
LOVSKA KRIŽANKA		538
LOVSKI OPRTNIK		539
V. Rutar:	Pohod treh LD po zahodnem delu krasa	539
F. Rotar:	Glinasti golobi leteli v spomin na Braneta Kurnika	540
V. Rutar:	Lovna dovolilnica in lovski karti lovca ilirskobistriškega okraja iz let 1945/47	541
M. Sever:	Poleg filma tudi novi knjigi o risih za otroke	542
Optics Trade, d. o. o.:	Predstavljamo: termovizijski nastavki Hikmicro Thunder 2.0	543
M. Toš:	Pred 65 leti s(m)o slovenski lovci kupili dom Zlatorog v Ljubljani	544
I. Kuljaj:	Lovci - vinarji: Ivan Mijošek	544
V SPOMIN		545
LOVSKA KINOLOGIJA		546
D. Žnidaršič - Šveglj:	Vsestranski uporabnostni preizkušnji za jazbečarje	546
M. Toš:	Mariborski lovski kinologi pod novim praporom	547
KZS:	Predvidena legla lovskih psov	548

SLIKA NA NASLOVNICI:

Gamsa (*Rupicapra rupicapra*)

Foto: Oton Naglost

Na računalnik natisnjene prispevke pošiljajte na elektronski naslov lovec@lovska-zveza.si. Poslanih prispevkov in fotografij ne vračamo. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljjanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva in Lovske zveze Slovenije. Uredništvo se je potrudilo, da bi našlo vse imetnike avtorskih pravic. Če mu kljub trudu to morda ni v celoti uspelo, avtorje prosimo, naj stopijo v stik z uredništvom. Morebitni priloženi letaki niso povezani z uredniško politiko Lovca in niso publikacije, ki bi jih izdala Lovska zveza Slovenije ali uredniški odbor. Za njihovo vsebino odgovarja naročnik storitve (oglaševalac).

LOVNE DOBE:

Ur. list, št. 101/17, 9. 2004
in št. 81/14, 11. 2014

Srna

srnjak, lanščak:
1. 5.–31. 10.

srna, mladici obeh spolov:

1. 9.–31. 12.

mladica:

1. 5.–31. 12.

Navadni jelen

jelen:

16. 8.–31. 12.

košuta:

1. 9.–31. 12.

teleta:

1. 9.–31. 1.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 1.

Damjak

damjak:

16. 8.–31. 12.

košuta:

1. 9.–31. 12.

teleta:

1. 9.–31. 1.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 1.

Mufon

oven, lanščaki obeh spolov in

jagnjeta obeh spolov:

1. 8.–28. 2.

ovca:

1. 8.–31. 12.

Gams

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12.

Kozorog

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12.

Divji prašič

merjasec:

1. 1.–31. 12.

svinja:

1. 7.–31. 1.

ozimci in lanščaki obeh spolov:

1. 1.–31. 12.

Poljski zajec

1. 10.–15. 12.

Kuna belica, kuna zlatica

1. 11.–28. 2.

Jazbec

1. 8.–31. 12.

Lisica

1. 7.–15. 3.

Šakal

1. 7.–15. 3.

Rakunasti pes (enok)

1. 8.–31. 3.

Navadni polh

1. 10.–30. 11.

Alpski svizec

1. 9.–30. 10.

Pišmoka

1. 1.–31. 12.

Nutrija

1. 1.–31. 12.

Fazan

1. 9.–28. 2.

Poljski jerebica (gojena)

1. 9.–15. 11.

Raca mlakarica

1. 9.–15. 1.

Šoja

1. 8.–28. 2.

Sraka

1. 8.–28. 2.

Šiva vrana

1. 8.–28. 2.

Medved in volk

Po veljavni Pravilniku in Odločbi o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (*Ursus arctos*) in volka (*Canis lupus*) iz narave

Lovska kinologija včeraj, danes in jutri



Radoš Burnik,
predsednik Komisije LZS
za lovsko kinologijo

Razne krize in izjemno huda neurja, ki so nas doletela v zadnjem času in si sledijo ena za drugo, zelo vplivajo na delovanje celotne družbe in dogajanje v njej; izjema ni kinologija in dejavnosti, povezane z njo. Spremenjene razmere so tudi priložnost, da stopimo skupaj in se ustrezno prilagodimo novonastalim razmeram ter tako postanemo še močnejši in dejavnejši.

V preteklosti je bilo opravljenega veliko dela, na katerega moramo biti ponosni. Lovski kinologi smo še posebno ponosni na prehojeno pot in naše delo, saj

so ravno iz naših vrst prišle prve pobude o organiziranosti slovenske kinologije. Ni namreč naključje, da lahko že leta 1907 zasledimo ustanovitev Slovenskega lovskega kluba (društva) kot predhodnico kasnejšega organiziranega delovanja slovenskih kinologov. Naj samo omenim enega izmed mnogih slovenskih lovskih kinologov, ki so pustili izjemen pečat na področju lovstva in kinologije, dr. Ivana Lovrenčiča, prvega in do danes še vedno edinega Slovenca, ki je vodil mednarodno kinološko organizacijo FCI.

Ne smemo pozabiti tudi, da so bila območna lovsko-kinološka društva (LKD) ustanovljena prav na pobudo krovne lovske organizacije slovenskih lovcev. Lovsko-kinološka društva so bila ustanovljena od konca leta 1978 in do začetka leta 1979. Prav LKD-ji poleg pasemskih klubov in vzrejnih komisij udeležujejo pomembno vlogo pri organizaciji ter izvedbi kinoloških prireditev, ki upravljavcem lovišč zagotavljajo dovolj šolanih, lovsko preizkušenih in tudi uporabnih lovskih psov, ki so nepogrešljivi pomočniki pri trajnostnem upravljanju s prostoživečimi populacijami divjadi v loviščih. Ne nazadnje prispevajo tudi k bolj etičnemu lovu.

Zelo široko področje delovanja lovske kinologije posledično prinaša zelo razvejano organiziranost, kar pa neredko pomeni tako prednosti kot slabosti. Lovska zveza Slovenije (LZS) je kot krovna organizacija slovenskih lovcev po zakonu zadolžena skrbeti za nadaljnji razvoj lovske kinologije, saj tako določa 21. člen Zakona o divjadi in lovstvu, kjer je ta skrb navedena kot ena od pomembnejših poverjenih ji nalog LZS in ki jo skupaj še z drugimi opravlja v javnem interesu. Večina vodnikov lovskih psov v državi je včlanjenih v območna lovsko-kinološka društva, ki so organizirana po posameznih območjih/regijah Slovenije. Prvi zametki organizirane lovske kinologije na našem ozemlju izhajajo prav iz prvotnih pasemskih klubov (društev), ki pa so združevali vodnike glede na pasemske skupine oziroma pasme psov ne glede, iz katerega dela naše domovine so prihajali. Nekateri izmed tedanjih klubov uspešno delujejo še dandanes. Vse našete organizacije se povezujejo v Kinološko zvezo Slovenije (KZS) kot krovno organizacijo s področja kinologije, ki s pomočjo svojih strokovnih organov in komisij bolj ali manj uspešno skrbi tudi za področje lovske kinologije. LZS prek svoje komisije za lovsko kinologijo skrbi za razvoj lovske kinologije

in sodelovanje s KZS. Komisija LZS za lovsko kinologijo si je pri svojem delovanju zadala kopico nalog, ki jih je poskušala uresničiti in tako posledično izboljšati področje strokovnega delovanja lovske kinologije. Vsi, ki se ukvarjamo s kinologijo, se dobro zavedamo, da brez dobrih vodnikov in njihovih izšolanih psov ni pravičnega lova. V svojih vrstah imamo lovci odlične vodnike, ki s svojimi štirinožnimi prijatelji svojo uporabnost dokazujejo na različnih preizkušnjah doma in tudi v tujini. Sleherni vodnik lovsko uporabnega psa prispeva k uspešnemu in pravilnemu upravljanju z divjadjo v loviščih. Žal moramo ob tem ugotoviti, da je odnos do teh vodnikov in psov v nekaterih okoljih zelo zaskrbljujoč. Nanje se spomnimo le, ko jih potrebujemo, pa naj si bo to v času jesenskih skupnih lovov ali kadar potrebujemo njihovo pomoč, da poiščejo obstreljeno divjad. Neredko so v nekaterih okoljih vodniki lovskih psov obravnavani kot »nebodigatreba« in celo kot moteč dejavnik. Vse prevečkrat so vodniki in lovski psi omenjeni čisto na koncu naših pogovorov, v katerih je najpomembnejša tematika kakovostni blažilec poka ali prvovrstna nočna optika.

V kinologiji tudi ni vse tako slabo, kot želijo prikazati nekateri in tako blatiti ter izničiti delo tistih, ki si prizadevamo(fo) za izboljšanje razmer. Poudaril bi rad, da LZS financira oziroma sofinancira vse kinološke prireditve v delu psov na državni in mednarodni ravni različnih pasemskih skupin, ki jih uporabljamo za lov. Z veliko gotovostjo lahko trdim, da če LZS ne bi finančno podpirala omenjenih prireditev, ki jih organizirajo vzrejne komisije KZS, v sodelovanju z LKD in pasemski klubi, omenjenih prireditev sploh ne bi bilo oziroma bi bile organizirane v zelo majhnem številu. Velikokrat slišimo, da denar lovcev, ki je namenjen za delovanje lovske kinologije, prek različnih komisij prehaja tudi v roke športnim kinologom. Toda vse take trditve moram ostro zavrniti, saj je ravno komisija LZS za lovsko kinologijo sprejela določila, ki nedvoumno določajo, kdo in na kakšen način je upravičen do namenskih sredstev. Za izboljšanje področja lovske kinologije lahko največ naredimo lovski kinologi sami tako, da stopimo skupaj, določimo ustrezne smernice delovanja, hkrati pa postavimo dobrobit psa pred druge osebne interese, pozabimo stare zamere, končamo medsebojna obračunavanja. Le tako bomo deležni spoštovanja in ugleda, ki si ga zaslužimo in ga tudi pričakujemo od drugih lovcev, ki niso vodniki psov. Iskreno si želim, da bi v prihodnje vodstva lovskih druženj bolj prisluhnila vsem članom kinologom, ki se ukvarjajo z lovsko kinologijo in bolj spoštljivo obravnavala njihovo delo ter jim vsaj na tak način izkazovala kanček dolžnega spoštovanja, ki si ga vsekakor zaslužijo; vsaj takšnega kot tisti posamezniki, ki ne vodijo psov.

Ob koncu mojega mandata predsednika Komisije LZS za lovsko kinologijo se vsem sodelujočim pri delu v komisiji in na terenu zahvalujem, članom komisije novega sestava pa želim čim več uspehov na lovu in kinoloških preizkušnjah/prireditvah, kjer dobri psi dokazujejo, kako so potrebni pri naši osnovni dejavnosti.

Za izboljšanje področja lovske kinologije lahko največ naredimo lovski kinologi sami tako, da stopimo skupaj, določimo ustrezne smernice delovanja, hkrati pa postavimo dobrobit psa pred druge osebne interese, pozabimo stare zamere, končamo medsebojna obračunavanja. Le tako bomo deležni spoštovanja in ugleda, ki si ga zaslužimo in ga pričakujemo od drugih lovcev, ki niso vodniki psov.

Predsednikov pogled

Niti ne vem, kaj naj še napišem ob iztekanju mojega drugega mandata, ko se trudimo dokončati več let trajajočo zgodbo z odvzetimi zemljišči lovskim družinam in se zgodi menjava kmetijske ministrice in okoljskega ministra, za LZS na ključnih področjih. Ob tem, da nam Sklad kmetijskih zemljišč javno sporoča, da je z odvzemom vse v redu, saj lahko lovske družine, ki so jim bila zemljišča odvzeta, zaprosijo za brezplačen najem. Neverjetno, kakšno sprenevedanje; ob predlogih za spremembo zakonodaje so se vseskozi upirali tudi kompromisni rešitvi o brezplačnem najemu, ki je bila aktualna za časa mandata ministra dr. Podgorška. Še vedno se neprestano govori le o odločitvi ustavnega sodišča, ki ni bila v prid lovskim družinam. Če le na kratko in grobo povzamem zadevo, so sodniki razglabljali, da so bili lovci in lovske družine v prejšnjem sistemu privilegirani in se jim zato lahko odvzame zemljišče! Ni jih motilo, da pašnim skupnostim po istem zakonu zemljišča ni bilo mogoče odvzeti in so kljub enakemu statusu lastnine – splošno ljudsko premoženje – pridobili lastninsko pravico. Vseskozi poudarjam, da zahtevamo vračilo kmetijskih zemljišč, ki so bila plačana s članarino članov lovskih družin, skratka z denarjem, ki pač ne pozna privilegijev. Po pisni obljubi ministrice za kmetijstvo, da bo to ustrezno rešila, je sledila njena razrešitev in zdaj smo spet na začetku. Toda zagotovo še nismo prišli do konca! Tako v času do konca mojega mandata in zagotovo tudi za mojega naslednika bo moralo veljati pravilo, da dokler nam že plačana zemljišča ne bodo vrnjena, ne bomo prišli do konca, pa naj to traja 50 let ali več! Tudi denacionalizacija se je zgodila veliko kasneje, kot je bila odvzeta zemlja ...

Po drugi strani pa sem se že navadil zamenjav v teh šestnajstih letih, odkar volontersko opravljam najprej delo podpredsednika in nato tudi predsednika LZS. Nič se ne spremeni, ko pridejo novi ministri, ker na svojih mestih ostajajo uradniki s svojim prepričanjem in mišljenjem. Tisti, ki predstavljamo lovce, moramo le na novo, z dokazljivimi argumenti prepričevati nove ministre, da se začnemo pogovarjati o reševanju nakopičenih težav. In tudi smo se; le dovolj vztrajen je treba biti. Oba predsedniška kandidata tako strpnost in voljo premoreta in eden je pri pogovorih o spremembi zakonodaje že sodeloval in sem prepričan, da bo tisti, ki bo izbran, imel na začetku dovolj energije, volje moči in poguma, da se bo aktivno podal na to pot.

Kar nekaj zakonodaje se je spremenilo v mojih mandatih in mogoče bomo tudi del lovskega zakona, ki je že spisan, videli na obravnavi v parlamentu. Vsekakor pa velja na tem mestu pohvaliti delo ministrice Irene Šinko, ki ni bila ravno na strani lovcev, saj se je morala soočiti z veliko različnimi interesnimi skupinami znotraj njenega ministrstva. Znala pa je prisluhniti argumentom in voditi razpravo ter se tudi odločiti, kadar je bilo potrebno. Za razliko od ministra Uroša Brežana. Vloga ministrstva za naravne vire in prostor je drugačna, a zato nič manj naporna. Toda



Mag. Lado Bradač,
predsednik Lovske zveze
Slovenije

tudi pri njem smo našli pot za uveljavitev ključnih elementov trajnostnega upravljanja; včasih z razgovori, včasih po pravni poti ali celo prek Evropske komisije. Vse to je le del metod ali načina uveljavljanja interesov slovenske lovske organizacije. Zato sem mi zdi prav, da se tudi javno, tako ministrici kot ministru, zahvalim za sodelovanje.

Letošnje zasedanje Delovne skupnosti lovskih zvez jugovzhodnega alpskega prostora, ki je potekalo od 5. do 7. oktobra v Admontu v Avstriji, je spet pokazalo, kako pomembna sta povezovanje med lovci in prenos znanja ter izkušenj. Povzetek o 69. zasedanju bo v Lovcu predstavljen kasneje in v drugem prispevku. V soboto 14. 10. 2023, je bila delegacija LZS s strelsko reprezentanco na Hrvaškem. Tokrat so bili v medsebojni prijateljski tekmi hrvaški strelci po dolgih letih boljši in prevzeli prehodni pokal. Skupaj s predsednikom HLS sva se proti večeru iz Bjelovarja udeležila podelitve priznanj v Rugovici, kjer je potekalo 14. lovsko-kinološko prvenstvo za pokal sv. Huberta.

V minulem mesecu je potekala seja UO LZS. Na dnevnem redu smo imeli kar 19 točk in naj le opozorim, ker sem omejen z dolžino tega prispevka, da so vsi zapisniki Upravnega odbora in tudi drugih organov na voljo vsem članom na članski spletni strani LZS, kamor dostopate s podatki iz lovske izkaznice. UO je odločal o razporedu delnih občnih zborov in sprejeli smo nekatere spremembe pravilnika o Zelenem skladu, da bomo lahko učinkoviteje razdelili finančno pomoč prizadetim v poplavi. Zbiranje sredstev lovskih družin pa poteka počasi. Doslej smo zbrali le nekaj več kot 40.000 evrov (za primerjavo: dobrodelno združenje DIANA je zbralo 25.000 evrov). Razveseljujejo pa zbrana tovrstna sredstva območnih lovskih zvez, še posebno sredstva, ki so jih že nakazali lovci posamezniki. Zato bi bilo prav, da bi mesečno pripravili poročilo in objavili seznam prejetih darovalcev ter njihovih prispevkov. Mogoče na tem mestu še nekaj o članarini za delovanje LZS. Ne glede na inflacijo in vse stroške tudi tokrat nismo dvignili članarine in v vseh osmih letih ostaja na ravni 55 evrov, čeprav je bilo kar nekaj pobud za njen dvig vsaj za višino inflacije. Smo pa v teh letih temeljito izčrpali finančne rezerve in če ne bi pridobili del denarja iz drugih virov, se proračun ne bi izšel v nobenem letu. Ker je bil na občnem zboru sprejet sklep, da bi se del odločil za zbiranje prispevkov za gradnjo NLC vsaj do tretje gradbene faze oziroma do prodaje stavbe, je prav, da počakamo na odločitev decembrskega občnega zbora. Smo pa v Zeleni sklad nakazali 25.000,00 evrov. Sredstva smo pridobili z zmanjšanjem obsega dela naših komisij in tako izpolnili del zaveze iz sklepa za zbiranje sredstev. Ob zaključku mojega mesečnega zapisa bi vse ponovno pozval, da pokažemo lovsko tovarištvo in prispevajmo po 10 evrov na člana iz vsake LD. Nam se ne bo veliko poznalo v denarnici, tistim pa, ki jim je odneslo ali poškodovalo hišo, bo vsak evro še kako dobrodošel.



Foto: Iko Kraševac

NA LJUBLJANSKEM BARJU SE JE ZAČEL ODLOV NUTRIJ

Www.n1info.si/novice/slovenija/, 15. 9. 2023 – Odlov nutrij bi se moral začeti že v začetku avgusta, vendar se je zamaknil za več kot en mesec. Ta teden (11. 9. – op. M.T.) pa so z odlovom začeli, je za N1 potrdil direktor Krajinskega parka Ljubljansko barje **Janez Kastelic**. Prvo poročilo lovskih družin o poteku odlova pričakujejo po enem tednu. Poleti se je odlov zamaknil; takrat je Kastelic pojasnil, da je zamik posledica logističnega usklajevanja. Pri odlovu namreč sodeluje sedem lovskih družin (Vrhnika, Ig, Borovnica, Tomišelj, Rakovnik – Škofljica, Brezovica in Rakitna), zato so bile priprave po direktorjevih besedah zelo zahtevne. Po zaključku operativnih in logističnih priprav na odlov so lovci razdelili pasti – živolovke. Z vprašanjem, kako poteka odlov nutrij, smo se obrnili na več lovskih družin, ki pri tem sodelujejo. Kljub številnim klicem pa lovci za zdaj niso preveč zgovorni. Dejali so le, da bodo o poteku odlova poročali šele konec meseca. Prav tako o tem ne govorijo radi, saj

jih – kot nam je povedal eden od sogovornikov – »napadajo z vseh strani«.

NEGOTOVA USODA PREMOŽENJA LD: S SKLADOM BIJEJO BOJ ZA ZEMLJO

VEČER in VESTNIK, 16. 9. 2023, (Damjana Nemeš) – Številne lovske družine iz celotne Slovenije ostajajo brez svojega premoženja. V zadnjem času jih namreč Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije (sklad) množično poziva k prenosu lastništva zemljišč, s katerimi so gospodarile doslej. Nastala situacija je zelo razburila lovce in vodstva lovskih družin, saj so zemljišča, ki so jih uporabljali za pridelavo krme za živali ali za gradnjo objektov, kupovali z lastnim denarjem. Lovske družine so zemljo kupovale večinoma od posameznikov, pri tem pa so poravnale tudi vse dajatve. »Potem je prišel ta 14. člen ZSKZ, na podlagi katerega nam država LD legalno kupile in zanjo plačale vse dajatve,« se med drugimi hujuje **Ludvik Rituper**, starešina

LD Prosenjakovci in predsednik območne Zveze lovskih družin Prekmurje. Tudi v pomurskem prostoru je namreč kar nekaj lovskih družin, ki so v preteklosti kupovale zemljišča za potrebe opravljanja koncesijskih pogodb za lovišča, v katerih morajo skrbeti za divjad, trajnostno gospodariti/upravljati z divjadjo, ohranjati biotsko in krajinsko pestrost. »To je torej ena stran, po drugi pa nam država zdaj jemlje naša plačana zemljišča. Sedaj se je res izkazalo, da so v najboljšem položaju tiste LD, ki nikoli niso nič kupovale, saj se jim zdaj tudi ne more nič odvzeti. Druge, ki smo se odpovedale denarju, da smo ta zemljišča lahko kupile, pa smo zdaj nastradale,« opozarja na dvojna merila.

PO POKOLU TREH OVAC V BLIŽINI KRNICE IZ NARAVE Odstrelili konfliktno volkuljo

Www.24ur.com, 18.9. 2023 (M.P.) – Pred tednom je bil v bližini naselja Krnica nov

napad volka. Volkulja je napadla in ubila tri ovce, ki so bile zaprte v električni ogradi, še tri druge poškodovane so potrebovale veterinarjevo oskrbo, so povedali v Triglavskem narodnem parku, kjer so dodali, da so konfliktno žival že odvzeli iz narave. Ob tem naj bi bil le nekaj dni kasneje na območju še en napad. Kot so pojasnili na Zavodu za gozdove, je tudi tokrat volk ubil eno ovco. Napad se je zgodil »na zglede varovanem pašniku, ograjenem z visokimi električnimi mrežami, na njem je lastnik uporabil tudi vse razpoložljive ukrepe za dobiti črede ovac. Dogodek se je zgodil zunaj meja Triglavskega narodnega parka, vendar znotraj območja LPN Triglav - Bled, s katerim upravlja Javni zavod Triglavski narodni park.« V uradni objavi so sporočili, da je naravovarstveni nadzornik Triglavskega narodnega parka, ki opravlja tudi lovskočuvajsko službo, opravljal reden obhod terena, ko je blizu naselja Krnica opazil, da je na ograjenem pašniku z ovcami nekaj narobe. Kmalu zatem je znotraj pašnika zaznal volka. »Skladno z odločbo ministrstva je opravil izredni odvzem konfliktne volke iz narave,« so nam povedali ter

ob tem dodali, da zaenkrat nimajo informacij, da bi bilo v napadu udeleženi več volkov. Na Zavodu za gozdove, OE Bled, so medtem pojasnili, da glede na obseg napada domnevajo, da je bilo volkov res več, a da so v ogradi opazili le enega. Po podatkih Zavoda za gozdove, OE Bled, je bila to volkulja ženskega spola, ki je bila stara približno eno leto in težka 26 kilogramov. Volkulja je tri ovce v napadu pokončala, še tri pa so bile zelo poškodovane in so potrebovale veterinarsko oskrbo. **O težavah z volkovi na omenjenem območju so 23. 9. 2023** obširno poročale tudi **SLOVENSKE NOVICE** v članku z naslovom **Lačni volkovi vdirajo na dvorišča** izpod peresa **Tine Horvat**. Avtorica je zapisala, da so »v Gorjah in na Bledu prebivalci na robu obupa. Država jih ne sliši, župan napoveduje protest v Ljubljani«.

DIVJI PRAŠIČI POVZROČAJO PREGLAVICE V ENEM OD CELJSKIH NASELIJ

Www.celje.info/splošno/, **22. 9. 2023, (B. R.)** – Na območju Lise v Celju, ki so na desnem bregu Savinje, se prebivalci v zadnjem času soočajo s povečano

aktivnostjo divjih prašičev. Po besedah predsednice Mestne četrtri Savinja in prebivalke Tržaške ulice **Zdenke Zdolšek** doslej te živali še nikoli niso prišle tako blizu hiš: »*Ljudi je strah za imetje, življenja in predvsem za otroke.*« Ob sprehajalni poti od Meškovega studenca proti Petričku je okolica vidno razrita. Zdenka Zdolšek je izrazila upanje, »da bodo pristojni za reševanje takšnih problemov opravili svojo nalogo«. Po njenem mnenju je ogrožena varnost vseh krajanov in sprehajalcev v mestnem gozdu. Pojav prostoživečih živali v Celju ni tako neobičajen, saj prihajajo tudi v središče mesta.

PO ZASLUGI PROJEKTA LIFE LYNX SE JE ŠTEVILO RISOV V SLOVENIJI PODVOJILO

STA, **22. 9. 2023** – Spomladi prihodnje leto se bo končal projekt Life Lynx, v okviru katerega so v Slovenijo in na Hrvaško priselili 18 risov iz Slovaške in Romunije. Projekt, vreden sedem milijonov evrov, so večinoma financirali z evropskimi sredstvi, z njim pa so po oceni njegovih izvajalcev za zdaj zagotovili pre-

živetje te največje vrste evropske mačke pri nas.

LOVCU SO SE URESNIČILE SANJE, UJEL JE REDEK IN PRAV POSEBEN PRIZOR

Www.n1info.si/novice/, **24. 9. 2023, (N.P.)** – Lokalni lovec je projektu LIFE Lynx posredoval posnetek risinje s tremi razigranimi mladiči. Njihova ekipa je hitro prepoznala, da je samica na posnetku potomka romunskega risa Goruja in lokalne samice Teje, ki se je skotila leta 2020, istega leta kot ris Niko. Svoj teritorij si je kasneje zagotovila na območju Male gore in Suhe krajine v Sloveniji.

ODSTREL MEDVEDA JE ODPRT, UPRavno SODIŠČE JE ZAVRNILO OBTOŽBO

DELO, **27. 9. 2023, (Borut Tavčar)** – Na Ministrstvu za naravne vire in prostor so prejeli sodbo upravnega sodišča v povezavi z dovoljenjem ministrstva za odstrel 230 rja-

vih medvedov. Sodišče je tožbo nevladne organizacije Alpe Adria Green zavrnilo, kar pomeni, da se odstrel v skladu z dovoljenjem, ki je bilo izdano 13. aprila letos, lahko nadaljuje. Kot sporočajo iz MNVP, je sodba pravnomočna, zato z njeno izdajo tudi preneha veljati začasna odredba za zadržanje odstrela oziroma je tako potrjeno dovoljenje ministrstva, ki velja do 31. decembra letos. Ministrstvo je o pravnomočnosti sodbe obvestilo vse izvajalce odstrela. Do 25. maja, ko so na MNVP dobili sklep sodišča o začasni odredbi, je bilo iz narave z odstrelom odvzetih že 182 rjavih medvedov. Upravno sodišče je namreč 23. maja ustavilo izvajanje odločbe o odstrelu 235 medvedov v tem letu, ki jo je aprila izdalo Ministrstvo za naravne vire in prostor. Tožbo zoper dovoljenje MNVP za odstrel toliko medvedov je vložila organizacija Alpe Adria Green. Po njihovih pojasnilih so lovci kljub vloženi tožbi še opravljali odstrel medvedov. V Alpe Adria Green so pri tem navedli, da je ministrstvo o tem, da je sodišče ustavilo odstrel medvedov, lovske družine seznanilo šele tri dni potem, ko je bila odločitev že sprejeta. Na drugi strani pa je isto ministrstvo 13. aprila dovolilo odstrel od trenutka, ko je bilo za ta namen poslano digitalno dovoljenje, so dodali. V društvu so prepričani, da 235 medvedov letos, 220 lani in še 200 prej, ki so že bili ali še bodo odstreljeni z dovoljenjem države, ni ogrozilo življenja ali škodovalo premoženju, je pa »za skoraj milijon evrov napolnilo denarnice neznanim prejemnikom«. O odločitvi Upravega sodišča je obširno poročal tudi mariborski **VEČER** v članku z naslovom **Sodišče je odločilo: odlov medvedov se nadaljuje**. Časnik je zapisal, da »je sodba pravnomočna, zato z njeno izdajo preneha veljati začasna odredba za zadržanje odstrela oziroma je s tem potrjeno dovoljenje ministrstva, ki velja do 31. decembra 2023, MNVP pa je o pravnomočnosti sodbe obvestilo vse izvajalce odstrela«. **DNEVNIK** je v elektronski izdaji objavil poročilo STA in izpostavil, da je odločitev razburila nevladnike. V Društvu za dobrobit živali AniMa, Društvu za zaščito in pomoč živalim v stiski Lajka ter mednarodnem društvu za varstvo okolja in narave AAG so trdili, da Slovenija z dovoljenjem krši slovensko in evropsko zakonodajo.

Prilagodil dr. Marjan Toš



Foto: Marjan Toš

Brez strahu na dvorišču sredi mesta

Kako dolgo se bomo lovci še smešili in si zatiskali oči?

Deјstvo je, da se konec leta izteka mandat aktualnemu predsedniku LZS in tudi organom, ki so tako ali drugače opravili svojo vlogo.

Predsednik mag. **Lado Bradač** je na svojih predstavah na delnih občnih zboraх zelo objektivno in samokritično predstavil svoje aktivnosti in prizadevanja pri poskusu uresničevanja postavljenih ciljev. Seveda je njegova vloga, ki jo ima, v različnih okolišjih (beri OLZ/ZLD) naletela na različna tolmačenja, predvsem pa na različno razumevanje (ne razumevanje) vloge predsednika tako specifične organizacije, kot je dvajsetisočlanska Lovska zveza Slovenije.

Vsebinska in poslanstvo lovske organizacije se tako naglo spreminjata, da se večina članstva tega sploh ne zaveda. Da smo lovci »na papirju« kot osnovni nosilci varstva narave (če?) med kladivom in nakovalom tako politike kot raznih »kvazi« naravovarstvenikov in »kvazi« zaščitnikov prostoživečih živali itn., je vsem že bolj ali manj jasno. Zato je v takih turbulentnih časih biti na mestu predsednika LZS »herojsko dejanje«, če vsi vemo, da to vendarle ni poklicna funkcija, ampak preprosto nekaj, kar je glavna prostočasna aktivnost, v katero pa je predsednik vgradil svoje strokovno področje.

Ker sem v aktualnem mandatu osebo, kar redno in sproti spremljal politične aktivnosti, povezane z divjadjo in lovstvom, če ne neposredno, pa posredno pri določenih zakonskih spremembah, pri dnevni problematiki zavarovanih vrst itn., je bil po svojih obeh funkcijah »na tla« aktualni predsednik. Tako na sejah Odbora za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano kot na sejah Parlamenta je z avtoriteto in predvsem z argumenti predstavljal in strokovno zastopal lovstvo ter dokazoval pomen

našega poseganja v populacijo prostoživečih živali s ciljem ohranjanja vrst in predvsem ohranitve ravnovesja v naravnem okolju. Da o orožju in naših strelških niti ne pišem.

Žalosti in skrbi pa me dejstvo, da ima predsednik znotraj same organizacije še večje težave, da bi skozi formalne organe LZS (UO in občni zbor kot najvišji organ) udeležil naloge in povlekel poteze, ki so v nekih trenutkih zelo pomembne.

Po vsej logiki bi absolutno morali posodobiti in spremeniti Pravila LZS v kar nekaj poglavjih, (predvsem v poglavjih III. in IV. v 9. n 10. členu) ter odpreti širšo razpravo o 5. točki 12. člena, ki omejuje mandat predsedniku LZS, pa tudi črtati določila delnih občnih zboraх, ki ne prinašajo demokratične volje članstva. Precejšnje »prevetritev« si zasluži tudi Etični kodeks slovenskih lovcev.

Glede sprememb in dopolnitev Pravil je jasno, da je za podajanje predlogov sprememb in dopolnitev odgovoren UO, katerega naloge in zadolžitve so določene v 22. členu, konkretno v 5. in 6. točki.

Zakaj to omenjam? Po znanih informacijah tiči glavna težava ravno v UO LZS oz. njegovih članih. Zakaj?

Veliko krivde o neučinkovitosti oz. bolj rečeno nestrokovnosti UO nosimo člani sami oz. naši predstavniki, ki so formalno in zgolj zaradi formalnosti ter po ključih, ki veljajo za OLZ/LZ, izvoljeni v svojih volilnih okolišjih.

Kar zadeva slednje, z vso odgovornostjo trdim, da je glede neprožnosti in neke vrste blokade, ki jo izvaja UO LZS, krivo dejstvo, da je v UO izvoljenih veliko nesposobnih članov, ki niti ne vedo, zakaj so tam, ampak je za nekatere pomembna le funkcija. Opiram se na bližnjo preteklost, da posamezniki za seje niti niso pogledali gradiva, še manj pa, da bi samoiniciativno in argumentirano pripravili morebitne drugačne predloge in rešitve, ki izhajajo iz nalog UO. Seveda ne, ker preprosto svoje vloge niti malo ne obvladajo. Mojo trditve utemeljujem na dejstvu, da so naloge UO od 4. točke pa vse do 10. točke prej omenjenega 22. člena izključno take narave, da jih marsikateri član organa preprosto zaradi svoje

izobrazbene (edukativne) stopnje niti ne razume. Popolnoma enako je stanje tudi na občnih zboraх, ampak le-ta je na srečo zgolj enkrat na leto in ni toliko operativen, kot je (vsaj za moje pojmovanje) UO, ki po določbi 22. člena skrbi za uresničevanje programskih usmeritev, pripravo predlogov, sprememb in dopolnitev pravil LZS in občnemu zboru predlaga v sprejem splošne akte LZS itn.

Drugo, kar je iz mojega zornega kota treba prilagoditi novim normam, pa je Etični kodeks slovenskih lovcev. Prav je, da imamo ta dokument o pravilih obnašanja lovcev in lovske organizacije do narave, divjadi, do družbenega okolja in seveda do lovskega tovarišev. Že v svoji domači LD in ob sledenju družbenim omrežjem pa že dolgo opažam, da ga je veliko lovcev podpisalo s »figo v žepu«. Zato so ta edinstvena pravila zame bolj ali manj mrtve črke na papirju. Predvsem »lovska pravičnost« je pojem, ki ga mlajši lovci ne spoštujejo in ponekod so zelo načeti tudi naši medsebojni odnosi.

Etični kodeks je potreben prenove v poglavju **Lovci med seboj**, in sicer od 20. do 22. člena. Pri tem izhajam iz dejstva, da je »egalitarizem«, torej »enakost«, zapuščina nekega drugega, minulega sistema in nikakor ne sodi ali bolje rečeno ni primeren za današnji čas.

Zavedati se namreč moramo, da so se gospodarske, predvsem pa družbene razmere po letu 1990 v naši novi državi bistveno spremenile in predvsem, da smo sredi družbene evolucije in v naglem ter nenehnem procesu tehnološke rasti.

Za razumevanje mojega predloga o potrebnih spremembah izhajam iz tez članka F. Adama *Družbena evolucija in procesi modernizacije v luči Personsove teorije*. V zadnjem poglavju avtor opozarja na dejstvo, da je Persons v znanem članku o evolijskih univerzalijah (1964) pravilno ocenil modernizacijsko pomankanje (nekdanjih) realsocialističnih družb in da je pričakoval njihov razvojni zlom. Torej je nek družbeni socialistični sistem stvar preteklosti.

Navedbe in trditve, da smo si lovci med seboj enaki, da smo lovske tovariši ne glede na družbeno

vlogo in položaj, so v zdajšnjem času nerealne in po mojem prepričanju brezpredmetne. Tudi po izobrazbi so velike razlike in v tem kontekstu enačiti vse slovenske lovce je žal zmotno in se nagiba v neko že omenjeno družbeno ureditev.

Ravno zato je »prevetritev EK SL, vsaj v navedenih členih, pa tudi v Uvodnih določbah še kako potrebna.

V zaključnem delu moje pobude in razmišljanja se vračam na UO in občni zbor kot najvišji organ LZS. **Pravila LZS so vse-kakor potrebna prenove!**

Zakaj spremembe le-teh niso nastale v aktualnem mandatu, ne bom posebej ugibal, ampak se po mojem prepričanju in poznavanju narave stvari, predvsem glede na sestavo članov in izobrazbeno raven samega UO in tudi načina volitev po vseh prizadevanjih in željah predsednika najverjetneje ni bilo mogoče storiti karkoli več. Torej je »mrtvi tek« le nadaljevanje ugotovitev in izjave nekdanjega predsednika LZS dr. **Srečka F. Kropeta** na enem od družbenih omrežij ob koncu njegovega drugega mandata, ko je brez dlake na jeziku jasno povedal, da je imel priložnost delati z »biki« in tako »politično modro« sporočil lovski javnosti in novemu (zdaj odhajajočemu) predsedniku Bradaču: »Čaka te težko delo!« Kaj bo ob zaključku mandata povedal zdajšnji predsednik, menim, da ni treba posebej ugibati.

In moj dodatek za zaključek: člani LD in predvsem organi OLZ/LZ moramo (morate) biti odgovornejši pri kadrovanju že na ravni OLZ, še bolj premišljeni pa moramo biti pri osebah za izvolitev v organe krovne lovske organizacije. Tja nikakor ne sodijo člani, ki jim gre le za lastno promocijo in izpolnitev pogojev za pridobitev odlikovanj, ne dojemajo pa dejstva, da je treba poznati ne samo lov in splošno lovsko tematiko, temveč morajo v tem primeru brezpogojno dobro poznati vsebino dela organa, določila aktov, ki opredeljujejo področje dela, in tudi znati pripravljati in argumentirati predloge ter rešitve.

Predvsem pa moramo biti samokritični do te mere, da se zavedamo, česa smo sposobni in ne, kaj si nekateri želijo(jo).

Janko Kolar

Avtorje besedil, namenjenih za objavo v rubriki *Mnenja in predlogi*, obveščamo, da uredništvo sprejema besedila z največ 4000 znaki brez presledkov. Mnenja avtorjev niso nujno tudi stališča uredništva ali vodstva LZS.

Uredništvo



RAZVOJ PONOVRNO NASELJENE POPULACIJE RISA V SLOVENSKIH ALPAH

Projekt LIFE Lynx, katerega glavni namen je ohranjanje populacije risa v Sloveniji, se počasi izteka, ob tem pa lahko rečemo, da se približujemo projektnim ciljem, ki smo si jih zadali. Za projekt je bil največji izziv doselitev risov v Alpe, saj na omenjenem območju dalj časa nismo beležili njegove stalne prisotnosti. Za ohranitev risa v Dinaridih in JV Alpah je območje Julijskih Alp ključnega pomena za vzpostavitev povezovalne populacije risa, ki bo služila povezovanju risov v dinarskem gorstvu in alpskem loku.

Za ta namen se je projekt LIFE Lynx povezal s Triglavskim narodnim parkom in LD Nomenj Gorjuše, s katerima so v letu 2021 na območje Gorenjske doselili pet odraslih risov: en risji par na območje Jelovice in dve samici ter enega samca na območje Pokljuke. Vsi risi so se ustalili na širšem območju izpustov.

Pred doselitvijo in med njo je bila bistvena učinkovita komunikacija z deležniki, saj brez podpore lokalne skupnosti in širše javnosti risi pri nas ne bi mogli obstati. Še posebno uspešno je bilo sodelovanje z lovci, ki so s svojimi prizadevanji in aktivnim vključevanjem v projektne ak-

tivnosti odigrali ključno vlogo pri doselitvi in pri kasnejšem spremljanju doseljenih risov in njihovih potomcev.

Dve leti po izpustu se na območju Julijskih Alp še vedno zadržujejo štirje doseljeni risi, ki jih redno spremljamo prek sistematičnega spremljanja z avtomatskimi kamerami (monitoringa). Poleg njih smo v letu 2023 doselili še enega samca, ki pa je po izpustu v LD Nomenj Gorjuše odšel v Kamniško-Savinjske Alpe. Vse doseljene samice so skotile že vsaj po eno leglo, nekatere njihove mladiče pa v procesu iskanja lastnega teritorija spremljamo tudi s pomočjo telemetrije.

Risi na Jelovici

Risinja Aida in ris Zois sta bila v letu 2021 pripeljana v oboro v LD Nomenj Gorjuše, iz katere sta bila kasneje izpuščena na območje Jelovice. Kmalu po izpustu sta se tudi uspešno parila. V njunem prvem leglu smo zabeležili tri mladiče in uspeli pridobiti tudi njihove genetske »prstne odtise«. V decembru l. 2022 je lovec iz LPN Prodi - Razor opazil risje sledi, ki so nas pripeljale do neinvazivnih genetskih vzorcev. Zanje smo ugotovili, da pripadajo enemu izmed mladičev iz omenjenega legla risjega para z Jelovice. S tem podatkom smo dobili prvo potrditev, da se na novo ustvarjena povezovalna populacija krepi, saj se risi počasi širijo proti sosednjim državam. Tako kot vsi doseljeni risi je bila risinja Aida ob izpustu v naravo opremljena z GPS-telemetrično ovratnico, ki jo ji je bilo po dobrem letu treba zamenjati, da bi lahko njeno gibanje in poganje mladičev spremljali še naprej. Med menjavo ovratnice v lanskem novembru smo z veterinarskim pregledom ugotovili, da je v



Foto: Maruša Proster

Slika 1: Ris Lukaš v prilagoditveni obori v LD Nomenj-Gorjuše

odlični telesni kondiciji. Žal ji je nova telemetrična ovratnica kmalu po namestitvi prenehala delovati, zato Aido spremljamo le še prek monitoringa z avtomatskimi kamerami. Aidin teritorij sega prek lovišč v upravljanju LD Nomenj - Gorjuše, LD Bohinjska Bistrica, LD Stara Fužina, LD Sorica, LD Železniki in LPN Triglav - Bled (revir Komna - Vogel).

Drugo leglo Aide in Zoisa je spet štel tri mladiče, in sicer dva samčka in eno samičko. V januarju smo samico na območju LD Bohinjska Bistrica opremili s telemetrično ovratnico; takrat je bila stara 7 do 8 mesecev in je tehtala 10,5 kg. Bila je v odlični telesni kondiciji. Zaradi njenega izrazitega rozetastega vzorca in na predlog lastnika zemljišča, na katerem smo postavili zabojno risjo past, smo jo poimenovali Rozi. Teritorij si je našla SZ od Aidinega, in sicer v LPN Triglav - Bled, največ časa pa se zadržuje na visokih nadmorskih višinah, tudi več kot 2000 m.

Izginotje risa Zoisa in doselitev risa Lukaša

Ris Zois je bil dobro leto po izpustu v LD Nomenj - Gorjuše teritorialni samec na območju Jelovice, kjer se je tudi dvakrat uspešno paril z Aido. Zoisa smo redno spremljali prek telemetrije, vendar je v aprilu 2022 njegova ovratnica prenehala delovati. Zoisa smo poskušali posneti z avtomatskimi kamerami, vendar nam v več kot enem letu to ni uspelo.

Na območju Jelovice smo zato letos risa Zoisa želeli nadomestiti s samcem Lukašem s Slovaške. Skrb za risa v obori in njegov izpus v naravo je zopet prevzela LD Nomenj - Gorjuše. Lukaš nas je po



Foto: ekipa LIFE Lynx

Slika 2: Risinja Julija z mladiči (Meri, Flori in Andrej) na plenu

izpustu presenetil, saj je iz obore svojo pot nadaljeval prek Jelovice vse do Kranja in se nato ustavil med Karavankami in Kamniško-Savinjskimi Alpami. Lukaša spremljamo prek telemetrije, večino časa pa se giblje na območju pod Košuto, Jezerskim in Železno Kapljo ter Kortami na avstrijski strani. Zaenkrat še ne vemo, ali bo na tem območju tudi ostal, saj nimamo podatkov, da bi bila na območju njegovega gibanja tudi kakšna samica. Vsekakor pa nam je njegova pot pokazala pomen čezmejnega sodelovanja, v tem primeru z avstrijskimi lovci.

Po Lukašovem izpustu smo na Jelovici prek avtomatskih kamer posneli dva različna odrasla risa brez telemetrične ovratnice. S primerjavo posnetkov mladičev iz

prejšnjega leta ali genetskega vzorčenja žal nismo mogli ugotoviti njihove identitete ali spola, zato njun izvor zaenkrat ostaja neznanka. Če je eden izmed njiju teritorialni samec, je bil verjetno to razlog za Lukašev hiter odhod.

Risi na Pokljuki

Risji samici Julija in Lenka ter samec Tris so bili na Pokljuko doseljeni v letu 2021. V času prilagajanja na novo okolje v obori Triglavskega narodnega parka je zanje skrbel naravovarstveni nadzornik, po izpustu pa so si risi teritorije vzpostavili na širšem območju Pokljuke.

Osrednji del Julijinega teritorija večino ma zavzema območje planote Mežakle in doline Radovne, kjer je ta risinja tudi skotila prvo leglo; vsi mladiči so bili samci. Ker je med paritveno sezono v letu 2022 Julijo na njenem teritoriju poleg teritorialnega Trisa obiskal tudi Zois z Jelovice,

so šele genetske analize z zagotovostjo potrdile, da je oče mladičev pokljuški Tris. Risji pari največ časa preživijo skupaj v času paritvene sezone, sicer pa so bolj ali manj samotarji, ki se srečajo le občasno.

Prvi mladič je odšel na svojo življenjsko pot ob koncu decembra, druga dva pa sta z Julijo ostala do konca marca. Zelo zanimivo je, da sta mladiča tudi med paritveno sezono ostala ob materi, kar smo z izjemno srečo posneli z avtomatsko kamero na Mežakli. Mimo kamere so se namreč eden za drugim sprehodili Julija, Tris in oba mladiča.

Julijo smo s telemetrijo spremljali do marca 2023, saj je takrat njena ovratnica odpadla po dveh letih delovanja. Člani projektne skupine smo njeno ovratnico



Foto: Igor Pičulin

Slika 3: Merijev prvi skok s telemetrično ovratnico nazaj v poključke gozdove

našli v dolini Vrat, kjer se je tiste dni zadrževala skupaj z mladičema. Od takrat jo na svojem teritoriju znotraj Triglavskega narodnega parka spremljamo s fotopastmi.

Risinji Lenki je ovratnica prenehala delovati kmalu po izpustu, zato smo jo lahko spremljali le s pomočjo fotopasti. Svoj teritorij je oblikovala na južnem delu Poključke, največkrat smo jo posneli na območju nad Gorjušami v loviščih LD Bled in LD Nomenj - Gorjuše. Lenka je glede na posnetke v dobri telesni kondiciji, letos pa smo jo na območju LD Nomenj - Gorjuše posneli skupaj z enim mladičem. Očetovstva Lenkinega mladiča še nismo uspeli ugotoviti, saj še nismo pridobili njegovih genetskih vzorcev.

Risu Trisuu je, podobno kot Lenki, kmalu po izpustu prenehala delovati ovratnica. S fotopastmi smo ugotovili, da se njegov teritorij prekriva s teritorijema obeh poključskih risinj. Teritorij risjega samca je po navadi večji, meri okoli 200 km², samice pa zasedajo teritorij velikosti 100 km² (podatki o ocenjenih velikostih teritorijev risov v Alpah so navedeni v preglednici). Nedelujoči ovratnici Lenke in Trisa sta v začetku marca vseeno odpadli, kar smo ugotovili na posnetkih iz fotopasti.

Za poključke rise lahko potrdimo, da ustvarjajo osrednji del povezovalne populacije v slovenskih Alpah, saj so si vzpostavili lastne teritorije in se uspešno razmnožujejo. Julijo, Lenko in Trisa ter njihove morebitne potomce bomo v prihodnje spremljali s fotopastmi.

Telemetrično spremljanje prvih potomcev doseljenih risov v Alpah

Lani smo bili z aktivnostmi opremljanja risov s telemetričnimi ovratni-



Pripravi: Lan Hočevar

Območja gibanja risov na Gorenjskem na podlagi zadnjih razpoložljivih podatkov iz telemetričnih ovratnic. S polno črto so označeni risi, ki jih spremljamo prek telemetrije, s črtkano pa tisti, ki jih spremljamo z drugimi metodami. Pripravi: Lan Hočevar.

camo zelo uspešni, saj nam je uspelo z GPS-ovratnicami opremiti vse Julijine mladiče na Poključki in enega izmed treh Aidinih na Jelovici (že omenjeno Rozi). Nadaljnje spremljanje potomcev doseljenih risov je izredno pomembno, saj na tak način ugotavljamo, kako se na novo ustvarjena povezovalna populacija širi v JV Alpah proti risom v sosednjih državah.

Prvi mladič, ki smo mu v Alpah nadeli telemetrično ovratnico, je bil samček Meri, ki se je na božično jutro ujel v zabojno past, nastavljeno v lovišču LD Bled. Mladič prvega legla Julije in Trisa je že v tistem času zapustil mamo in začel iskati ter vzpostavljati svoj lastni teritorij. Meri je v sedmem mesecu starosti

tehtal 11,5 kg in je bil v odlični telesni kondiciji. Ime Meri (ang. *merry* pomeni vesel) mu je izbral lokalni lovec, ki je največ pripomogel k uspešnemu odlovu. Potem je Meri nekaj časa preživel v lovišču LD Bled, potem pa se odpravil na planino Zajamniki. Svoj teritorij si vzpostavlja na osrednjem območju visokogorja Julijskih Alp, in sicer na Komni, v dolini Sedmerih jezer, pa vse tja do Velega Polja. Zelo kmalu se mu je tam pridružila mlada risinja Rozi, potomka Aide in Zoisa. Iz GPS-lokacij, ki sta jih poslala njuni telemetrični ovratnici, vemo, da sta se večkrat srečala in si verjetno tudi delila plen. Mlada risa sta nas zelo presenetila, saj se redno gibljeta tudi v predelih nad gozdno mejo.

V marcu smo odlovili še druga dva sorojenca risa Merija. Na dan prostozivečih živali (3. 3. 2023) smo nad do-

lino Radovne s telemetrično ovratnico opremiti Florija, nekaj dni kasneje pa na Mežakli še Andreja. Pri odlovu so bili navzoči tudi naravovarstveni nadzorniki, v revirjih katerih sta se mladiča z Julijo zadrževala v zadnjih mesecih. Oba risa sta poimenovala nadzornika revirjev, v katerih je potekal odlov. Petnajstkilogramski ris Flori, z izrazitim pegastim vzorcem na kožuhi, je dobil ime po nadzornikovem pokojnem očetu, **Florjanu Tišlerju st.**, ki je svoje življenje posvetil varovanju narave in skrbi za prostoživeče živali. Malo težji Andrej pa nosi ime po predhodnemu nadzorniku **Andreju Švabu** in po lokalnemu imenu, ki je v uporabi za del Mežakle; Andrejevo selo oziroma vas.

Preglednica 1: Predstavljeni so risi, ki so bili doseljeni v času projekta LIFE Lynx.

Doseljeni risi (LIFE Lynx projekt)						
	Lokacija in datum izpusta	Izvor	Lokacija teritorija	Ocenjena velikost teritorija	Vzorec kožuha	Število potrjenih legel
Lenka	TNP	Slovaška	Gorjuše	126 km ²	rozetast	1
Tris	TNP	Romunija	Pokljuka	188 km ²	rozetast	1
Julija	TNP	Slovaška	Mežakla	134 km ²	pikast	1
Aida	LD Nomenj Gorjuše	Romunija	Vogel, Bohinjska Bistrica	208 km ²	rozetast	2
Zois	LD Nomenj Gorjuše	Romunija	Jelovica (do 1. 2022)	215 km ²	rozetast	2
Lukaš	LD Nomenj Gorjuše	Slovaška	Železna Kaplja-Jezersko	ni še vzpostavil teritorija	rozetast	0

Pripravi: Maruša Prostor in Urša Fležar

nam jih posredujejo lovci, saj so velikokrat prvi podatek o prisotnosti risa na nekem novem območju. Le z dobro izmenjavo informacij in rednim spremljanjem bomo lahko še naprej sledili razvoju novonastale povezovalne populacije in ugotovili, ali se risi v naših Alpah povezujejo z drugimi alpskimi risi in risi v Dinaridih. Šele združitev vseh risov z vseh območij bo namreč omogočila zadostno izmenjavo genov po naravni poti in tako dolgoročen obstoj te skrivnostne vrste mačke v naših gozdovih.

Maruša Prostor, Maja Sever, Urša Fležar, Aleš Pičulin, Miha Marolt, Peter Benedik, Florijan Tišler, Rok Černe

Preglednica 2: Podatki potomcev doseljenih risov, ki smo jih opremili s telemetričnimi ovratnicami.

Potomci						
	Lokacija in leto rojstva	Lokacija in datum odlova	Starši	Teža ob odlovu	Vzorec kožuha	Območje gibanja
Meri	TNP, 2022	LD Bled, 25. 12. 2023	Julija in Tris	11,5 kg	rozetast	Komna, Sedmera jezera, Velo polje (SLO)
Flori	TNP, 2022	TNP, revir Pokljuka-Radovna, 4. 3. 2023	Julija in Tris	15 kg	pikast	Predel (IT)
Andrej	TNP, 2022	TNP, revir Mežakla, 14. 3. 2023	Julija in Tris	16,5 kg	rozetast	Bovec, Vrščič, Krnica, Martuljska skupina gora (SLO)
Rozi	Jelovica, 2022	LD Bohinjska Bistrica, 13. 1. 2023	Aida in Zois	10,5 kg	rozetast	Komna, Sedmera jezera, Velo polje (SLO)

Pripravi: Maruša Prostor in Urša Fležar



Oba risa sta se kljub svoji telesni krepkosti, opremljena z ovratnicama, vrnila k Juliji in z njo ostala vse do konca marca. Nato je Flori svojo pot nadaljeval v dolino Tamarja in prek državne meje v Italijo. Trenutno se giblje na območju Predela, na meji med Slovenijo in Italijo. Andrej pa si je izbral območje med Bovcem, Vrščičem, Krnico in Martuljkovo skupino in je prav tako v procesu vzpostavljanja lastnega teritorija. Podobno kot risji mladič iz prvega zabeleženega legla na Jelovici, ki se je odpravil proti Posočju, sta tudi omenjena mladiča potrdila, da se risja populacija uspešno širi proti sosednjim državam. Tako uresničujemo enega izmed pomembnejših ciljev projekta LIFE Lynx.

Prizadevanja za krepitev povezovalne populacije risov v Alpah potekajo tudi v sosednji Italiji

Cilj ustvarjanja povezovalne populacije risov v JV Alpah so zunaj aktivnosti projekta LIFE Lynx podprli tudi v sosednji Italiji. V okviru lokalnega projekta ULYCA2 (angl. *Urgent Lynx Conservation Action 2*; Nujni varstveni ukrep za risa 2) so v okolici italijanskega Trbiža letos pomladi v naravo izpustili pet risov. Risji par iz Romunije, Talia in Jago, sta svojo pot nadaljevala proti Sloveniji. Jago je dosegel Avstrijo, Talia pa je od Kranjske Gore pot nadaljevala prek Mežakle in Lesc

na območje Jelovice. Talia in Jago sta še vedno v procesu spoznavanja svojega novega območja in vzpostavljanja svojega teritorija, zato še ne vemo, če bosta na omenjenem območju tudi ostala.

Po zaključku projekta LIFE Lynx bo v Sloveniji ključno še naprej neprekinjeno spremljati razvoj novonastale alpske populacije risov s pomočjo metod, ki so nam za to na voljo (spremljanje s fotopastmi, telemetrično spremljanje in neinvazivno genetsko vzorčenje). V tem duhu so izjemno pomembne tudi vse informacije, ki

ZAHVALA

Posebna zahvala velja vsem gorenjskim lovcom lovskih družin in poklicnim lovskim čuvajem/nadzornikom LPN Triglav - Bled, ki so sodelovali pri doselitvi risov, zanje skrbeli v oborah, jih spremljali z avtomatskimi kamerami ter sodelovali pri opremljanju risov s telemetričnimi ovratnicami. Člani ekipe LIFE Lynx se zahvaljujemo tudi vsem tistim, ki nas obveščate o prisotnosti risa v vaših loviščih; takšni podatki so za nas neprecenljivi!



Foto: Maruša Prostor



foto: Andrej Miklavčič

Fotografija prikazuje opravljanje izpita iz prve pomoči zasavskih lovskih pripravnikov v sklopu usposabljanja varnega ravnanja z orožjem.

ZNANJE PRVE POMOČI MED LOVCI

Lovstvo je dejavnost, ki poteka v naravi, pogosto na težko prehodnih terenih in ob uporabi orožja. Statistično je sicer med lovskimi nesrečami največ padcev, posledica pa so lahko različne poškodbe, zlasti rane in poškodbe kosti ter sklepov. Na srečo je malo nesreč z orožjem. Lovca lahko poškoduje tudi ranjena divjad. Zaradi vsega naštetega je znanje prve pomoči med lovci zelo pomembno. Kaj pa vi? Bi znali ukrepati, če bi se nezgoda pripetila vam ali vašemu lovskemu tovarišu?

Na Zdravstveni fakulteti Univerze v Ljubljani smo opravili raziskavo o teoretičnem znanju prve pomoči med člani izbranih lovskih družin. Zanimalo nas je: (1) Ali so se anektirani lovci že udeležili tečaja prve pomoči? (2) Kako ocenjujejo svoje teoretično znanje prve pomoči? (3) Ali so motivirani za obnovev znanja prve pomoči? (4) Kako poznajo ukrepe prve pomoči pri življenjsko ogrožajočih stanjih ali izbranih poškodbah? (5) Ali so že kdaj nudili prvo pomoč? (6) Ali s seboj na lov vzamejo tudi komplet prve pomoči?

Oblikovali smo anketni vprašalnik s 26 vprašanji, ki so bila razdeljena v štiri sklope: **znanje prve pomoči, oprema za prvo pomoč, izkušnje z dajanjem prve pomoči in demografski podatki**. V raziskavi so sodelovali lovci iz izbranih lovskih družin **Begunje, Bovec, Cajnarje, Cerknica, Iga vas, Log pod Mangartom, Selca, Soča, Stahovica, Žilce in Zveza lovskih družin Gorenjske**.¹ Zbiranje podatkov je potekalo od 7. 1. do 7. 2. 2023. V raziskavi je sodelovalo 161 oseb: 18 (11,2 %) žensk in 143

(88,8 %) moških. Največji delež so sestavljali stari od 18 do 45 let (46,6 %), sledili so stari od 46 do 60 let (27,9 %), najmanj je bilo starih več kot 60 let (25,5 %). Največji delež (57,8 %) ima končano srednješolsko izobrazbo, višješolsko ali več jih ima 64 (39,7 %), preostali 4 (2,5 %) pa imajo končano osnovno šolo. Med anketiranimi lovci je 15 (9,3 %) zdravstvenih delavcev.

Pridobitev znanja prve pomoči

Vsi anketirani so se vsaj enkrat udeležili usposabljanja iz prve pomoči, od katerih je 85,1 % lovcev opravilo teoretični in praktični del, 13,7 % samo teoretični del in 1,2 % samo praktični del. Slaba tretjina anketiranih se je usposabljanja udeležila pred manj kot petimi leti, dobra četrtina v obdobju pred petimi do desetimi leti, največ (42,2 %) pa pred več kot desetimi leti. Znanje s področja prve pomoči so anketirani pridobili v času šolanja (41 %), na tečaju za voznike motornih vozil (67,1 %), v službi (7,9 %), v društvih, katerih člani so, (29,8 %), nekateri v vojski (19,9 %) ter na posebnih tečajih (33,5 %).

Veliko (85,1 %) anketiranih lovcev je

pritrnilo, da bi se udeležili obnovitvenega tečaja s področja prve pomoči, če bi bil organiziran v okviru njihove lovske družine. Tisti, ki bi se tečaja udeležili, bi si najbolj želeli obnoviti: prvo pomoč pri krvavitvah (97,8 %), pri poškodbah kosti in sklepov (95,6 %), temeljne postopke oživljanja (94,2 %), prvo pomoč pri ranah (92 %), pomoč pri ugrizu kače, psa, piku žuželk (92 %), pristop k poškodovancu/nenadno obolelemu (91,2 %), prvo pomoč pri zastrupitvah (83,2 %), nenadnih obolenjih (82,5 %), opeklinah (81 %) in poškodbah zaradi mraza (78 %). Eden od anketiranih je predlagal, da bi se rad podučil o možnostih in preprečevanju okužbe oziroma prenosu bolezni z divjadi na lovca.

Teoretično znanje prve pomoči

Anketirani so svoje teoretično in praktično znanje prve pomoči na lestvici od 0 do 10 (pri čemer 0 pomeni, da tega znanja sploh nimajo, 10 pa, da obvladajo prvo pomoč) v povprečju ocenili s 6,3. V nadaljevanju smo v sklopu »znanje prve pomoči« anketirancem postavili vprašanja, ki se nanašajo predvsem na poškodbe in nenadna obolenja, za katere je največ možnosti, da se pripetijo pri lovu.

Večina (96,3 %) anketiranih bi v primeru oživljanja odrasle osebe izvajala stiske na sredini prsnega koša, kar je ustrezno, šest (3,7 %) bi jih izvajalo na levi strani, nihče se ni odločil za izvajanje stiskov na desni strani prsnega koša. Skoraj tri četrtine anketiranih bi temeljne postopke oživljanja izvajali v pravilnem razmerju 30 stiskov : 2 vpiha, preostali so izbrali

¹ Avtorji se zahvaljujemo vsem lovcem, ki so se odzvali in izpolnili anketni vprašalnik.

Graf 1: Kaj od naštetega bi storili najprej, če bi se pred vami nekdo zgrudil in negibno obležal?



napačno možnost. Večina pozna kratico GROM, s katero si pomagamo pri prepoznavanju in ukrepih akutne možganske kapi in označuje besede G-govor, R-roka, O-obraz in M-minuta, saj je 70,2 % anketiranih označilo pravi odgovor. Preverili smo tudi, kaj bi anketirani najprej storili, če bi se nekdo zgrudil in negibno obležal na tleh. Rezultati so prikazani na **Grafu 1**. Ustrezno možnost preverjanja varnosti je izbralo 25,5 % vprašanih.

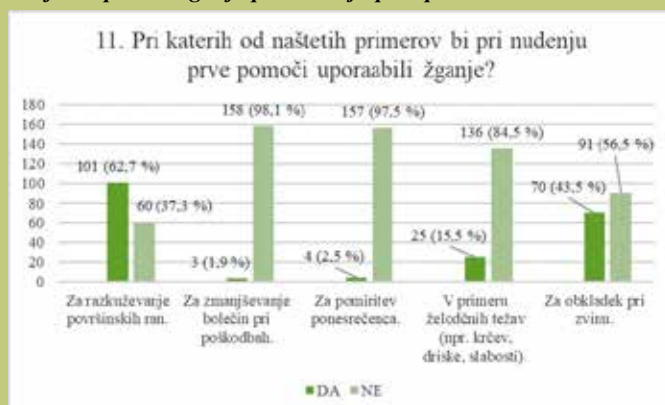
Tableto aspirina bi 62,7 % anketiranih dalo bolniku s hudo in nenadno prsno bolečino, kar je ustrezno (ob pogoju, da prizadeti nima znane alergije na aspirin), 31,7 % pa tudi pri znakih možganske kapi, kar je povsem v nasprotju z navodili za ukrepanje v takem primeru. Od drugih devetih bi jih pet (3,1 %) dalo aspirin v primeru epileptičnega napada, štirje (2,5 %) so se odločili za drugo: v primeru glavobola, za lajšanje bolečine in pri povišani telesni temperaturi.

Iz analize anketnih vprašalnikov smo razbrali, da bi se večina lovcev pravilno znašla tudi v primeru krvavitve. Kar 88,9 % anketiranih bi hudo krvavitev zaustavili tako, da bi pritisnili neposredno na krvavečo rano s čisto tkanino (npr. spodnjo majico), kar je najpreprostejši in učinkovit način. Veliko (94,4 %) jih ve, da v okviru prve pomoči globokih ran ne izpiramo. 92,5 % se jih je pravilno opredelilo tudi pri trditvi, da moramo hudo krvavitev nemudoma zaustaviti in nikakor dopustiti, da bi rana hudo krvavela tri minute in se na tak način sama očistila, saj bi poškodovanec v tem času lahko celo izkrevavel. Pri trditvi »v primeru prestreljene goleni naredimo Esmarchovo prevezo«, je 63,4 % anketiranih odgovor (pravilno) označilo z »da«, 17,4 % se jih je odločilo za »ne«, in 19,2 % za odgovor »ne vem«.

Lovcem smo našteteli pet trditev, pri katerih so se z odgovorom »da« ali »ne« opredelili, ali bi pri dajanju prve pomoči uporabili žganje. Manjši pomislek je bil ob trditvi za razkuževanje površinskih ran in za obkladek pri zvinu (**Graf 2**). Pri vseh trditvah je ustrezen odgovor »ne«.

Anketiranim smo postavili vprašanja, ki se navezujejo na ugrize. Prvo vprašanje se nanaša na ukrepe pri ugrizu kače (**Graf 3**), drugo na ukrepe pri ugrizu psa

Graf 2: Uporaba žganja pri nujenju prve pomoči



(**Slika 4**). Pri obeh vprašanjih se je večina lovcev opredelila pravilno. Na teoretični ravni so anketirani večinoma pravilno odgovorili pri trditvah, povezanih z ukrepi prve pomoči pri zlomu kolka (**Preglednica 1**).

Komplet prve pomoči

Zanimalo nas je, ali lovci na posamezni ali skupinski lov vzamejo komplet prve pomoči. Kot je prikazano v **Preglednici 2**, vzamejo komplet prve pomoči v večjem deležu na skupinski lov kot tudi na posamezni.

Anketirani imajo v kompletu prve pomoči sterilne prve povoje (98,5 %), lepilni trak (97,4 %), sterilne zložence (93,4 %), obliže (94,1 %), trikotne rute (89,7 %), povoje iz raztegljive tkanine (84,6 %), zaščitne rokavice (83,8 %), škarpice (84,6 %). V večini nimajo varnostnih sponk (42,6 %), kompres alu-plast za opekline (27,2 %), dvostranske metalizirane folije za zaščito poškodovanca pred vremenskimi vplivi (28,7 %) in zaščitne folije za umetno dihanje (13,2 %). Na voljo so imeli tudi odgovor »drugo«, kamor je šest (4,4 %) anketiranih

zapisalo naslednje: Esmarchovo prevezo, pean, steristrip, aspirin, prvi povoj z dvema blazinicama za uporabo pri prestrelnih ranah, več trikotnih rut za improvizirano imobilizacijo poškodovanih udov, v prvi pomoči za skupne love imamo tudi dihalni balon.

Izkušnje z dajanjem prve pomoči

Zanimalo nas je tudi, ali so se anketirani na lovu že znašli v situaciji, kjer je bilo potrebno izvajanje prve pomoči. Glede na to, da jih je le 16 (9,9 %) odgovorilo z »da«, predvidevamo, da je med reševanjem ankete večina razmišljala o hujših nesrečah in poškodbah. Tisti, ki so odgovorili z »da«, so naštevali naslednje primere, v katerih so nudili prvo pomoč: ugriz psa; slabost, vreznina, zlom; zlom noge ob padcu na strmem pobočju; lovski tovariš se je ob izvlačanju uplenjenega jelena nabodel na paroček rogovja; v času trajanja skupnega lova sem pomagal gozdarju, ki si je poškodoval prste na roki, z gozdarskim vitlom; ob prestopu skale se mi je lovski nož, ki sem ga nosil potisnjenega za pasom (brez

Preglednica 1: Prva pomoč ob zlomu kolka

Trditve	Se sploh ne strinjam (1)	V glavnem se ne strinjam (2)	Delno se strinjam / delno se ne strinjam (3)	V glavnem se strinjam (4)	Se povsem strinjam (5)
Če zgolj sumimo na zlom kolka, potem prva pomoč ni potrebna.	112 (69 %)	22 (13,7 %)	14 (8,7 %)	9 (5,5 %)	4 (2,5 %)
V primeru zloma kolka pokličemo reševalno službo (112). *	5 (3,1 %)	3 (1,9 %)	5 (3,1 %)	19 (11,8 %)	129 (80,1 %)
Poškodovanega nogo imobiliziramo ob zdravo. *	35 (21,7 %)	13 (8,1 %)	22 (13,7 %)	32 (19,9 %)	59 (36,6 %)
Poškodovanec naj med čakanjem na prevoz sedi.	109 (67,7 %)	22 (13,7 %)	17 (10,6 %)	7 (4,3 %)	6 (3,7 %)
Najbolje je, da poškodovanca čim prej odpeljemo v osebni avtomobil do najbližje zdravstvene ustanove.	94 (58 %)	26 (16,2 %)	21 (13,7 %)	9 (5,6 %)	11 (6,8 %)

* Trditev je pravilna.

Preglednica 2: Opremljenost s kompletom za prvo pomoč na posameznem in skupinskem lovu

	Posamezni lov	Skupinski lov
Da, vedno	54 (33,5 %)	78 (48,4 %)
Da, občasno	35 (21,7 %)	32 (19,9 %)
Ne, nikoli	72 (44,8 %)	51 (31,7 %)

Graf 3: Ukrepi prve pomoči pri ugrizu kače



nožnice), započil v roko; ob iztrebljanju divjadi sem se porezal; ranjen divji prašič se je zagnal v lovskega tovariša in mu raztrgal nogo; ob izvlačenju uplenjenega jelena sem se spotaknil in padel, tako da sem se s trebuhom napilil na rogove; ob sestopanju s preže mi je na lestvi spodrsnilo in sem padel z višine dveh metrov, zlomil sem si roko; poškodovanemu lovcu je zdrsnilo v grapo, dolgo je trajalo, da smo mu pomagali, zaradi zimskih razmer je bil podhlajen; strel v roko; zvin gležnja; zlom noge; pri delovni akciji pri lovski koči sem se poškodoval z motorno žago; zlom reber pri padcu na strmem pobočju.

Razprava in zaključek

Ugotovili smo, da so se vsi anketirani vsaj enkrat v življenju udeležili usposabljanja za prvo pomoč. Na desetstopenjski lestvici so lovci svoje znanje prve pomoči ocenili s povprečno oceno 6,3. To je v primerjavi z ugotovitvami raziskave, opravljene med splošno odraslo populacijo v Sloveniji, v kateri so udeleženci svoje znanje ocenili v povprečju s 5,45 (Slabe, 2016), višje in kaže na višjo raven samozavesti, povezane z znanjem prve pomoči med lovci v primerjavi s splošno javnostjo. Teoretično znanje, ki so ga pokazali anketirani v naši raziskavi, samozavest opravičuje. Anketirani so tudi zavzeti za obnovo znanja prve pomoči, saj bi se takega tečaja udeležilo vsaj osem od vprašanih desetih, če bi bil organiziran v okviru lovske družine, katere člani so. Podobno sta v raziskavi ugotovila tudi Slabe (2016), kjer so anketirani lovci pokazali, da bi se več kot polovica želela udeležiti tovrstnega izobraževanja, in Laharnar (2010), kjer bi se obnove tečaja naključno anketirani udeležili v 71 %.

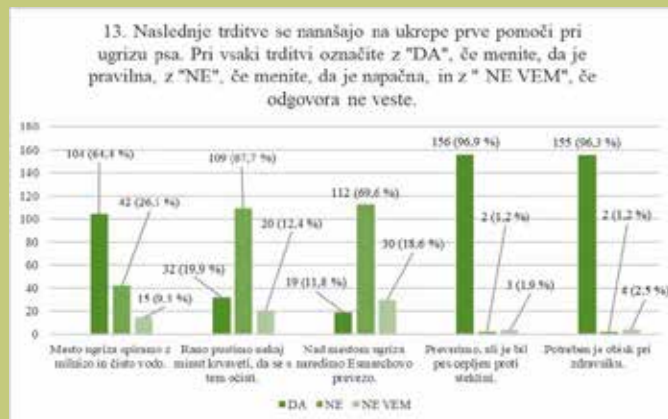
Anketirani so pokazali dobro teoretično znanje prve pomoči. Velika večina jih ve, da je mesto za izvajanje stiskov prsnega koša v primeru oživljanja odrasle osebe na sredini le-tega (Baznik, s. sod., 2021). V večini poznajo tudi pravilno razmerje stisov prsnega koša in vpihov v primeru oživljanja odrasle osebe ter vedo, da se kratica GROM uporablja za pomoč pri prepoznavi možganske kapi (Slovensko združenje za urgentno

medicino, 2019). Večina anketiranih tudi ve, da veliko zunanjo krvavitev najenostavneje zaustavimo z neposrednim pritiskom na krvavečo rano prek čiste tkanine. Čeprav alkohol v nobenem od naštetih primerov ni ustrezno sredstvo za uporabo pri prvi pomoči (Dornik s. sod., 2013), je več kot polovica anketirancev menila, da je žganje ustrezno sredstvo za razkuževanje ran. Podoben rezultat je ugotovil tudi Slabe (2016). Lahko predvidevamo, da je vzrok takega mnenja dejstvo, da imajo ljudje doma žganje in iz njega narejene pripravke, ki jih tudi doma uporabljajo za razkuževanje ran, kar pa ni ustrezno.

Skoraj 95 % anketiranih lovcev ve, da mora oseba, ki jo je ugriznila strupena kača, mirovati (Brvar, 2006). To je primerljivo z raziskavo, opravljeno med gorniki, ki so pravilno odgovorili v 91,5 % (Jerman, 2018). Glede na aktualna priporočila ob kačjem ugrizu kot ukrep prve pomoči niso več priporočljivi preveza uda nad ugrizom, križni rez, izsesavanje strupa, dajanje alkohola in izžiganje rane (Brvar, 2006). Velika večina tudi ve, da je v primeru pasjega ugriza treba preveriti, ali je bil pes cepljen proti steklini in da je po ugrizu psa potreben obisk pri zdravniku. Več kot polovica je tudi pravilno odgovorila, da je treba mesto ugriza vsaj 15 minut izpirati z milnico in čisto vodo (Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2018). V primeru zloma kolka bi večina poklicala reševalno službo. Anketiranci se zavedajo, da takega poškodovanca ne smejo sami odpeljati v zdravstveno ustanovo. Tudi pri tem napotku so anektirani lovci pokazali višjo raven znanja v primerjavi z ugotovitvami raziskave, opravljene med splošno javnostjo, po kateri bi neustrezno ravnalo 19 % vprašanih (Laharnar, 2011). Vsaj vsak deseti anketirani v naši raziskavi se je že znašel v položaju, ko je nudi prvo pomoč pri lovu. Predvidevamo, da je takih še več, vendar po navadi ljudje oskrbo lažjih poškodb, kot so manjše rane ali žulji, ne štejejo za potrebo po nudenju prve pomoči, čeprav se tudi take poškodbe lahko okužijo in se njihovo zdravljenje zaplete.

Velik delež tistih lovcev, ki so se usposabljanja iz prve pomoči nazadnje udeležili pred več kot desetimi leti na eni strani in

Graf 4: Ukrepi prve pomoči pri ugrizu psa



motiviranost vključenih v našo raziskavo za obnavljanje znanja prve pomoči na drugi, je spodbuda za vodstva lovske družine, da za svoje člane čim prej organizirajo obnovitveni tečaj prve pomoči. Program naj bo praktično naraven, pri pripravi usposabljanja pa bi se veljalo še posebej osredotočiti na ugotovljene vrzeli v teoretičnem znanju in lovce spodbuditi, da tudi na posamični (individualni) lov vzamejo s seboj osebni komplet prve pomoči, saj so tudi sami pogosto izpostavljeni nevarnostim in tveganju za poškodbe.

Tinkara Kranjec,
asist. Urban Mesec in
doc. dr. Damjan Slabe

Viri in literatura:

- Baznik, Š., Gradišek, P., Granda, A., Grošelj Grenc, M., Gruenfeld, M., Markota, A., Mohar, A., Kaplan, P., Možina, H., Najdenov, P., Poredoš, P., Prosen, G., Radšel, P., Strdin Košir, A., Studen Pauletič, P., Uštar Kalan, K., Vajd, R., Vlahović, D., & Zelinka, M. (2021). Smernice evropskega reanimacijskega sveta za oživljanje – slovenska izdaja. Slovensko združenje za urgentno medicino (SZUM). https://www.szum.si/media/uploads/files/Smernice_2021.pdf
- Brvar, M. (2006). Zastrupitve. In U. Ahčan (Ed.), *Prva pomoč: priročnik s praktičnimi primeri* (pp. 153–175). Rdeči križ Slovenije.
- Dornik, S., Fink, R., & Slabe, D. (2013). Uporaba alkohola v prvi pomoči nekoč in danes. *Ujma*, 27, 255–261. <https://www.gov.si/assets/organ-v-sestavil/URSZR/Publikacija/Ujma/2013/255-vsebina-za-tisk.pdf>
- Jerman, A. (2018). *Prva pomoč pri ugrizu kače* [Diplomsko delo]. Univerza v Ljubljani, Zdravstvena fakulteta. <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=114521&lang=slv>
- Laharnar, M., Slabe, D., & Herman, S. (2011). Poznavanje ukrepov prve pomoči pri zlomu kolka med laiki na Tolminskem. *Obzornik zdravstvene nege*, 45(1), 49–54. <http://C:/Users/Uporabnik/Downloads/martina-kocbek-usergroup-2808-besedilo-prispevka-4749-1-2-20180920.pdf>
- Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ) (2018). *Preprečevanje stekline pri ljudeh – nacionalne smernice*.
- Slabe, D. (2016). *Prva pomoč kot oblika solidarnosti v sodobni slovenski družbi* [Doktorska disertacija]. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. http://dk.fdv.uni-lj.si/doktorska_dela/pdfs/dr_slabe-damjan.pdf
- Slovensko združenje za urgentno medicino (2019). *Urgentna medicina: izbrana poglavja*. Slovensko združenje za urgentno medicino. Univerzitetni klinični center Ljubljana. https://www.szum.si/media/uploads/files/Zbornik_2019.pdf
- Sterbenc, I., Slabe, D. (2009). Poznavanje vsebine kompleta za prvo pomoč med vozniki motornih vozil. *Obzornik zdravstvene nege*, 43(1), 45–52. <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-UILO9N1G/46829f5a-0c49-4f97-8ca3-aa710e59d020/PDF>

TOPOLI – VOLNENA DREVESA

V slovenskih gozdovih rastejo tri domorodne vrste iz rodu topolov (Populus). Med njimi je najpogostejša trepetlika (Populus tremula L.), precej manj je črnega topola (Populus nigra L.), najredkejši pa je beli topol (Populus alba L.). Veste, kako se med seboj razlikujeta beli in črni topol in v kakšnem gozdu bi ju lahko videli? Vas zanima zakaj trepetlikam v vetru trepetajo listi in kje nastaja topolova volna? Spoznajte drevesa, ki nas bodo nekoč spremljala v onstranstvo.

Trepetajoči listi in volnena semena

Kot že pove ime, je črni topol temen. Njegova skorja je namreč v starosti temno siva ali črna, kar ga jasno loči od belega topola, ki ima svetlo sivo do sivkasto zeleno skorjo.

Listi črnega topola so značilne jajčaste trikotne oblike z rdečkastim pecljem. Beli topol pa ima na dolgih poganjkih dlanasto krpate liste s 3 do 5 listnimi krpami, na kratkih poganjkih pa enostavne, jajčasto oblikovane liste. Mladi listi so na obeh straneh belo puhasti, starejši le po spodnji strani in ko se premikajo v vetru, je drevo



Foto: Mateja Kišek Vovk

Trepetlikini listi so okroglaste oblike. Listni pecelj je bočno sploščen, kar omogoča premikanje listov že ob najšibkejšem vetriču.



Foto: Mateja Kišek Vovk

Mačice črnega topola



Foto: Mateja Kišek Vovk

Pogled v krošnjo belega topola

videti še posebno lepo, odeto v izstopajoče sivo-zelene barve. Zato ima beli topol dober potencial tudi kot okrasno drevo, čeprav moramo priznati, da ga v tej vlogi ne vidimo prav pogosto.

Listi vseh topolov se nemirno premikajo v vetru, še posebno izrazito pa je trepetanje listja na vejah trepetlik. Le-te imajo okroglaste liste, ki se vejice držijo z bočno sploščenim listnim pecljem. Takšen pecelj listu omogoča hitro premikanje v vetru, kar pa drevo zelo dobro izkoristi. S premikanjem listov po drevesu hitreje potekata fotosinteza in pretok vode. Drevo je zato bolj ekonomično in učinkovito pri ustvarjanju hrane.



Foto: Mateja Kišek Vovk

Razbrazdana skorja črnega topola

Morda veste, kako topoli cvetijo? Če se niste še nikoli natančno zazrli v topolovo krošnjo, verjetno ne. Trepetlika, črni in beli topol se namreč nič kaj ne potrudijo za lepo cvetno odevalo. Namesto tega raje vlagajo energijo v velike količine cvetnega prahu, ki nastaja v visečih moških mačicah. Veter jih z nekaj sreče zagotovo odnese tja, kamor je treba – na plodne brazde ženskih mačic. Po oploditvi semena dozori že v zgodnjem poletju, topoli pa iz svojega semenja naredijo pravo predstavo, ki težko ostane neopažena. Semena so namreč na gosto porasla z dlavicami in ko se izvijajo iz plodnega ovoja, so videti kot napihnjena bela vata ali nacefrana volna. Pod topolovimi drevesi je v času zorenja semen mnogo bele volne ... In vsak dan je je več, vse dokler veter povsem ne počisti gozdnih tal in semena odnese nekam daleč daleč

stran. Dandanes so predvsem v mestnem okolju ženska drevesa zaradi topolove volne tistih nekaj dni v letu deležna grdih pogledov, saj onesnažijo parke in parkirišča, precej slabe volje lahko povzročijo tudi astmatikom.

S topoli v onstranstvo

Pravilneje bi bilo zapisati – v topolu v onstranstvo. In to je mišljeno dobesedno. Nekoč so namreč iz topolovine izdelovali krste in še vedno je tako. V rimskem času pa je bil topol namenjen predvsem izdelavi ščitov, saj se je sovražnikov železni meč zagotovo zaustavil v mehkem topolovem lesu in tako ubranil vojščaka.

Les črnega in belega topola je po tehničnih značilnostih zelo podoben: je lahek in mogoče ga je obdelovati, toda resnici na ljubo nima najboljših tehničnih lastno-

sti in so ga največkrat uporabili v preprostejših lesenih izdelkih. Kljub temu debeli in kakovostni sortimenti črnega topola najdejo svoje mesto v izvrstnih mizarskih delavnicah. Na vsakoletni licitaciji hlodovine v Slovenj Gradcu topolov les dosega zelo visoko povprečno ceno: v letu 2023 je znašala 489 €/m³, najvišja ponujena cena za hlod pa je bila kar 750 €/m³. V lesu črnega topola so številne rastne napake, ki nastanejo zaradi rasti sekundarnih pogankov, na korenčniku pa so lesna vlakna izrazito valovita. V unikatnih izdelkih take nepravilnosti učinkujejo estetsko in lepo.

V svetu je topolovina sicer izjemno pomembna in iskana industrijska surovina. V Evropi je po pomembnosti na četrtem mestu – za lesom borov, smreke in hrasta. Les iz hitrorastočih topolovih nasadov je pomemben vir celuloze za papirno industrijo. Na plantažah so največkrat posajeni različni hibridi topolov, ki rastejo izjemno hitro, tudi do en meter v višino na leto. Povprečna produktivnost plantažnih hibridov je lahko 20 do 30 m³/ha/leto, v času obhoda, ki traja 8 do 10 let, pa drevesa dosežejo premer 30 cm.

Vrste iz rodu topolov so uporabne tudi v zdravilstvu. Prvi aspirin je bil iz trepetlike narejen iz lubja, saj vsebuje salicilno kislino. V rimskem času so liste belega in črnega topola uporabljali za obkladke pri putiki, čaj pa za lubje pri išiasu. V Aziji uporabljajo sveže topolove liste za pospešeno celjenje ran. Mazilo iz topolovih popkov je uporabno pri kožnih obolenjih, ranah in vnetjih. Na območju Belorusije velja kot učinkovito sredstvo za ohranjanje mladostnega videza kože. Čaj iz popkov odpravlja težave s sečili.



Foto: Mateja Kišek Vovk

Semena vseh topolov so gosto porasčena z volno. Le redka med njimi bodo opravila svoje poslanstvo in vzklikla v novo drevo. V manj razkošnih minulih časih so to imenovali topolova volna, uporabljali pa so jo za polnila za vzglavnike.

Nabor zdravilnih topolovih lastnosti je dolg in zagotovo bi bilo vredno kaj tudi preizkusiti.

Kje vidimo rasti topole?

Trepetlika je pionirska drevesna vrsta in z veliko vnemo porašča ogolele gozdne površine. Zelo pogosto se zaraste na opuščenih travnikih, ki se lahko le v nekaj letih zarastejo v neprehodno goščavo. Za trepetliko je značilno močno odganjanje iz korenin. Ker raste zelo hitro, s svojo krošnjo nudi zastor mladju drugih, občutljivejših drevesnih vrst, ki se lahko prav zato bolje razvijajo.

Tudi črni topol je pionirska vrsta, ki se hitro razrašča na vlažnejših rastiščih nižinskih gozdov. Značilni gozdovi, v katerih ga lahko najdemo v Sloveniji, so obrečni gozdovi. Tam je ena njegovih pomembnejših nalog zadrževanje vode pri poplavljanju. Obrečni gozdovi so zelo občutljivi ekosistemi, za katere je značilna velika odvisnost od poplavnega režima in dinamike reke. Biti drevo v takšnem gozdu je lahko precej zahtevna naloga. Reka namreč neprenehoma premika svojo strugo in meandrira, ljudje pa jo želijo zaježiti in ukrotiti. Črni topol se je na razmere prilagodil tako, da hitro raste. Že zelo mlada drevesa spolno dozori in v svet razpošlje veliko semen. Po izračunih naj bi na enem drevesu vsako leto nastalo do 50 milijonov semen. Če se drevo ne uspe razmnožiti s semeni, pa požene vegetativne poganjke. Ker vsaka sprememba rečnega režima najprej prizadene rast in pomlajevanje črnega topola, naravovarstveniki prav zato črni topol uporabljajo kot pokazateljsko (indikatorsko) vrsto za spremljanje stanja v obrečnih gozdovih.

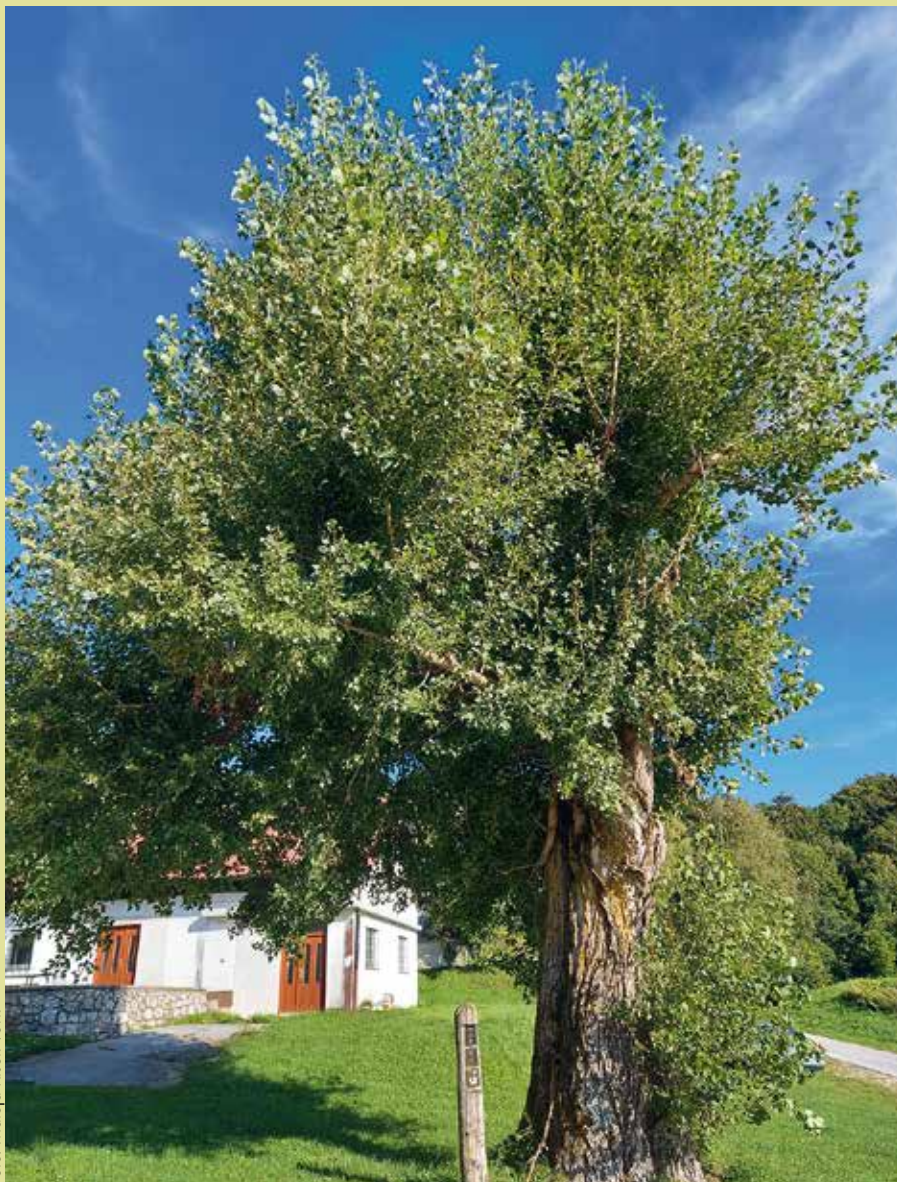


Foto: Mateja Kišek Vovk

Star črni topol

Od vseh treh domorodnih vrst topolov beli potrebuje največ toplote in veliko svetlobe. Včasih zaradi mraza nastanejo razpoke na njegovem deblu. Raste na zelo suhih tleh in njegove ekološke potrebe ga omejujejo na naš panonski in sredozemski svet. No, posamično ga lahko najdemo v nižinah celotne Slovenije, vendar je redek. Beli topol je ena najmanj raziskanih in proučevanih drevesnih vrst Slovenije in posledično povsem spregledana drevesna vrsta.

Topol – dober in slab

Ruski astronaut Jurij Gagarin je imel na svojem poletu okrog Zemlje pri sebi košček topolovega lesa z vrezanim imenom, kar veliko pove o tem, kje je topolovo mesto v svetu vraževerja in mitov. Obstaja prepričanje, da topol varuje človeka v zraku in celo veliki astronaut je temu verjel.

V mitološkem svetu starih Grkov so

črni topoli poraščali vhod v podzemni svet, beli pa izhod iz njega. Zato so Grki pokopališča radi zasajevali s topoli, saj ponazarjajo umiranje in ponovno rojstvo. V Iliadi in Odiseji so omenjena drevesa rasla ob vrelcih in svetih izvirih v votlini čarovnice Kirke. Legende, ki se navezujejo na krščansko vero, pa se kar nekako ne morejo odločiti, ali so topoli drevesa z dobrimi ali slabimi lastnostmi. Po eni izmed legend topol ni žaloval ob križanju Jezusa, zato se mu od strahu, kaj bo to prineslo s seboj, listi še vedno tresejo. Po drugi legendi naj bi Jezus pred svojo zadnjo uro molil prav pod topolovim drevesom. Tem sočutnim topolom se zato še dandanes tresejo listi. Na topol naj bi se obesil tudi izdajalec Juda Iškarijot.

Ogroženi topoli

Še posebno beli in črni topol sodita v skupino tistih drevesnih vrst, ki bi v prihodnje potencialno lahko postale



Foto: Mateja Kišek Vovk

Listi belega topola so lahko enostavni ali pa krpati. So gosto poraščeni z dlačicami, v katere se ujame veliko prahu.

Ali veste ...

... da trepetlika sodi med kratkožive drevesne vrste?

Trepetlika doživi le nekaj desetletij, kar je za tako veliko drevo razmeroma malo. Že pri starosti 60 let začne trohnети in propadati. Njene veje so krhke in se nepredvidljivo lomijo ob močnejših vetrovih ali v snegu.

... kaj so topolove solze bogov?

Topolovi brsti so smolnati, oblikovani ozko stožčasto, zašiljeni in na vrhu ukrivljeni navzven. Dišijo po balzamu, ker vsebujejo veliko eteričnih olj. V tradicionalnem zdravilstvu so kapljice smole na njih imenovali solze bogov, uporabljali pa so jih za zdravljenje revme in kožnih bolezni. Topolovo smolo nabirajo tudi čebele kot surovino za propolis.

... da je jagned tudi topol?

Jagned ali laški topol je ena izmed sort črnega topola. Zanj je izrazita stebrasta rast, kar ga uvršča v sam vrh najpogostejše sajenih dreves v drevoredih, v nasadih za protivetrno zaščito ali v okrasne namene. V resnici je jagned moški klon črnega topola, ki je spontano nastal na območju osrednje Azije, nato pa so ga vnesli v Evropo.

Do 16. stoletja so sicer za črni topol uporabljali poimenovanje jagned. Ljudje so drevesu naredili takšno ime zato, ker jih je topolova volna, ki je je v času semenjenja mnogo, spominjala na jagenjkovo dlako. Zdaj je ime jagned rezervirano le za stebrasto sorto črnega topola.

Obcestni drevored laškega topola – jagnedi med ormoškimi griči



Foto: Mateja Kišek Vovk

zares ogrožene. Poleg tega, da je vse manj primernih gozdnih rastišč za to drevesno vrsto, nastaja tudi spontano

križanje s precej pogostim kanadskim topolom (*Populus × canadensis* Moench) in drugimi hitrorastočimi vrstami topolov,

kar s seboj prinaša gensko osiromašenje populacije črnega topola. V številnih evropskih državah se je to že zgodilo. Nemci imajo v naravnem okolju le še tri tisoč črnih topolov, prav tako imajo vse črne topole zelo natančno preštete v Belgiji. Pred leti so poročali o le še 360 drevesih, ki so slabo vitalna, stara in se ne pomlajujejo. Na Češkem so naravna rastišča črnega topola izginila zaradi regulacije rek in drenaž. Tudi pri nas se dogaja podobno, saj so obrečni gozdovi na udaru izsuševanj in človek jih neusmiljeno spreminja.

Dr. Mateja Kišek Vovk

Viri:

Brus Robert. 2008. Dendrologija za gozdarje.

Brus Robert, Marinšek Aleksander, Grebenc Tine, Gregor Božič. 2012. Tehnične smernice za ohranjanje in rabo genskih virov – Trepetlika in beli topol.

Beiser Rudi. 2019- Drevesa in ljudje.

Maria Ana Kolman. 2016. Drevesa – miti, legende, zdravilnost, 1. del.

Vaupotič Urška. 2006. Ogroženost genofonda črnega topola (*Populus nigra* L.) v Sloveniji. Diplomsko delo, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete v Ljubljani



Foto: Mateja Kišek Vovk

Unikatni izdelki iz lesa črnega topola

BLAŽILNIKI POKA FREYR & DEVIK

Freyr & Devik je norveško podjetje, specializirano za izdelavo vrhunskih dušilcev poka. Ime Freyr & Devik je postalo sinonim za lahke, elegantne in učinkovite dušilce poka. Njihovi izdelki so znani po svoji kakovosti in učinkovitosti pri zmanjševanju poka ob strelu. Freyr & Devik ponuja široko paleto dušilcev poka za različne vrste orožja in praktično za vse kalibre, od standardnih lovskih pušk risanic, malokalibrskih pušk do dušilcev poka za naboje »magnum«. Podjetje Freyr & Devik pri izdelavi svojih dušilcev poka uporablja najsodobnejše tehnologije in materiale, zanje pa je značilna uporaba materiala titan.

Kaj povedo o sebi

Freyr & Devik je rezultat dolgoletne strasti do lova, divjine in narave. Njihovi dušilci poka so narejeni za lov in so jih oblikovali izkušeni lovci. Freyr & Devik je specializiran za oblikovanje uporabniku prijaznih in lahkih dušilcev poka z visoko stopnjo dušenja, ki še vedno ohranjajo lahkost in hkrati uravnoteženost lovske puške. V podjetju menijo, da je dober dušilec poka ključen za pristno doživljanje lova in narave, in sicer tako za lovca kot za okolico. Njihove dušilce poka je mogoče prepoznati po značilni obliki, ki se povezuje z estetiko klasične lovske puške. To menijo tudi v podjetju Sauer (J. P. Sauer & Sohn), saj zanje izdelujejo dušilce poka tipa Featherweight pod imenom Sauer Titanium Pro Silencer.

Leta 2017 je bil Freyr & Devik (natančneje model Featherweight 280) kot

edini dušilec poka doslej nagrajen s prestižno nagrado za oblikovanje Red Dot (Rdeča pika). Na spletni strani lahko preberemo razloge za nagrado: »Zasnova dušilca poka iz titana Freyr 280 uspešno odraža svojo visoko funkcionalno kakovost v estetskem videzu.« Podjetje vodita ustanovitelja, zakonski par Eggert Freyr Gudjonsson in Heidi Devik Ekstrøm, po katerima nosi podjetje ime.

Unikatna zasnova

Zaobljena konstrukcija lepo uravnovesi dušilec poka ter lovcu omogoča gibanje brez zatikanja skozi goste grmičevje, kot se pogosto zgodi pri klasični cilindrični obliki. Poleg estetskih lastnosti je zasnova učinkovita tudi glede teže in robustnosti. Stožčasta oblika z ukrivljenimi površinami je namreč optimalno močna struktura (podmornica!), kar pa je ključna lastnost, če želimo izjemno lahke in robustne dušil-



Dušilca poka Featherweight 196 in 269 – odprta

ce poka. Material je prav tako ključnega pomena, saj uporabljajo titan razreda 5 na jedru in navojih ter letalski aluminij visoke trdnosti (s 35 μ m) s trdo eloksa-cijo za ohišje, odbojno pregrado in cev odbojne pregrade.

Zadnji del dušilcev je zasnovan za največjo čvrstost, medtem ko je sprednji zasnovan za najmanjšo težo. Pri ohišju se debelina stene in premer dušilca poka spreminjata, saj se prilagajata tlačni in toplotni obremenitvi. Preudarna zasnova se odraža tudi v notranji sestavi in različnih materialih za različne dele dušilca poka, kar so dosegli z uporabo naprednih orodij CAD in z izborom materiala. Taka zasnova je bistvena tudi za pomik težišča na ustje, kar poveča vodljivost in zmanjša občutek teže na ustju. Rezultat je konstrukcija, ki je hkrati lahka, močna in toplotno odporna. Značilnost teh blažilnikov poka je, da številka ob modelu (npr. 231, 269, 281 ...) označuje tudi težo blažilnika poka.

Zanimiva je izhodna luknja, ki je dvignjena za 3 mm, tako da naprej odbija zvočne valove, ki bi sicer zadeli strelca. Dvignjena izhodna luknja tudi zmanjša vstopanje vode pri lovu v dežju. Voda, ki vstopi v umazan dušilec, lahko povzroči nastanek škodljivih kristalov.

Titan razreda 5

Za njihove dušilce poka je značilno, da za izdelavo **jedra** (bistven in najbolj obremenjen del!) in **navoja** uporabljajo material titan. Najbolj uporabni lastnosti te kovine sta odpornost proti koroziji in razmerje med trdnostjo in gostoto, ki je med kovinskimi elementi najvišje: titan je v svojem nelegiranem stanju čvrst kot



Vse foto: Gregor Hodnik

Dušilci poka Freyr & Devik na preizkusu



Dušilec poka Featherweight 269 na risanici R93

nekatera jekla, vendar ima manjšo gostoto. Zaradi številnih prednosti ga uporabljajo za ključne dele v letalstvu, navigaciji in medicini. Titan razreda 5 (legura), ki ga uporabljajo v podjetju Freyr & Devik, pa je še bistveno močnejši od čistega titana in korozijsko še odpornejši.

Uporaba titana ima kar nekaj prednosti: je zelo lahek in hkrati zelo trpežen material. Dušilci poka, izdelani iz titana, so lažji, hkrati pa zelo trpežni in odporni proti obrabi. Poleg tega je titan odporen proti koroziji in zelo dobro prenaša ter prevaja toploto. Zato se dušilci poka iz titana ne bodo pregrevali, kar je lahko težava pri nekaterih drugih materialih. Titan ima tudi zelo dobre absorpcijske lastnosti, kar pomeni, da še bolj zmanjša zvok strela kot nekateri drugi materiali. To je še posebno pomembno pri uporabi dušilcev poka na lovskem orožju, kjer je zmanjšanje hrupa ena prvih zahtev.

Da pojasnim: titan ni lažji od aluminija, vendar ga je zaradi njegove gostote potrebno nekajkrat manj, da dosega enako čvrstost. To pomeni, da je lahko jedro dušilca poka iz titana ($4,50 \text{ g/cm}^3$) nekajkrat lažje od jedra iz aluminija ($2,70 \text{ g/cm}^3$) ali jekla ($7,80 \text{ g/cm}^3$). Aluminij, najpogostejše uporabljen material, iz katerega izdelujejo tudi najbolj kakovostne dušilce poka, je sicer dokaj mehka kovina, katere površino otdrži s posebnim postopkom eloksacije. In če je aluminij zelo primeren material za dušilce poka, je titan kot material naravnost odličen. Je dražji in težji za obdelavo, zato so cene dušilcev poka iz titana lahko znatno višje. »Znatno višje« cene pa po

mojem mnenju in mnenju mnogih drugih ne veljajo za dušilce poka Freyr & Devik. Lastniki dušilcev poka te znamke namreč ugotavljamo, da imajo, med dušilci poka, ki so deloma izdelani tudi iz titana, odlično razmerje med ceno, kakovostjo in težo.

Podjetje Freyr & Devik ima tri tipe dušilcev poka

Featherweight

Serijska Featherweight (»peresno lahki«) oblikovno in v zasnovi sledi filozofiji Freyr & Devik in je bila prva serija dušilcev tega podjetja. Značilnost serije Featherweight je, da jih je mogoče enostavno odpreti brez uporabe orodja. To omogoča enostavno vzdrževanje in čiščenje ter po potrebi tudi hitro ohlajanje med serijami strelav na strelišču, omogoča tudi hitro sušenje po strelu ali po lovu v deževnem vremenu. Samo v tem primeru (da odstranimo zunanje ohišje) lahko dušilec shranjujemo na puški in se izognemo koroziji.

Featherweight 269 – natančnost in največje dušenje

Čeprav ima zelo visoko stopnjo dušenja, tehta le 269 gramov. Majhna teža omogoča odlično rokovanje in ohranja naravno uravnovešeno puško. To je dušilec poka z največjo stopnjo dušenja poka v tej seriji. Učinkovito odpravlja tudi blisk na ustju in zelo ublaži odsun. Celotna dolžina je 224 mm, največji premer 49,5 mm, prek ustja naprej sega 145 mm, blaženje poka je 32+ dB. Dušilci z navojem M15 x 1 sprejmejo cev debeline do 19,5 mm, večji navoji pa cev do 22,5 mm. Zastopnik je povedal, da lovci najraje posegajo prav po tem modelu (406 €).

Featherweight 196 – vsestranski

To je majhen in zelo lahek dušilec poka, primeren za lovce, ki želijo vsestranski dušilec zvoka. S težo 196 gramov omogoča



Dušilec poka Featherweight 196 na risanici Bergara B14 Extreme

veliko ublažitev poka (29+ dB) na ravni dušilca poka polne stopnje. Teža neznatno vpliva na naravno uravnovešeno puško. Zato je idealen vsestranski dušilec poka, primeren sicer za vse lovske razmere, a najbolj za zelo aktivne lovce ali vodnike psov krvosledcev. Celotna dolžina je 154 mm, prek ustja cevi sega naprej 109 mm, premer je 49,5 mm.

Featherweight 149 – za najbolj aktivne, ultralahek

To je dušilec poka za lovca, kateremu je okretnost orožja še posebno pomembna, idealen je za lov na zalaz ali za vodnika psa krvosledca. Čeprav tehta le 149 gramov, je učinkovit (27+dB) glede dušenja poka. Popoln je za manjše kalibre, vse do .308 Win., idealen je za lahke puške. Celotna dolžina je 125 mm, od ustja naprej sega 109 mm, premer je 44,5 mm.

Ultimate Silence

Tehnologija Ultimate Silence 3D s 3D natisnjenim jedrom iz titana, razreda



Dušilci poka Ultimate Silence s 3D tiskanim jedrom iz titana 131, 231, 281 in 338



Featherweight 88 za malokalibrsko orožje

5, postavi dušilec poka v svoj razred, saj ima edinstveno (patentirano) zasnovano pregrad. Tehnologija »selektivnega laserskega sintranja«, ki se uporablja za izdelavo jedra, omogoča neomejene možnosti oblikovanja, saj lahko izdelava zelo učinkovite aerodinamične pregrade in prekate iz titana. Rezultat so kompaktni dušilci poka z neprimerljivim razmerjem med dušenjem poka in težo. Vse pregrade so izdelane iz robustnega in proti obrabi odpornega titana, razreda 5. Žal mi od podjetja ni uspelo pridobiti fotografije notranjosti.

Druge edinstvene lastnosti dušilcev poka iz serije **Ultimate Silence 3D**

Tehnologija klinaste zavore: notranja plinska zavora učinkovito ujame smodniške pline in zmanjša njihov povratni udarec.

Zategovanje navoja: zasnova pregrade povzroči, da se plini v dušilcu vrtiljo. Ko se to zgodi, se na dušilec poka prenese nasprotno vrteča se dejavnost. To pomaga, da dušilec ostane tesno pritrjen na cev ali – po domače – da se ne odvijne!

Nadzor migetanja slike: zasnova dušilca poka, majhna teža in toplotne lastnosti titana v kombinaciji z debelejšimi zunanjimi stenami iz aluminijeve zlitine upočasnjujejo segrevanje in omogočajo hitrejše ohlajanje.

Ultimate Silence 3D 131 je s 131 g teže primeren za standardne kalibre, ki imajo smodniško polnitev kapacitete nekje do kalibra .30-06 Springfield ali manjše. Povedano z drugimi besedami: dušilec poka 3D 131 je primeren za smodniške polnitve do 4,1 g (gram) oz. 63 grs (grain). V to skupino kalibrov spadajo .308

Win.; 8 x 57; 6,5 x 55; 7 x 57; 7 x 64; .30-06 ... Je izjemno lahek dušilec poka, primeren za aktivnega lovca, ki mu je najpomembnejša uravnovešenosť risanice. S premerom 43 mm je idealen za strelne daljnoglede z majhno povečavo in ker sega samo od ustja naprej, je primeren tudi za risanice z odprtimi merki. Celotna dolžina modela 3D 131 je 138 mm, prek ustja sega 122 mm, blaženje poka: 27+ dB.

Ultimate Silence 3D 231 in **Ultimate Silence 3D 281** sta primerna za standardne in magnum kalibre s smodniško polnitvijo, podobno kalibru .300 Win. Mag. ali manjše. Pri tem naj smodniške polnitve ne presegajo 5,5 g oz. 85 grs. V to skupino poleg že prej naštetih sodijo še kalibri 8 x 68 S; 9,3 x 62; 7 mm Rem. Mag.; .300 Win. Mag.; .375 H&H Mag. in podobni.

Ultimate silence 3D – 231 s premerom 29,5 mm tehta 231g, celotna dolžina je 17 cm, prek ustja sega 119 mm, blaženje poka je 32+ dB. Nekaj daljši (21 cm) **Ultimate silence 3D – 281** z enakim premerom tehta le 281 g, prek ustja sega 154 mm, blaženje poka je 35+ dB in je zelo primeren za magnume.

Ultimate silence 3D – 338 ima premer 54,5 mm, tehta 338 g, celotna dolžina je kot pri 3D – 281 prav tako 21 cm, od ustja naprej prav tako sega 154 mm, blaženje



Oznake povedo model, navoj in največji dovoljen kaliber.

poka je 36+ dB, zato je zelo primeren za največje magnume. Odlično bo ublažil pok tudi pri drugih standardnih kalibrih ali kalibrih magnum.

Featherweight 88 – za malokalibrsko orožje

Featherweight 88 je dušilec poka, zasnovan za kalibre .22 WMR; .22 LR.; .17 HMR. Celotna konstrukcija je iz letalskega aluminija 6061 T6, ki je trdo eloksiran za največjo odpornost proti obrabi. Rezultat je učinkovita in lahka zasnova, ki je enaka obliki večjih modelov. Preprosto snemljivo jedro omogoča preprosto čiščenje in vzdrževanje, ki je še posebno nujno pri uporabi .22 LR. Blaženje poka je 35+ dB, tehta 88 g, celotna dolžina je 123 mm, od ustja naprej sega 113 mm, premer je 32,5 mm in je na voljo v (za to orožje) značilnih navojih 1/2"20 in 1/2"28.

Priporočila Frey & Devik za uporabo

Pred uporabo: Potem ko smo preverili, ali dušilec poka ustreza po premeru in navoju (oznake modela, kalibra, navoja vidimo na vrhnjem delu), ob prvi namestitvi preverimo koncentričnost dušilca poka z osjo cevi. Pred vsako uporabo vedno preverimo, ali je dušilec poka brezhiben in pravilno nameščen.

Uporaba: Zaradi spremembe zadetkov bo potrebna pristrelitev. Proizvajalec ne priporoča več kot dvajset zaporednih strellov. Ko se dušilec poka nekoliko ohladi, lahko nadaljujemo. Če uporabljamo pokrivala/zaščito dušilca, jih na strelišču snamemo, saj tako omogočimo hitrejše ohlajanje. Po vsakem streljanju moramo omogočiti, da se notranjost čimprej posuši, za kar priporočajo naslednji postopek: ko sta cev in dušilec poka še



Featherweight 88, odprt



Ultimate Silence 3D 231 na risanici Sako 85

vroča, puško z dušilcem poka za nekaj minut prislonimo pokonci in odpremo zaklep. Vroč zrak se bo dvigal in tako od znotraj sušil dušilec poka. Nato dušilec poka odstranimo in ga do konca posušimo. Shranjujemo ga v suhem prostoru tako, da zrak lahko kroži skozi odprtini, ki morata biti prosti.

Vzdrževanje: Serije dušilcev poka Ultimate Silence 3D se ne razstavljajo, zato je čimprejšnje in obvezno sušenje po strelu še pomembnejše, pri čemer uporabimo prej opisani postopek. Manjšo količino običajnega orožnega olja lahko nanesemo v notranjost pred shranjevanjem. Olje bo odpravilo tudi razlog za nekoliko glasnejši prvi strel (ko je v dušilcu poka še kisik), znan tudi pod izrazom FRP (ang. »first round pop«). Nekaj več dima ob prvem strelu ne bo v ničemer vplivalo na zadetek, saj se krogla ne dotika komor in prekatov. Ker se ob streljanju nabirajo sajne in ostanke smodnika, podjetje Freyr & Devik priporoča čiščenje s posebnim čistilom (namakanje) po 300 do 500 streljih. Model, serijska številka, ustreznost kalibra in navoj so vgravirani na vrhu. Pri 3D je kaliber vgraviran na ustju jedra.



Tarča, pristreljevanje z novim 3D – 231, risanica Sako 85, kal. .308 Win.

Praktične izkušnje in testiranje

Ko sem svojo »staro« risanico Blaser R93, kalibra 7 x 64, z novim karbonskim kopitom in zmogljivejšim strelnim daljnogledom posodobil v lahko gorsko risanico, sem potreboval še lahek blažilnik poka. Kakšen smisel je risanico posodobiti v lahko – s strelnim daljnogledom in montažo le 3,5 kg težko – okretno gorsko puško, nato pa na ustje cevi obesiti 500 g dušilec poka? Želel sem lahek, a obenem zmogljiv dušilec poka z oznako Max 30, ki ga lahko uporabljam tudi na risanici, kalibra .308 Winchester, saj imata obe risanici na ustju navoja M15 x 1. Featherweight 269 je izpolnil vsa pričakovanja. Že prvi streli na strelišču so pokazali udobnost ob strelu z zmogljivim dušilcem poka, saj je odsun postal preprosto udoben. Ne razumite narobe: odsun ob strelu me ne moti, ampak ko nekaj postane še udobno, se temu težko odrečemo. Skupine zadetkov so bile z uporabo novega F&D 269 vedno boljše, verjetno ravno zaradi prijetnejšega »doživljanja strela«. Če je odsun manjši, če je pok na ustju blažji, se tudi strellec bolje počuti in osredotoči na pravilno izvedbo strela, ne da bi nezavedno naredil kakšno napako. Skupino zadetkov z dvema vrstama streliva je F&D 269 (v primerjavi s streli brez dušilca poka) znižal samo za 4 cm, odklona levo – desno ni bilo. To pomeni, da ni treba preveč razmišljati, če je kdaj potreben strel brez dušilca poka. In če je potreben, to razliko zdaj lahko nadoknadim z balistično kupolo. O preobrazbi moje risanice R93 podrobneje naslednjič. Enak F&D 269 so nabavili še trije moji kolegi in znanci; dva sta ga nabavila takoj potem, ko sta streljala z mojo risanico. Pri risanicah Heanel Jaeger 10, kalibra .30-06, in še eni Blaser R93, kalibra 7 x 64, se lega zadetkov sploh ni spremenila, pri risanici Merkel Helix, kalibra .30-06, pa so se zadetki pomaknili za 8 cm navzgor in za 4 cm v desno.

Drugi tovariš je za svojo risanico Sako 85 v kal. .308 Win. nabavil dušilec poka



Streli s podzvočnim strelivom in F&D 269 na risanici M18

Ultimate Silence 3D 231, saj je želel učinkovit, a tudi kratek dušilec poka. Tudi on se je navdušil, ko je prvič streljal z mojo risanico z nameščenim dušilcem. Model 231 mu dolžino puške podaljša za slabih 12 cm. Njegovo puško sva zelo hitro pristrelila z odličnimi skupinami zadetkov (9,7 g monolitna krogla GMX). Z namestitvijo F&D 231 se je skupina zadetkov pomaknila navzgor za 4 cm, v desno pa 3 cm.

Znanec iz bližnje LD je letos spomladi prav tako kupil F&D 231 za svojo risanico R8, kalibra .30-06. Zadetki z nameščenim F&D 231 so bili kar 30 cm višje, kar je samo dokaz, da je vsaka namestitvev dušilca poka na risanico zgodba zase. Njegov komentar »... prijetno presenečen, bistveno manjši odsun in brez težav dobro vidim tudi, kako divjad reagira ob zadetku.«

Primorski lovec svoja dva F&D 231 uporablja na risanicah Blaser R8, kalibrov 6,5 PRC in 8,5 x 55 Blaser. Za prvi kaliber pravi, da skorajda ni sprememb, pri 8,5 x 55 Blaser pa je bila sprememba 8 cm v desno in 4 cm nižje.

Norveški dušilci poka Freyr & Devik so odlična izbira za lovca, ki potrebuje čim lažji, a obenem zmogljiv blažilnik poka. Odlični so tudi pri uporabi streliva z zmanjšano močjo in podzvočnega streliva, kjer hitrost krogle ne preseže hitrosti zvoka. Kaliber .308 Win., ki ga uporabljam na risanici M18, je v kombinaciji s podzvočnim strelivom odličen za vajo na strelišču, na robu naselja in tudi pri lovu lisic.

Gregor Hodnik

Viri:

<https://www.red-dot.org/project/freyr-280-titanium-10081-10078>

Stara in nova spoznanja o glasbi afriških lovcev

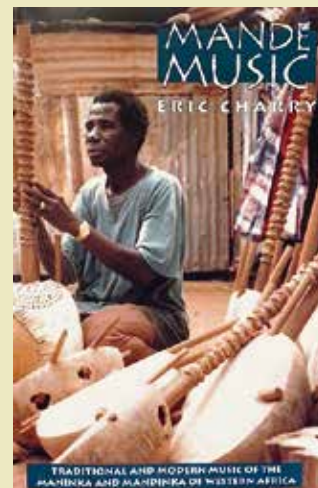
Pred leti smo v Lovcu že pisali o glasbi afriških lovcev. Gre za tematiko, ki zelo zanima kulturne antropologe, etnomuzikologe, zgodovinarje, lingviste in druge znanstvenike. V obdobju od prvega takšnega članka v Lovcu iz leta 2012 do danes se je nabralo kar nekaj pomembnih podatkov in spoznanj, ki pomagajo ob afriški lovski glasbi razumeti tudi evropsko in nenazadnje slovensko lovsko glasbo, ki še čaka na podrobno znanstveno obravnavo. Lovska glasba ima ne glede na zemljepisne posebnosti po vsem svetu veliko skupnega, kar kaže na podobno vlogo lovstva in lovske glasbe v različnih družbah. Raziskave nas za nameček popeljejo v stoletja oddaljeno zgodovino.

Navezave med vojaško in lovsko glasbo

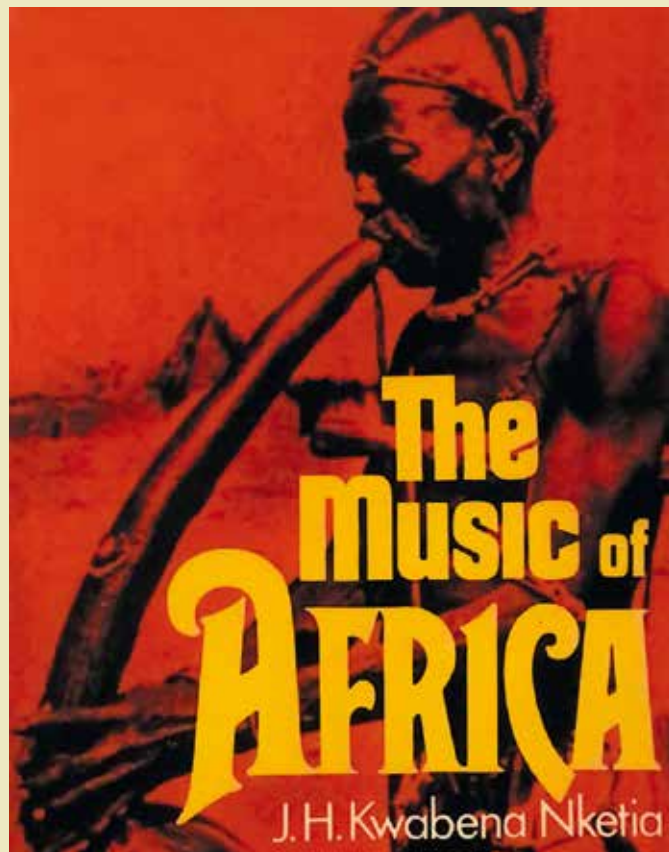
Poleg glasbenih skupin in solistov, neposredno povezanih z državnimi uradniki in vladarji, je bilo pred desetletji v Afriki veliko družbenih skupnosti, navadno v obliki združenj ali zvez, ki so imele svoje lastne razpoznavne glasbene oblike in so jih izvajale na slovesnostih in ritualih. Še vedno so v nekaterih afriških deželah pravi dvorni glasbeniki, ki bi jih po protokolarni vlogi lahko primerjali z našim vojaškim ali policijskim orkestrom, pomembno vlogo imajo tudi lovski glasbeniki, saj vemo, da so vladajoči sloji skoraj povsod po svetu naklonjeni lovstvu in se zavedajo njegovega pomena. Med takšnimi skupnostmi so vojaške in paravojaške organizacije, oblikovane na podlagi starosti. Tako je bilo na primer na nekaterih območjih t. i. Bantu Afrike (to je območje od osrednje do jugovzhodne in južne Afrike). Tovrstne skupine so lahko oblikovali tudi na ozemeljskih temeljih, kar je ganski etnomuzikolog in skladatelj **Joseph Hanson Kwabena Nketia** (1921–2019) odkril pri ljudstvu **Akan** v Gani. Glasba takšnih vojaških or-

ganizacij lahko izžareva tako vojaško funkcijo kot mirodobsko poslanstvo, ko take

organizacije delujejo kot ne-kakšna združenja ali društva. Etnomuzikologi so konkretno v glasbi iskali podobnosti z izrazi lovskih glasbenikov, omenjeni Nketia pa je bil med prvimi raziskovalci lovske glasbe v Afriki in lovske glasbe sploh. Vojaški glasbeniki v Gani, ki jih pri ljudstvu Akan imenujejo **asafo**, imajo različne mirodobske zadolžitve: čistijo poti, gradijo mostove, podobno kot lovci skrbijo za različna iskanja v naravi in delujejo v različnih urgentnih ter izrednih situacijah. Njihove pesmi se razlikujejo po glasbenih slogih in besedilnih tematikah, pač v sozvočju s konteksti, znotraj katerih nastopajo. Druge vrste



*Eric Charry se v knjigi **Mande Music** iz leta 2000 posveča lovskim glasbenikom iz Malija in sosednjih dežel zahodne Afrike. Natančno opisuje tudi lovsko glasbilo omenjenega območja (naslovnica knjige).*



*Profesor Nketia je leta 1974 izdal še dandanes referenčno in velikokrat citirano knjigo **The Music of Africa**. Poglavje o lovski glasbi se v glavnem nanaša na glasbenike iz Gane in pomeni enega prvih zapisov o lovski glasbi v etnomuzikologiji sploh. Afriško glasbo je veliko raziskoval tudi avstrijski znanstvenik Gerhard Kubik, a mi je pred leti v intervjuju povedal, da so na območjih, kjer je delal, divjad v veliki meri iztrebili in da tam ni bilo več priložnosti za lovske rituale in prakticiranje lovske glasbe (naslovnica knjige).*

oboroženih afriških skupnosti pomenijo različna lovška združenja, ki jih starejši etnomuzikologi z Nketiajo na čelu pač v duhu časa sicer mlade znanosti obravnavajo podobno kot vojaške formacije. Vojaškim in lovskim skupnostim je skupna herojska komponenta, saj morajo imeti vojaki in lovci značilnosti ter statuse herojev: prvi iz vojskovanja, drugi z lova v nevarni divjini.

Ko etnomuzikologi raziskujejo glasbo lovcev

Ključno etnomuzikološko delo Nketiaje za razumevanje glasb afriških ljudstev z naslovom **The Music of Africa** je izšlo leta 1974 in je danes klasika. Besedo **etnomuzikologija** je prvi uporabil nizozemski muzikolog **Jaap Kunst** (1891–1960), in sicer leta 1950, ko je bilo v Afriki še zelo živahno lovsko dogajanje, ki ga je Nketia že raziskoval na terenu. Tako je pri ljudstvu **Joruba** v Nigeriji ugotovil, da se glasba lovskih skupno-

sti imenuje *ijala*, in sicer gre za obliko pesmi, ki jo sestavlja širok nabor besedil ali verzov. Lovec si jih lahko prepeva na poti v goščavo, vrhunec takega petja pa je povezan z ritualnim petjem, ki bi ga lahko razdelili na tri značilne razrede ali tipe. Najprej je nastop na festivalu, imenovanem *Ogun*, znotraj katerega lovci, vojščaki in bogočastilci Oguna, boga železa, skupaj častijo ta kult. Skladbe izvajajo skozi bogoslužni obred na večer pred večjim praznikom lovske odprave, ki je del festivala in tudi po končani lovski odpravi, ki ne samo povečuje uspešne lovce lova, ampak tudi spravlja lovce z naravo in se po-

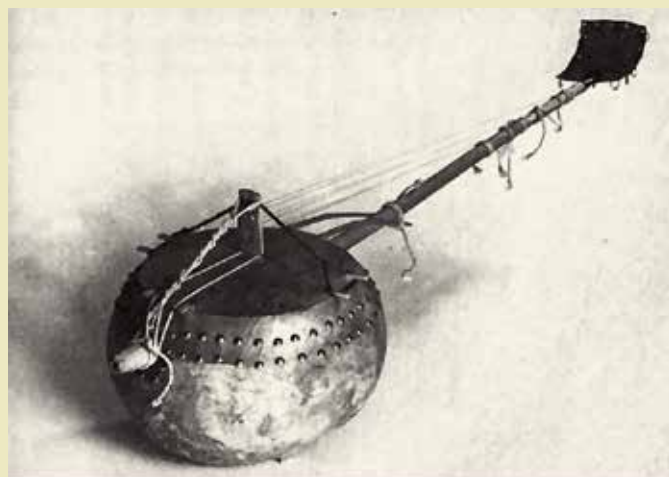
nekod dotika tudi lovske etike, ki ima – podobno kot lovska glasba – določene univerzalne lastnosti po vsem svetu in tako tudi pri nas. Lovci pridejo na vrsto med izvedbo nekakšnih lovskih psalmov, sestavljenih ob izkušnjah lovcev z lova v divjini, in ob hvalnicah Ogunu ter ob hvaljenju narave ali specifičnih elementov narave, kot so določene svete živali, ptice ali drevesa, pa tudi vrste virov hrane, ki jo lovci uživajo med bivanjem v lovišču. Nato nastane situacija, ko lovci zabavajo lovce ali ko se vodje posameznih lovskih skupnosti v celotnem Yorubalandu zberejo in utrdijo svoje odnose ter



Gansko lovsko združenje pred letom 1974 pleše lovski ples. To je aktivnost, ki jo očitno poznajo vse lovske skupnosti, z našo na čelu. Gre za eno najstarejših fotografij lovskega plesa v Afriki. Lovske plesne poznamo tudi v naši kulturi (vir fotografije: Ghana Information Services, povzeto po omenjeni knjigi Nketiaje).



Ugleden lovski glasbenik Bala Djimba Diakite igra na lovsko glasbilo simbi (glasbilo je kombinacija tipa harfe in lutnje) v Maliju leta 1990. V intervjujih Diakite rad poudarja, da lovski muzikanti na najlepši način skrbijo za ohranjanje tradicijskih vrst glasbe na afriškem območju Mande in ljudstev iz skupin Maninka in Mandinka (povzeto po knjigi Mande Music, foto: Eric Charry).



Nekatera lovska glasbila: donso ngoni, ki ga je izdelal Siaka Sidibe (zgoraj), nege (nekakšne železne rašple) in su fle (lovčeva ali čarovnikova piščal). Donso ngoni ima šest strun, je predhodnik ameriškega bendža in sodi med t. i. lovske harfe. Poročilo o tem glasbilu je iz davnega leta 1352, a je bilo v uporabi verjetno že veliko prej (povzeto po knjigi Mande Music, foto: John Wareham).

skupaj uživajo v lovski glasbi oziroma v glasbi za lovce. Kot tretja priložnost za glasbo za lovce se pojavljajo slovesnosti življenjskega cikla, povezanega z lovci in njihovimi družinskimi člani, *ijala* pa tokrat pojejo z nekakšnim dovoljenjem tradicije oziroma njenih napisanih in/ali nenapisanih pravil.

Lovska glasba v Gani

Podobne skupnosti lovcev so znane tudi v drugih afriških družbah, na primer pri ljudstvih Ewe, Adangme, Builsa in Akan v Gani. Pri večini ganskih ljudstev – prav njih je Nketia največ raziskoval – so za polnopravno članstvo zahtevana lovska znanja in spretnosti. Zato je moral polnopravni član akanske lovske skupnosti samostojno upleniti vsaj enega divjega slona. Če je hotel imeti

naziv in status izkušenega lovskega mojstra, pa je moral v lovski karieri upleniti vsaj tri. Ko pišemo o lovtvu v Gani, velja omeniti tudi kraljevsko antilopo (*Neotragus pygmaeus*). To je najmanjša žival z rogovi na svetu in jo je bilo težko upleniti zaradi majhnosti, odrasel osebek namreč tehtal samo 3 kg, in zaradi zgolj nočne aktivnosti. Lovec, ki mu je to uspelo, jo je ritualno ob lovski glasbi podaril kralju, zato se imenuje kraljevska antilopa. Akani v Gani uporabljajo isti izraz – *abofoo* – za lovske glasbenike in za lovce, lovske skladbe in plesne ter celo za določeno skladbo ansambla bobnarjev, imenovanega *kete* in znanega v dvorni glasbi ganskega ljudstva Ashanti. Široka uporaba izraza verjetno napeljuje, da so lovci imeli v družbi pomembno vlogo in ugled.



Ilustraciji dveh harf (lovskih in griotskih glasbil z imenom kalabaš iz devetnajstega stoletja). Trup je narejen iz buče (povzeto po knjigi *Mande Music*; avtor leve risbe iz leta 1825 je Major Alexander Gordon Laing, desne iz leta 1868 pa Eugene Mage).

V Afriki imajo lovci zelo pester repertoar pesmi za svoje javne rituale in običaje: pesmi, ki se nanašajo na njihove skupnosti ali združenja, na izkušnje z lovov, na živali, ki jih lovijo, ipd. Ko lovci, pripadniki takšnih skupnosti, pojejo in igrajo pesmi, jih lahko pri izvedbi spremljajo tudi njihovi družinski člani. Če določena lovska skupnost zaradi različnih razlogov nima instrumentalistov (na primer bobnarjev), ki bi spremljali petje lovskih pesmi za ples, vodja lovske skupnosti lahko na pomoč povabi gostujoče glasbenike nelovce, večje muziciranja. Podobno je tudi pri slovenskih pevskih zborih in skupinah rogistov, ki

v svoje vrste velikokrat vabijo izkušene glasbenike, ki sicer niso lovci, nastopajo pa v lovske uniformah in dajejo vtis, da so člani lovske skupnosti. Velikokrat nas zabava tudi harmonikar, ki ni nujno član lovske družine, a pozna primeren repertoar, seveda pa je lahko tudi lovec in igra za več lovske družin.

Trdoživost lovske glasbe

Zdaj je lovski ustroj v Afriki organiziran, a njegovi člani lahko lovijo tudi zunaj lovske odprav, torej na samostojnih lovih ali ob pomoči mlajših lovske pripravnikov. Takšne zveze so izbrane in

se praviloma razlikujejo od skupin, značilnih za ruralne družbe, kot so **Sani**, **Kungi** in **Batwa**. Antropologi so omenjene tri družbe do nedavno šteli med Grmičarje v puščavi Kalahari in Pigmejce, ki živijo v ekvatorialnem deževnem gozdu, a so nato slabšalni poimenovanji opustili in se jima v znanosti izogibamo. Omenjena ljudstva se še vedno v dobršni meri preživljajo z lovom in nabiralništvom. Pri tem je pomembno poudariti, da ima glasba podobno pomembno vlogo tudi pri takih izrazito ruralnih ljudstvih, kar priča o starosti in trdoživosti lovske glasbe. Pri takšnih obravnavah moramo biti sicer previdni, da se ne ujamemo v nitke evolucionizma in njegovih zastarelih pojmovanj. Afriško lovstvo je bilo namreč organizirano že pred stoletji in je sledilo etičnim načelom, ki se jih ne bi sramovala niti sodobna lovska etika. Podobno je pri avstralskih staroselcih, ki so za lov uporabljali bumerang, zelo razvito je bilo tudi ribištvo. Pri njih so antropologi odkrili ne navadno razvito etiko in za nameček še zapletene sorodstvene sisteme, težko razumljive celo sodobni razviti znanosti. Podobno kot so afriški lovci,

npr. iz Mozambika, uporabljali lok, so tudi Aboridžini bumerang uporabljali kot orožje in glasbilo.

In za konec bežen pogled na bližnji Balkan, kjer smo tudi priča burnemu glasbenemu dogajanju med lovci, a ga v Sloveniji slabo poznamo. V Bosni in Hercegovini obstajajo glasbene skupine, ki na povabilo lovcev obiskujejo lovska srečanja in praznovanja (t. i. **lovačka sijela**, na katerih je med drugimi priljubljena skladba oz. prava uspešnica **Izo lovac**). A omenjeni glasbeniki, podobno kot naš Ansambel bratov Avsenik, ki je leta 1976 izdal ploščo z naslovom **Lovske laži** s pesmimi z lovske tematiko, ne igrajo samo za lovce, ampak nastopajo tudi na ohceti in na drugih podobnih veselih dogodkih, ki z lovci niso neposredno povezani. Vse skupaj kliče po širši in poglobljeni primerjavi s slovensko lovsko glasbo ter njenimi izvajalci, a o tem kaj več ob drugi priložnosti. Podobnosti in hkrati razlik je po navadi veliko tako v Afriki kot v naši sosesčini!

Dr. Jane Weber,
član LD Babno Polje,
doktor muzikoloških
znanosti
weber@rtvslo.si

Viri in literatura:

- Beckwith, Carol in Angela Fisher; 2002: *African Ceremonies*. New York: Abrams.
- Charry, Eric; 2000: *Mande Music: Traditional and Modern Music of the Maninka and Mandinka of Western Africa*; Chicago in London: The University of Chicago Press.
- Merriam, Alan P.; 2000: *Antropologija glasbe*; Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Nketia, J. H. Kwabena; 1974: *The Music of Africa*. New York: W. W. Norton.
- Rice, Timothy; 2014: *Ethnomusicology: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Vidal, Augustus Olatunji; 1971: *Oriki: Praise Chants of the Yoruba*. Los Angeles: University of California (19-20).
- Weber, Jane; 2006: *Vloga glasbe v lovske skupnosti*. Ljubljana: Diplomsko naloga, Filozofska fakulteta (Oddelek EiKA).
- Weber, Jane; 2012: *Kaj imata skupnega mandska in slovenska lovska glasba?* Glasilo LZS - Lovec 6/2012 (str. 314-316).

V glasilu Lovec je bilo skozi leta objavljenega veliko gradiva o slovenski lovski glasbi. Če bi vse članke zbrali in uredili, bi ustvarili dragoceno etnografsko gradivo, ki bi pričalo o kulturnem udejstvovanju naših lovcev. Seveda pa moramo lovci stremeti k ponazarjanju zdajšnjega dogajanja in ne zgolj brskati po starih zapisih, ki so velikokrat nezanesljivi in polepšani v romantičnem zanosu. Pomembno je, da iščemo navezave tudi v drugih glasbenih kulturah. Afriko kot zibel človeštva in nekaterih najstarejših tradicijskih vrst glasbe, prav lovske tradicije sodijo med najstarejše, pač moramo poznati. Tu navajam nekaj ključnih del, ki pomagajo razumeti glasbo afriških lovcev in ustvariti model za raziskave slovenske lovske glasbe. Seveda pa je treba najti in razumeti tudi koncepte lovske glasbenikov na drugih celinah in ne samo v Afriki.

Na kratko iz tujega tiska ...

Nepal: Nekateri nepalski politiki ponovno predlagajo legalizacijo lova na tigre (*Panthera tigris*), kar je privedlo do velikega nasprotovanja predvsem mednarodnih naravovarstvenih organizacij. S predlogom se strinjajo tudi nekateri domači znanstveniki; tako je direktor nepalskega centra za raziskave Tharu izjavil, da je bila v Nepalju največja nosilna zmogljivost okolja za tigre dosežena že leta 2018. V Nepalju se je v zadnjih dvanajstih letih populacija tigrov povečala iz 121 živali na 355. V narodnih parkih Chitwan in Bardija je v zadnjem letu zaradi napadov tigrov izgubilo življenje 12 oseb, od leta 2018 naprej pa je števila že 24. Prej omenjeni politiki so predlagali enomesečno lovno dobo in predlagali tudi ceno za odstrel posameznega tигра – 25 milijonov rupij oz. približno 172.000 EUR, pri čemer bi tako pridobljena sredstva namenili za namene varstva populacije in ustrezne ukrepe v njihovem življenjskem okolju.

(Jagen Weltweit, 5/2023)

Škotska: Letos so v tej državi ponovno šteli divje peteline v času rasti. Tako so na 151 rastiščih preštevali pojoče in opažene peteline. Rezultati štetja žal niso najbolj razveseljivi. Prešteti so uspešni zgolj 304 divje peteline, medtem ko so ob zadnjem štetju, leta 2011, prešteli še 580 živali. Raziskovalci ocenjujejo, da je najpomembnejši razlog za zmanjševanje številčnosti postavljanje ograj med posestmi zasebnih lastnikov.

(Jagen Weltweit, 5/2023)

Romunija: Tik pred zamenjavo vlade junija letos je do tedaj pristojni minister za okolje izdal dovoljenje za odstrel 480 medvedov, kar je privedlo do številnih prijav naravovarstvenih organizacij na evropske institucije. V tej državi je populacija medvedov sicer zelo velika in stabilna, saj številčnost ocenjujejo na več kot 8.000 živali, vedno znova pa nastajajo napadi medvedov na domače živali in ljudi, pogosto tudi s smrtnim izidom. Seveda je bilo takoj po menjavi vlade dovoljenje preklicano. Poročajo tudi, da naj bi po novem lovci lahko vzeli svoje orožje v lovišče zgolj tedaj, ko bi imeli zelo konkretno



Tiger – *Panthera tigris*

zadolžitev glede odstrela divjadi, vsako pot z orožjem v lovišče pa naj bi napovedali in dobili odobritev pristojnih lokalnih oblasti. Enako naj bi veljalo celo za poklicne lovce. Lovska organizacija je ogorčena in opozarja, da takih ukrepov ni bilo niti v času diktatorskega režima nekdanjega predsednika Ceausescuja.

(Jagen Weltweit, 5/2023)

Bocvana/Angola: Med nedavnim obiskom angolskega predsednika v Bocvani so se med drugim dogovorili o preselitvi več slonov iz Bocvane v Angolo. V Angoli se je namreč številčnost slonov zelo zmanjšala zaradi državljanske vojne in krivolova, iz številnih predelov pa so sloni popolnoma izginili. Za razliko od tega pa v Bocvani živi več kot 150.000 slonov, kar je precej več od sprejemljive številčnosti. Po dogovoru na najvišji ravni zdaj pri iskanju možnosti za uresničitev dogovora nastajajo številne težave, zlasti logistične in tudi finančne. Slone bi morali prepeljati s transportnimi letali več kot 1.000 km daleč, kar bi bil ogromen strošek, za katerega ni znano, kako oz. kdo bi ga poravnal. Podobno preseljevanje slonov je bilo leta 2000, ko so iz

Južnoafriške republike preselili manjše število slonov v narodni park Kissama v Angoli. Tedaj so stroške preselitve plačale nekatere ameriške naftne družbe.

(Jagen Weltweit, 5/2023)

Francija: Francoski lovci v javnosti niso na najboljšem glasu, predvsem zaradi razmeroma številnih nesreč, ki se zgodijo pri lovu. Tako se je v tej državi leta 2021 pri lovu zgodilo 90 nesreč, osem s smrtnim izidom. Pri tem je treba vedeti, da ima v Franciji kar štiri milijone ljudi opravljen lovski izpit, od katerih jih aktivno lovi zgolj približno 25 %. Ker se večina nesreč zgodi na nedeljskih skupnih lovih, so nekateri, zlasti stranka Zelenih, predlagali prepoved skupnega lova ob nedeljah. K sreči prepovedi ni bilo, je pa pristojna ministrica za ekologijo naštela 14 ukrepov za zmanjševanje števila nesreč pri lovu. Mednje spadajo: obvezno usposabljanje za vse vodje skupnih lovov, popolna prepoved uživanja alkohola med skupnimi lovi, boljše obveščanje in izobraževanje drugih uporabnikov prostora, poostreno opravljanje varnostnih ukrepov na skupnih lovih ...

(Jagen Weltweit, 5/2023)

Nemčija: Na Bavarskem je deželna gozdarska organizacija opravila redno spremljanje številčnosti stanja gamsov v Alpah v okolici Berchtesgadna; našteli so 281 gamsov. Čeprav se velika večina udeležencev strinja, da je s štetjem nemogoče natančneje oceniti številčnost gamsov, pa daje metoda vendarle vpogled v dogajanje v populaciji. Leta 2020 so na istih površinah prešteli 167 gamsov, leta 2021 250 in leta 2022 276.

(Deutsche Jagd Zeitung, 10/2023)

Nemčija: v lovskem letu 2021/22 so v zvezni deželi Nordrhein-Westfalen uplenili 27.614 nutrij (*Myocastor coypus*), kar je približno 10.000 več kot v letu 2017/18. Kot je sporočilo pristojno ministrstvo za okolje, nutrije po določilih deželnega lovskega zakona niso uvrščene med divjad, temveč je udeležba lovcev pri zmanjševanju njihove številčnosti v širšem javnem interesu, kar je urejeno s posebnim odlokom iz konca leta 2022.

(Deutsche Jagd Zeitung, 8/2023)

Pripravil:

mag. Janko Mehle

Ko gre volk na kup svat

MLADEN KORITNIK

Tisto leto hosta ni obrodila in v zgodnjih novembrskih dneh je v njej že zelo primanjkovalo hrane za divjad, ki je začela pritiskati v naselja, da bi našla vsaj kakšen pribojšek, ki je morebiti ostal človeku. Poleg parkljaste divjadi, ki v jeseni in pozimi že tako pride rada do naših naselij, so začeli prihajati medvedje v upanju, da bodo tam našli vsaj malo jabolk, ki so še ostala na težko dosegljivih vrhovih jablan ali pa so napol gnila padla na tla.

Stalno pojavljanje lepih in plemenitih kosmatincev v naselju ljudi zelo vznemiri. Postane jih strah za otroke, živino in zanje same. Zaradi strahu pred zverjo, ki ne počne nič drugega kot to, da skuša preživeti, začnejo nergati in pritiskati na pristojne institucije. Tudi tokrat je bilo tako in v začetku novembra smo prejeli odločbo za izredni odvzem enega medveda na območju Suhorja in Podsten.

Tak lov na medveda z gostom ni primeren, saj je rok odstrela omejen in je treba odstreliti točno določen osebek. Poleg tega nihče od članov naše lovske družine ni izrazil interesa za izreden odstrel medveda, zato sem se odločil, da to storim sam; niti slutil nisem, kaj bom doživel na enem od lovov in po njem.

Ker je treba medveda loviti v spremstvu, sem prosil Barbaro, članico naše lovske družine, ki se je takoj strinjala. Nad travnikom, kjer sem nameraval čakati medveda, ima Barbara na paši krave in prav zadovoljna je bila, da se bo medveda 'umaknilo' od njene živine. V sadovnjakih je redno pobirala tistih nekaj jabolk, ki so kljub slabi letini še ostala. Vsak dan sva jih odnesla na travnik, zraven sva dodala še kruh, med in piškote, zvečer pa sva na preži čakala, da se prikaže kosmata godrnjava gmota s skoraj neslišnim mehkim korakom. Več kot en teden sva že vztrajala, medveda pa ni bilo in začel sem se spraševati o smiselnosti najinega čakanja. Toda ne glede na to, da medveda ni in ni

bilo, je bilo treba vztrajati. Vztrajati zaradi izdane odločbe in zaradi tamkajšnjih vaščanov, ki so naju zagotovo vsak dan spremljali in čakali, da bodo slišali tako pričakovani pok.

Sredi tedna so me nekoliko zadržale službene obveznosti, zato sem se na lov odpravil pozneje kot običajno. Z Barbaro sva se sešla v Podstenah, kjer me je čakala s polnim vedrom jabolk. Po bregu navzgor sva se povzpela do dobro znanega travnika, kjer ima medved prehod. Najin celotedenski lov se je že poznal tudi v naravi, saj je bila pot dobro uhojena, listje potlačeno in pod najinimi nogami ni niti malo zašumelo. Na sredo travnika sva stresla celo vedro zlatorumenih, sladko dišečih jabolk, ki bi morala privabiti medveda, če bi se pojavil v bližini. Vedro sva skrila za drevo in se povzpela na prežo. Ozka, neudobna preža, na kateri je komaj zadosti prostora za dva, nama je že postala domača. Na njeno neudobnost sva se privadila. Šepetaje sva se pogovarjala o vsakodnevnem življenju, lovu, težavah in obveznostih. Čakala sva in z očmi napeto prečesavala travnik.

Kmalu se je začelo mračiti, iz gozda pa ni bilo slišati pričakovanega poka vejice ali šumenja listja pod mehкими medvedjimi šapami. Barbara se je ozrla v nebo in zašepetala: »Danes pa je jasna noč, vse zvezde je videti in prav nenavadno tiho je.« Tudi sam sem se ozrl v zvezdnato nebo in prisluhnul tišini. Res je bilo vse nenavadno mirno in tiho. Slišati ni bilo prav ničesar. Popoln mir, v katerem se je zdelo, kot da tišino kar slišiš. Glede na ves direndaj, avtomobile, šumenje listja in vode iz bližnjega potoka, ki naju je spremljalo že ves teden, je bila tistega dne tišina prav nenavadna in kar malo grozljiva. Kot bi nekaj viselo v zraku nad travnikom, ki ga je rahlo osvetljeval prvi lunin krajec. Tudi mesec je bil nenavaden, nenaraven, hladen in hkrati čudovito srebrn. Kot iz filma izrezan se je svetil na nebu. Le še fantič z ribiško palico je

manjkal na njem. Zrak pa je prežemal rahel, sladek, komaj zaznaven meden vonj po prezrelih jabolkih.

Tedaj sem ob levem robu gozda zaslišal komaj slišno šumenje listja. »Nekaj gre,« sem zašepetal in dobil pritrdilni odgovor: »Res je.« Bila je že tema. Na travnik nisva videla več in morala sva se zanesti samo na svoja ušesa. Napeto sva prisluškovala dogajanju. Zaslišal sem komaj slišno šelestenje trave. »Na travniku je! Zunaj je!« sem zašepetal. Barbara je vzela daljnogled in pregledala travnik, nato pa vsa vznemirjena zašepetala: »Levo ob robu gozda je! Tam nad tisto svetlo rumeno praprotjo! Samo senco vidim! Premika se!« Tudi sam sem vzel daljnogled in pogledal v tisto smer. Videl sem, da ne vidim ničesar. Očitno mi oči že pešajo in v mojem daljnogledu je bila samo še tema. Spomnil sem se, da imam s seboj napravo za nočno opazovanje in jo vzel iz žepa. Prižgal sem jo in pogledal v nakazano smer. Kar otrpnil sem in šepetaje skoraj preglasno vzkliknil: »Volk!« – »Kaj? Hecaš se!« – »Volk!« sem ponovno šepetaje vzkliknil. »Posveti!« sem ukazal. – »Neeee! Hecaš se!« je odgovoril šepet poleg mene. – »Posveti!« sem nekoliko glasneje ukazal. Barbara je posvetila z ročno svetilko in pred nama je na travniku v vsej svoji srebrni veličastnosti zasijal velik, močan volk, ki je bil namenjen naravnost proti nama. Ni se oziral na svetilko in v počasnem, potuhnjem gibanju, z nosom čisto pri tleh, se nama je vztrajno približeval. Barbara je bila vidno pretresena. »Zgoraj je še eden!« je s tresočim glasom skoraj vzkliknila in posvetila desno na travnik. Če sem mislil, da je prvi velik, sem se zelo motil. V soju svetilke je bil volk. Še večji, še lepši in še bolj košat od prvega. Usmerjen je bil k desnemu robu travnika, naravnost proti pašniku s kravami. »Jooooj! Moje krave!« je vzkliknila Barbara. – »Ju bova že prepodila,« sem odvrnil. »Halo! Kam pa gresta!« sem glasno zakričal nanju. Na moje presenečenje volka nista odskočila, kot sem pričakoval. Le ozrla sta se na prežo,

se združila in čisto počasi, v rahlem drncu odšla v goščo desno od preže. Naravnost proti pašniku.

Z Barbaro sva za nekaj trenutkov brez besed obsedela v popolni tišini. Sledilo je nervozno šepetanje: »Moram poklicati domov! Naj pridejo sem! Vsi! Moram pregledati pašnik, ogrado, krave! Da ne bo kaj narobe!« Tako vznemirjena in nervozna je bila, da je komaj sestopila s preže. Obljubil sem ji, da bom pomagal pregledati pašnik in jo skušal nekoliko pomiriti. Naglo sva odšla na pašnik, kjer so krave očitno začutile nevarnost, saj so se stiskale ob sam rob pašnika, daleč zgoraj ob cesti. S telički na sredi so stale v krogu, mogočen bik pa je kot nepremagljiv stražar krožil okoli njih in z glasnim mukanjem opozarjal nase. Pregledala sva ves pašnik in ogrado iz

daleč, ko sem ponovno ustavil. Sunkovito in močno sem zavrl, ko je v Suhorju pred vozilo skočila velika črna senca, ki se je v svetlobi avtomobilskih žarometov v trenutku obarvala v čudovito živo bitje. Pred vozilom je namreč sredi ceste stal lep močan volk. Z žarečimi očmi, v katerih je odsevala svetloba žarometov, se je zazrl proti meni. Kot bi s svojim srepečim pogledom vrtal naravnost v mojo dušo. Kot bi me pogledal naravnost v oči. Kot bi čakal samo name. Kot bi hotel reči: »Glej me! Tukaj sem!« Nekaj trenutkov sva si zrla v oči, nato pa je lahkotno odskočil za rob in izginil v noč tako naglo, kot se je prikazal. »Dvakrat v isti noči. Prav nenavadno,« sem pomislil in se odpeljal domov.

»Še enkrat povej! Še enkrat povej!« so vzklikali domači, ko so z napetimi ušesi in

vidno vznemirjen. Nekaj trenutkov sva nepremično stala in opazovala nenavadno dogajanje, ki ga je spremljal globok Maksov lajež. Iz otopele zamaknjenosti naju je prebudilo glasno, jokajoče in predirljivo oglašanje košute, ki je izražalo smrten strah. S svetilko sva posvetila za hišo, od koder je bilo slišati košuto v boju za življenje, in sledil je leden šok. Kot bi mi šlo nekaj skozi kosti. Vse kocine so se mi naježile ob strahotnem prizoru. V trenutku, ko je snop svetilke oplazil vrt za hišo, sva zagledala volka, ki je stekel prek njive in pod žičnato ograjo vrta izginil v temo. Nedaleč stran se je za svoje življenje borila košuta. Zmajevala je z glavo, se zaletavala v ograjo in s prednjima nogama kopala ter praskala po zemlji v hrib v želji pobegniti in si rešiti življenje. Vse njeno praskanje in opletanje je bilo zaman. Močan volk jo je s snežno belimi okrvavljenimi zobmi režeče grabil za krvavo razparano stegno, se z nogami upiral ob tla in jo z nasršeno, srebrno svetlikajočo se dlako na vratu vlekel nazaj. Groza in srh sta naju prežemala ob pogledu na dogajanje in kar čutil sem agonijo ter strah nemočne košute. Skoraj podzavestno sva oba hkrati začela kričati in tolči po balkonski ograji in najino prizadevanje se je obrestovalo. Jelenjad se je iz sadovnjaka kar čez živo mejo iz gostih nizkih smrek pognala k sosedu in izginila proti gozdu, volk pa je izpustil košuto. Obrnil je glavo in naju z zeleno svetlikajočimi se očmi za trenutek pogledal. Spet sem imel občutek, da gleda naravnost vame. Kot bi spet hotel reči: »Poglej me! Tudi tukaj sem!« Še zadnjič se je obrnil proti košuti, nato pa se je pognal proti cesti in tako kot prvi pod ograjo izginil v noč. Košuta je nekaj trenutkov vidno izčrpana obstala na mestu, nato pa tudi sama oddirjala za preostalim tropom.

Tišina. Nenavadna, grozljivo gluha tišina se je spustila nad vas, ovito v rahlo meglico. Kot da nikjer ni ničesar. Kot da ni bilo nič.

»Ne moreš verjeti,« sem še rekel očetu in se ves pretresen odpravil nazaj v posteljo. V temi spalnice se mi je znova in znova pred očmi risala volčja podoba. Podoba čudovite mitske pravljичne živali s kot žerjavica žarečimi smaragdno zelenimi očmi, ki me je kmalu ponesla v sanje. Sanje o volku, ki so se proti jutru izgubile na oni strani mavrice in za seboj pustile le medlo sled. Sled brez vsebine, ki bi jo znal obnoviti.

Da ima hudič mlade, pravijo ljudje, ko gre komu slabo. Ko mu gre predobro pa, da gre hudič na kup srat. Očitno gre tudi volk kdaj na kup srat. In tokrat je šel. Trikrat sem ga videl tisto noč. Pravljичnih trikrat me je obiskal in mi pokazal vso svojo lepoto, pogum, surovost in strah.



Narisi: Igor Pičulin

električnega pastirja ter z olajšanjem ugovila, da volkov očitno ni bilo na pašnik.

Vrnila sva se v Podstene, kjer so naju nestrpnost pričakovali vaščani, ki so očitno začutili, da se nekaj dogaja, in že na daleč so naju vprašujoče pogledovali. »Ni bil medved,« sem dejal. »Volkovi so bili.« – »Volkovi!« so sledili vzkliki. »Še to! Najprej medved, zdaj pa še volkovi! Kam gre ta svet! Kaj bo z nami! Saj so samo še zveri okoli nas!« Kljub vzklikom nejevolje na obrazih ni bilo zaznati sovražnosti do te čudovite zveri in pogovor se je kmalu razpletel o tem, kako lepi so volkovi in kako čudoviti so medvedje. Prav nenavaden kontrast v sobivanju ljudi in zveri. Tukaj želja po lastni zaščiti in zaščiti lastnine, tam pa občudovanje tistega, kar povzroča škodo in občutek ogroženosti.

Po klepetu z domačini sem se z avtomobilom odpeljal proti domu. Nisem prišel

široko razprtimi očmi poslušali opis mojega srečanja z volkovi. Prav rad sem jim ustregel, med pripovedovanjem pa se mi je znova in znova pred očmi risala podoba močne, srebrno sijoče zveri. Podoba, ki me je tisti večer spremljala tudi v toplo večerno kopel in se z menoj ulegla v mehko posteljo.

Sredi noči sem se naglo prebudil. »Hov, hov, hov!« je zunaj odzvanjal globok lajež mojega brak-jazbečarja Maksa. V spodnjem stanovanju mu je z visokim glasom vznemirjeno odgovarjala očetova maltežanka Mini. »Nekaj je narobe,« me je prešinilo in stekel sem dol k očetu, ki je bil že pokonci. Odšla sva na balkon in obstala kot vkopana. V sadovnjaku pred hišo je bil trop jelenjadi. Košute, teleta in junice so vznemirjeno, brezglavo krožile po sadovnjaku. Ob robu pa je ponosno stal mogočen jelen, kot bi jih skušal varovati, čeprav je bil tudi sam zelo in

STANISLAV GRL

Lovčev grob

Obstal sem ob lesenem križu;
kdo tu leži, kako, zakaj ...?
Odgovora pač nisem našel,
mi spet ostal je le vprašaj.

Kdo v zemlji rodni tu počiva;
je bil lovec, hlapec, kmet ...?
Se sprašujem, moledujem,
je, žal, vse tiho spet in spet.

Zraven šopek rož spominja,
da lovca pomni še nekdo ...
Kam odšel je, kdo je hodil,
kdo je solzno skril oko?

Spet je čista ta gomila,
tu za grob nekdo skrbi.
Spet nekdo je menjal rože,
si mogoče bil to ti?



Narisał: Igor Pićulin



Še znamo reči: »Hvala?«

Morda bi lahko izbral drugačen naslov prispevka, vendar kot dolgoletni predsednik Komisije za priznanja in odlikovanja pri LZ Maribor in dva mandata tudi član take komisije pri LZ Slovenije, po nenadni smrti predsednika **Milana Velkovrha** julija 2022, pa tudi predsednik menim, da je naslov povsem pravilen, če strnem vse izkušnje. Ali ni priznanje ali odlikovanje nekakšna zahvala za požrtvovalno in uspešno delo v korist lovstva, predvsem pa divjadi in narave? Žal velikokrat tega ne znamo izraziti pravi čas ali pa to povemo veliko veliko prepozno! Ob izteku mandata želimo tudi člani Komisije LZS za priznanja in odlikovanja navesti najpogostejše ugotovitve, ki smo jih obravnavali. Hkrati bi odgovornim v lovskih družinah želeli pomagati in svetovati pri njihovem nadaljnjem delu na tem področju.

Še ne tako dolgo je bil postopek vloge predloga za podelitev lovskega odlikovanja nekemu lovcu dokaj zapleten. Na tiskan obrazec je bilo treba s pisalnim strojem natipkati utemeljitev, v kateri je bilo treba nanizati vse funkcije in zasluge predlaganega. Nato je bilo treba predlog poslati komisiji pri območni lovski zvezi, ki je nato dopisala svoje mnenje ter je vse skupaj posredovala komisiji Lovske zveze Slovenije. Tam je predlog obravnavala Komisija LZS za izobraževanje in vzgojo, ki je ob pozitivni rešitvi poslala takšen predlog v potrditev

Upravnemu odboru LZS. Po potrditvi predloga so ročno izpisali listine in jih z odlikovanji ter njihovimi miniaturnimi posredovali LD predlagateljici.

Z uvedbo spletne aplikacije *LIS – Lisjak* in zadnjimi prilagoditvami je postopek predlaganja bistveno poenostavljen. Podatke o funkcijah, že prejetih odlikovanjih in datumih podelitev, o lovskemu stažu in podobno zajema že sistem sam. Vgrajene »bloкаде« v aplikaciji onemogočajo predčasne oddaje predlogov, ki bi bile v nasprotju z določili Pravilnika (zadnjih pet let).

Mnenje komisije pri ZLD/LZ (območne lovske zveze) ni več obvezno, saj tudi članstvo v območni ZLD ni več obvezno. Tudi UO LZS ne potrjuje več predlogov odlikovanj, ampak je le naknadno seznanjen z že podeljenimi ali zavrnjenimi predlogi za reda za lovske zasluge I. in II. stopnje.

Zadnja leta pa samostojna komisija za lovska priznanja in odlikovanja opaža, da poenosta-

vitve niso le olajšale dela predlagateljicam, ampak botrujejo tudi znižanju ravni vsebine predloga. Poleg funkcij, navedenih v preglednici, in obdobja lovskega udejstvovanja, ki se v predlog avtomatsko vključi iz sistema, je v Pravilniku predpisana obvezna pisna utemeljitev vsakega predloga. A tu se začnejo težave. **Neredko je do predlaganega prejemnika prav žaljivo, kako malo dobrega zna o njem napisati njegova lovska bratovščina!** Še vedno se dogaja, da nekateri predlogi sploh ne vsebujejo utemeljitve! Drugi predlagatelji pa včasih utemeljitve preprosto kar kopirajo in enako vsebino »prilepijo« na vse predloge.

Komisija pri pregledu opravljanja predpisanih funkcij upošteva le tiste, ki so že vnesene v sistem *Lisjak*! Le-teh predlagatelju v obrazložitvi zato ni treba še enkrat navajati, ker so že razvidne v e-sistemu. **Obrazložitev je zato namenjena navedbi neformalnih odlik in zavzetosti**

lovskega tovariša, ki bi ga radi odlikovali. Vzrok za pomanjkljivo vlogo predloga za lovska odlikovanja je pogosto, da predlagatelj preprosto prej ne preberejo določil *Pravilnika o podeljevanju lovske priznanja in odlikovanj ter njegove priloge – Navodila*. V obeh dokumentih so jasno opredeljeni pogoji (merila) za podelitev posameznih odlikovanj, ki pa jih nekateri predlagatelji ob pripravi predlogov pogosto ne upoštevajo. Če bi jih, bi se izognili marsikateri zadregi ob zavrnitvi odlikovanja. Zavrnitev odlikovanja je namreč za predlaganega veliko bolj neprijetna, kot če ga ne predlagamo, če se zavedamo, da dejansko ne izpolnjuje pogojev.

Tudi predlog in podelitev nižjih odlikovanj (znak za lovske zasluge in zlati znak za lovske zasluge) nista zgolj formalnost in tudi ni dovolj izpolnjevanje merila (časovnega pogoja) petih let članstva. V *Pravilniku* in *Navodilih* so opredeljene tudi aktivnosti, ki so potrebne za odobritev in prejem takšnega odlikovanja.

Včasih slabo voljo sproža dejstvo, da nekateri sicer aktivni in »pravi« (zavzeti) lovci ne morejo prejeti odlikovanj višje stopnje, ker ne izpolnjujejo predpisanih pogojev opravljanja funkcij na ravni območja ali države. Pravilnik je pač takšen. Verjemite pa, da je prijetneje zvečer oditi na prežo, kot sesti v avto in se odpeljati nekam daleč na sestanek, se nanj predhodno pripraviti, na njem aktivno sodelovati, nato pa tudi uresničiti sprejete zadolžitve.

Seveda so tudi člani komisij, ki so vanje imenovani, vendar so v



njih povsem pasivni, še več – s svojo neodzivnostjo morda celo škodujejo delovanju komisije, ker rušijo sklepčnost. Prav tako obstajajo razni delovni organi na različnih ravneh lovske organiziranosti, ki so zgolj formalni, a dejansko ne delujejo. Komisija je že začela z aktivnostmi, da bi spremenila določilo Pravilnika, da zgolj formalno članstvo v nekem organu ne bi bilo upoštevano kot zgolj izpolnjevanje predpisanega pogoja. Dejansko udeležbo na sejah bi preverjali prek zapisnikov sej. Prav tako bi štel za odobritev/podelitev odlikovanja le delo v organih, ki imajo v mandatu tudi udeležbo na predpisanem številu sej.

Do nasprotja prihaja tudi zaradi dela 17. člena Pravilnika, ki omogoča odobritev in prejem odlikovanja ob izpolnjevanju določenih pogojev lovcev, ki so stari že 75 let in imajo za seboj 45 let članstva – red III. in II. stopnje oziroma 80 let in 50 let članstva za red I. stopnje. Za leta članstva je bil uveden in se tudi redno (na osnovi podatkov v *Lisjaku*) podeljuje jubilejni lovski znak za 40, 50, 60 in 70 let članstva. Vendar je treba poudariti, da ti znaki ni lovsko odlikovanje, pač pa neke vrste priznanje!



Foto: Urša Kmelec

Člani komisije LZS za lovska priznanja in odlikovanja, z desne: Franc Kerin, Franc Krivec, Stanko Štimac in strokovni sodelavec LZS Gregor Bolčina

Predvsem pri podeljevanju redov za lovske zasluge I. in II. stopnje je število podeljenih odlikovanj mimo meril *Pravilnika* tudi dva- ali trikrat večje kot je število redno podeljenih odlikovanj.

Je pa še druga skrajnost, ko komisija žalostno prebira predloge, ki jih posredujejo LD. Po navadi jih dobiva pred kakšnimi obletnicami ali menjavami vodstva. Včasih je predlaganih za priznanje tudi do polovice članstva. Seveda je to neresno, predvsem pa razvrednoti namen take zahvale. Pri

analizi takšnih predlogov opazimo, da zadnja leta odgovorni niso kritični na tem področju, saj so primeri, ko najdemo lovskega tovariša s petdeset- ali šestdesetletnim stažem, pa ga predlagajo komaj za prvo odlikovanje – znak za lovske zasluge.

Pravilnost nošenja odlikovanj in priznanj ter jubilejnih znakov je prav tako natančno opredeljena v Pravilniku. Žal pa velikokrat vidimo znake in celo odlikovanja na klobukih, na vseh mogočih nepravilnih mestih na lovskih

krojih (uniformah), celo velike in miniaturne rede skupaj in podobno ... Ni dovolj, da si nekdo pridobi zaslužen priznanje v obliki odlikovanja ali znaka; **le-tega je treba tudi častno nositi na za to določenem mestu!**

Vse to in še veliko več je komisija zadnjega mandata pri opravljanju svojega poslanstva obravnavala in o tem sproti obveščala vodstvo LZS in tudi UO LZS. V minulem štiriletnem mandatu se je sestala na 27 sejah, obravnavala je 2852 predlogov, odobrila pa 2448 odlikovanj in priznanj. Zavrnila je 404 predloge. V istem obdobju je bilo upravičenecem izročenih tudi 2828 jubilejnih znakov/priznanj.

Ob izteku mandata komisija LZS v sestavi **Franc Krivec, Stanko Štimac in Franc Kerin** s strokovnim sodelavcem LZS **Gregorjem Bolčino** čestita vsem lovskim tovarišicam in tovarišem, ki so prejeli odlikovanja ali katero drugo priznanje v zahvalo za svoje minulo delo v lovstvu. Naj jim bo to spodbuda za odgovorno delo tudi v prihodnje. Odgovornim v LD pa člani zdajšnje komisije predlagamo, naj jim ne bo težko tudi v prihodnje komu reči le: »Hvala.«

Franc Krivec

Državna prvenstva v lovskem strelstvu 2023

V letu 2023 se je Komisija LZS za lovsko strelstvo in lovsko orožje po šestih letih zaradi pomankanja finančnih sredstev, ki so že deset let enaka, sponzorji pa glede na situacijo v gospodarstvu niso mogli sponzorirati v enaki meri kod doslej, odločila, da na

osnovi razpisa časovno razdeli izvedbo DP 2023.

Državno prvenstvo in lovskem strelstvu za veterane in superveterane 2023 je potekalo od 26. 8. 2023 do 27. 8. 2023 v LD Prosenjakovci.

Državno prvenstvo je slavnostno odprl župan Občine Moravske Toplice gospod **Alojz Glavač**, strelce pa so pozdravili tudi Prekmurski rogisti in starešina LD Prosenjakovci **Ludvik Rituper**.

V dveh dneh tekmovanja, ki je potekalo v visokih zunanjih temperaturah v prisotnosti rojev

komarjev, je sodelovalo 86 strelcev, katerim bi se na tem mestu rad zahvalil za kulturno in šport-

Rezultati tekmovanja za veterane in superveterane: VETERANI:

	KOMBINACIJA	GOLOBI	MK
1.	Marko Jelen	1. Marko Jelen	1. Dušan Zupan
2.	Janez Škrli	2. Dušan Krajnik	2. Juri Žohar
3.	Evgen Makuc	3. Evgen Makuc	3. Janez Škrli

VETERANI – EKIPNO

	KOMBINACIJA	GOLOBI	MK-puška
1.	Koroška	1. Koroška	1. Celje
2.	Ljubljana	2. Maribor	2. Ljubljana
3.	Maribor	3. Ljubljana	3. Koroška

SUPERVETERANI

	KOMBINACIJA	GOLOBI	MK
1.	Anton Hudernik	1. Anton Hudernik	1. Vladimir Hace
2.	Vladimir Hace	2. Andrej Marhold	2. Slavko Prah
3.	Anton Weiss	3. Anton Weiss	3. Božo Masnec

SUPER VETERANI – EKIPNO

	KOMBINACIJA	GOLOBI	MK
1.	Kočevje	1. Maribor	1. Celje
2.	Maribor	2. Kočevje	2. Kočevje
3.	Bela krajina	3. Bela krajina	3. Ljubljana



Foto: Matija Janc

Najuspešnejši strelci na državnem prvenstvu LZS v kombinaciji (2023 Prosenjakovci) – veterani (z leve proti desni): Janez Škrli, Marko Jelen, Evgen Makuc; povsem desno starešina LD Prosenjakovci Ludvik Rituper



Foto: osebni arhiv Matija Janc



Foto: Bojan Gorenc

Najuspešnejši strelci na Državnem prvenstvu LZS v kombinaciji (2023 Prosenjakovci) – superveterani: (z leve proti desni): **predsednik Komisije za strelstvo LZS Matija Janc, Vladimir Hace, Anton Hudernik, Anton Weiss;** povsem desno pa starešina LD Prosenjakovci **Ludvik Rituper**

Najuspešnejši strelci na Državnem prvenstvu LZS v veliki kombinaciji (2023 Pragersko) – Open: **Boštjan Sadek, Igor Pičulin, Franci Vidmar;** povsem desno **predsednik komisije za strelstvo LZS, Matija Janc**

no vedenje, LD gostiteljici pa za lepo in kakovostno tekmovanje na dobro pripravljenih streliščih in ob okusni kulinariki.

Na tekmovanju v kategoriji superveteranov je v streljanju z malokalibrsko puško **Vladimir Hace** dosegel sto točk. Zdaj že tretjič na državnih prvenstvih. Iskrene čestitke!

Komisija LZS za lovsko strelstvo in lovsko orožje je v času od 1. do 2. septembra organizirala in izvedla **Dneve lovskega strelstva 2023** na strelišču Gaj pri Pragerskem. V petek, 1. septembra, sta bila uradni trening in tradicionalna razstava orožja in lovske opreme, na kateri so sodelovala podjetja: **OPTICS TRADE**, d.o.o.; **LAB COMMERCE**, d.o.o.; **SLOVARMS**, d.o.o.; **PUŠKARSTVO VUTE**; **HAMEX**, d.o.o.; **RWS ammunition**; **CARL ZEISS**, d.o.o.; **ARTEMISFSH**, d.o.o.; **VARNOŠT SHOP**, d.o.o.; in **Swarovski Optik**. Celotna prireditev se je končala s predstavitvijo optičnih pripomočkov podjetja **Swarovski Optik** in **praktičnega preizkusa te optike na orožju SAUER ter z uporabo krogelnega streliva RWS**.

V soboto, 2. septembra, je potekalo Državno prvenstvo v strelski veliki kombinaciji **OPEN 2023**, na kateri je sodelovalo 80 strelcev iz petnajstih območnih lovskih zvez. Državno prvenstvo je slavno odprl predsednik LZS mag. **Lado Bradač**.

DRŽAVNO PRVENSTVO V VELIKI KOMBINACIJI – Open, 2023 – posamično:

1. mesto **Igor Pičulin**, Gorenjska 393 točk
2. mesto **Boštjan Sadek**, Maribor 393 točk
3. mesto **Franci Vidmar**, Zasavje 391 točk

DRŽAVNO PRVENSTVO V VELIKI KOMBINACIJI – Open 2023 – ekipno:

1. mesto Maribor 1105 točk
2. mesto Ljubljana 1089 točk
3. mesto Novo mesto 1080 točk

DRŽAVNO PRVENSTVO V BM (bežeči merjasec) 2023 – posamezno:

1. mesto **Boštjan Sadek**, Maribor 89 točk
2. mesto **Jože Štefančič**, Posavje 86 točk
3. mesto **Marijan Sadek**, Maribor 83 točk

DRŽAVNO PRVENSTVO V BM (bežeči merjasec) 2023 – ekipno:

1. mesto Maribor 238 točk
2. mesto Posavje 206 točk
3. mesto Celje 184 točk

MOJSTRI STRELCI 2023

Mojster strelca – golobi

Boštjan Sadek, Igor Pičulin, David Jerovšek, Leon Sadek, Franci Vidmar, Nejc Garmut, Maksimiljan Garmut, Marijan Sadek, Miha Travner, Milko Vrbinc, Marko Rožman, Janez



Foto: Bojan Gorenc

Najuspešnejši strelci na Državnem prvenstvu LZS BM – bežeči merjasec (2023 Pragersko): **Jože Štefančič, Boštjan Sadek, Marijan Sadek**

Škrli, Boštjan Soklič, Bogdan Verdev, Jan Garmut, Evgen Makuc, Marko Klemenčič, Rudolf ml., Tomaž Kovačič Korošec, Damjan Porenta, Marko Jelen, Dušan Krajnik, Evgen Makuc, Janez Škrli, Robert Markič, Darjan Vesenjaj, Igor Horvat, Bojan Urbančič, Dušan Puš, Milan Drofenik, Dušan Zupan, Milan Zajamšek, Tomaž Kočan, Franci Koncilja, Anton Hudernik, Andrej Marhold in Anton Weiss.

Mojster strelca – krogla

Franci Vidmar, Nejc Garmut, Miha Travner, Marijan Sadek, Boštjan Sadek, Igor Pičulin, Milko Vrbinc, Leon Sadek, Janez Marinc, Janez Škrli, Slavko Bogovič, Uroš Hriberšek, Mitja Blatnik, Viljem Tomažič, Lovrenc Avsenek, Matej Cej,

David Jerovšek, Gregor Miketič in Uroš Kovacič

Mojster strelca – MK-puška

Juri Žohar, Janez Škrli, Evgen Makuc, Ivan Curl, Joško Strosar, Marko Jelen, Milan Drofenik, Dušan Krajnik, Tomaž Korošec, Marjan Krevh, Dušan Urankar, Dušan Puš, Vladimir Hace, Slavko Prah, Božo Masnec, Ljubiša Pavlovič, Anton Zupan, Marjan Burjan, Franc Pavlovič, Anton Hudernik, Janez Pavli, Stanislav Francelj, Darko Pahor, Vladimir Vrabčič, Anton Željko, Franc Kušter, Tone Koprivšek in Vojko Miklavžina.

Zahvaljujem se vsem sodelujočim sodnikom, komisiji LZS, zaposlenim na LZS in sponzorjem, ki so omogočili, da se je uspešno končalo še eno Državno prvenstvo v lovskem strelstvu.

Matija Janc

Počastitev sv. Huberta v Železni županiji

Tudi letos so se prekmurci lovci razveselili povabila na prireditev Lovskega dneva v Železni

županiji na Madžarskem, kjer ob tej priložnosti počastijo spomin na svetega Huberta. Letošnja prireditev je bila v soboto, 2. 9. 2023, v graščini Batthyány in Köröndu na Madžarskem. Vabilu se je odzvala delegacija ZLD Prekmurje v zasedbi dr. **Arpad Köves, Anton**

Bensa, Ludvik Rituper in Jože Horvat. Madžarska država pripisuje prireditvi v spomin na svetega Huberta tradicionalno velik pomen, kar izvira še iz časov monarhije. Prireditev je postala ljudska in se je radi udeležujejo tudi vidni predstavniki politične-

ga, kulturnega in gospodarskega življenja Železne županije in državnih institucij iz Budimpešte. Letos je bila organizatorica železnorazpustniška podružnica Madžarske lovske zbornice, kjer nas je kot povabljeni goste spremljal **Gábor Doncsicz, slo-**



Delegacija ZLD Prekmurje se je odzvala povabilu.



Lovski prapori prihajajo – Županija Vass.

venske gore list, Slovenec z dušo in telesom, s katerim ima ZLD Prekmurje navezane pristne stike in sodelovanje na različnih ravneh. Tudi to pot je bil Donsecz moderator in povezovalce na slavnostni prireditvi. Svojo nalogo je opravil brezhibno.

Po jutranjemu sprejemu ob zajtrku je sledilo spoznavno srečanje s predstavniki gostiteljev. Ob 10. uri so začetek prireditve naznanili domači rogisti, sledili pa so jim govorniki: **István Gagyi**, predsednik železnožupanijske podružnice Madžarske lovske zbornice, ki je odprl prireditev, sledil je **István Bebes**, župan mesta Körmend, pa **István Jakab**, predsednik Zveze madžarskih kmečkih krogov in kmečkih zadrug, parlamentarni

poslanec, ki je posebej pozdravil dogodek v imenu madžarske vlade, gospod **V. Németh Zsolt**, državni sekretar ministrstva za energijo, pristojen za vodno gospodarstvo, **Péter Bajdik**, izvršni predsednik nacionalnega združenja za varstvo živali, in na koncu še **Zoltan Vámos**, predstojnik okrožnega urada Železne županije.

Po vseh izčrpnih govorih govorcev, ki so poudarjali pomen lovstva, upravljanja divjadi, varstva okolja, sodoben pristop človeka do narave, je sledila **Hubertova maša**, ki jo je daroval domači katoliški župnik gospod **László Kiss**. Ob ponovni predstavitvi škofa Huberta je v šaljivem tonu spregovoril o zagatah in teža-

vah sodobnega madžarskega človeka, povezanega z naravo in okoljem. Župnik Kiss je pravi vzorec ljudskega duhovnika, iz katerega vejeta pristna preprostost in dobrota. S humornimi vložki iz vsakdana je ustvaril pravo vzdušje in nasmejal številne prisotne, tudi najbolj resne obiskovalce. Slavnosti in maši so prisostvovali še drugi pomembni gostje in pokrovitelji.

Naslednja na sporedu je bila **Zaprisega** mladih lovcev, med katerimi je bilo opaziti veliko deklet – lovke. Pri njih sta to poseben običaj in ritual s polaganjem meča na rame novince in ponavljanjem besedila lovske zaprisege.

Nato so vse goste povabili na kosilo v prostore baročne graj-

ske jedilnice s čudovito teraso in razgledom na mesto Körmend. Organizatorji so se izkazali kot dobri gostitelji z madžarskimi kulinaricnimi specialitetami.

Sočasno z vsem programom je bilo ves dan več razstav in prireditev, posebno je obiskovalce vabila razstava lovske trofeje, med katerimi so bile tudi lovske trofeje iz drugih delov sveta, npr. Namibije in Kavkaza.

Popoldansko dogajanje so popestrila domača kulturna društva, na voljo je bila kulinarika iz kotla. Dišalo je po divjačinskem golažu, na raznju se je vrtel divji prašiček; seveda ni manjkala ponudba pristnih madžarskih vin.

Peter Novak

Pregled upravljanja z divjadjo v Primorskem LUO, v letu 2022

»Območno združenje upravljalcev lovišč Primorskega LUO in Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Sežana, v sodelovanju z LD Videž – Kozina, Slavniki – Materija in Žabnik – Obrov, vabita na razstavo trofej jelenjadi, najkakovostnejših srnjakov, gamsov, damjakov in divjih prašičev, odvzetih iz lovišč Primorskega LUO v letu 2022. Odprtje razstave bo v petek, 8. septembra 2023, ob 18. uri v vaškem domu v Hrpeljah. Razstava bo odprta še v soboto in nedeljo.«

Tako je pisalo na vabilu. Ker sem o takem dogodku v Hrpeljah že pisal¹ in se sporočilo podobnih

prireditev bistveno ne spreminja, sem v tem zapisu katero misel morebiti tudi ponovil ...

A še nekaj je, kar nas vleče, ko se zbiramo ljudje v zelenem: druženje je to! In – beseda **druženje** je sestra ene najbolj slovenskih starih besed! Iz besede **drug** – je izvedena ...

V Primorsko lovskoupravljaljsko območje – ki sega od morja čez Slovensko Istro, Brkine in čez Kras ter Vrhé do Vipavske doline in Goriške – se na 133.678 hektarjih lovnih površin povezuje trideset lovišč.

Ob razstavi lovske trofeje so organizatorji izdali tudi posebno knjižico z analizami gospodarjenja (upravljanja) z divjadjo v Primorskem LUO. V njej predsednik IO Primorskega OZUL-a **Danir Rebec** poudarja, da naj bi po še ne sprejetem Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o divjadi in lovstvu prešli z enoletnih na dveletne načrte lovišč.

Predsednik IO Primorskega OZUL še piše: »Zavedamo se različnih interesov posameznih uporabnikov prostora, še posebej lastnikov kmetijskih in gozdnih površin, zato je še bolj pomembno, da zaradi ohranitve primerne številčnosti divjadi nadaljujemo s strpnim dialogom in usklajevanjem medsebojnih interesov. **Bojimo se, da se bodo z načrtovano spremembo Zakona o divjadi in lovstvu obveznosti upravljalcev lovišč še povečale ...**«

V priložnostni knjižici lahko preberemo tudi misli starešine LD Videž – Kozina **Andreja Opere** in natančno oceno uspešnosti upravljanja z veliko divjadjo Primorskega LUO v lovskega leta 2022 **Aljoše Žnidaršiča** z ZGS OE Sežana.

Predsednik komisije Primorskega LUO **Marjan Paljk** je tudi povedal, da sta med jelenjimi rogovji dve 'zlati' trofeji (LD Videž – Kozina, LD Jezero – Komen),

srebrnih in bronastih pa je na pričujoči razstavi več kot druga leta, kar je tudi svojevrsten in zgovoren pokazatelj.

Na proslavi, ki je bila slavnosten uvod v odprtje razstave – vodila jo je nekdanja članica LD Raša Štorje **Meri Hreščak** – so sodelovali tudi rogisti Brkinsko-Kraške LZ (od skladb, ki so jih izvedli, je v meni na vrhu zaznava ostal **Lovski valček**) ter LPZ Dekani pod vodstvom dirigenta **Antona Baloha**. Na koncu uvodnega dela prireditve so pevci zapeli še neuradno primorsko himno **Vstajenje Primorske**, s katero se konča skoraj vsaka javna prireditev na Primorskem. Vsi smo peli z njimi – če ne na glas, pa v srcih, kot je tudi že zapisano, saj velja za zmerom.

Z živimi besedami so nas pozdravili: podpredsednik LZS mag. **Aleš Klemenc**, predsednik IO OZUL **Danir Rebec**, vodja Zavoda za gozdove OE Sežana **Boštjan Košiček**, starešina LD

¹ Franc Černigoj: Pregled upravljanja z divjadjo v Primorskem LUO, Lovec, 2015, št. 7/8.



»Našel sem jo na smetišču ...«

Videž - Kozina **Andrej Opara** ter podžupanja Hrpelje - Kozina **Irena Stropnik**.

Ustavljal sem se pred silnimi čekani uplenjenih merjascev, pred tršatimi rogovi srnjakov in pred mogočnimi rogovi jelenov in je šlo skozme – vsaka trofeja ima svojo zgodbo: na eni strani izpolnitev lovskega gona v nas, na drugi kri ... Tudi tokrat sem čutil podobno kot pred leti ...

Na vidnem mestu je obvladovala del prostora preparirana glava divjega prašiča. Kot bi se smejala obiskovalcem, se je zdelo. Mož v zelenem² je z roko kazal nanjo in povedal: »Našel sem jo na sme-

² Mitja Dodič, lovec in veterinar, član LD Slavnik - Materija. Njegova je bila tudi zamisel, da obiskovalcem lovske razstave pri odprtju postrežejo s 'pohanim' mesom enoletnega jelena.

tišču, kamor jo je odvrгла žena umrlega lovca. Vzel sem jo, jo očistil in zdaj je moja ...«

Ob tej, v življenje obujeni trofeji sem se spomnil tudi že zapisanega³ ...

Lovec je iz kota potegnil zaprašeno škatlo. Bila je polna – lovske trofeje!

»To so trofeje umrlega lovca. Njegovim niso pomenile nič in so jih dali meni. A tudi jaz ne vem, kaj bi z njimi. Zame so le mrtvi predmeti brez svojih zgodb.« – »Ja,« sem povzel, »otroci nekega drugega pokojnega lovca so po njegovi smrti naročili kontejner in trofeje so z drugo šaro končale na smetišču. /.../ Si ti kdaj pomislil, kaj bo po tvoji smrti s tvojimi lovske trofejami?« – »In s tvojimi

³ Franc Černigoj: Vidova skala, Lovec, 2015, št. 12.



Odsev ...

mi?« mi je vrnil. »Nimajo vsi lovci svoje, ki bi v sebi našli prostor za življenje umrlega.« – »Trofeje zaprav niso last uplenitelja, so last lovske družine. Če domačim ne pomenijo nič, bi sodile v lovski dom ...« – »Stene lovske domov bi bile kmalu premajhne,« je prijatelj obrnil moje besede v šalo. – Jaz pa sem misel nadaljeval: »Če so trofeje last lovske družine in jih ima uplenitelj le v hrambi, ali ne bi bila lovska družina po njegovi smrti dolžna, da poskrbi zanje?« – »Zanimiva misel,« je povzel prijatelj, »a hudič je v podrobnostih. /.../ Bi ohranili le najmočnejše, vse druge pa le popisali in zapečatili ali komisijsko uničili?« – »Bolje bi že bilo, kot da se znajdejo na smetišču ali na boljšem sejmu! /.../«

Tako je to ... Trofeja uplenjene divjadi se v mislih in željah in

sanjah spočne, rodi, živi in umre s tistimi, ki divjad upleni. Lahko spremeni svoj namen in pomen, postane lahko okrasni ali ceneni tržni predmet, a potem v njej ni več lovčeve duše, hrepenenja, želja in pričakovanj, doživetij juter pred soncem in večerov po njem, naporov in tveganj, strahu in poguma, življenjske moči in veselja do življenja, pa tudi krvi in boli, žalosti in obžalovanja ...

Tako sem občutil in morebiti tudi izrekel ...

Naj zaključim še z eno resnico: Zgledno pripravljena slavnostna prireditev je bila letos v krajevnem domu v Hrpeljah. Razstava najbolj vidnih sadov odgovornega dela lovcev iz 30-ih lovske družin OZUL-a Primorskega LUO bo še živela v nas.

Franc Černigoj

Uspešen mladinski lovski tabor Postojnsko-Bistriške ZLD

Postojnsko-Bistriška ZLD (PB ZLD) je letos, sedmič zapored, od 8. do 9. septembra 2023 organizirala in izvedla lovski mladinski tabor – seznanjanje mladih z naravo in lovstvom. V lovske organizaciji si namreč intenzivno prizadevamo za spre-

menjen, učinkovit, nazoren in strokoven pristop ozaveščanja mladih o naravi in s tem povezanimi spoznanji o pomembni dejavnosti – lovstvu. Cilj taborov je, da se šolska mladina in širša javnost seznani z aktivnostmi in dejavnostjo lovske organizacije na področju varstva naravnega okolja in habitatov živali, s poudarkom na vzdrževanju naravnega ravnovesja med divjadjo in okoljem ter ohranjanju pestrosti

vseh prostoživečih živalskih vrst. Cilj je tudi, da mladi prepoznajo, da je lovstvo široka paleta dejavnosti, ki ne pomeni samo lova v ozkem pomenu besede, ampak je to poleg varstva narave tudi lovska kultura, lovska kinologija, delo z mladimi, izobraževanje, raziskovalna dejavnost, lovske založništvo, strelstvo in tudi vse bolj pomembna solidarnost ter humanitarnost pomoči potrebnim. Tako želimo mladim omogočiti,

da v svojem nadaljnjem šolskem izobraževanju, v strokovnem in osebnostnem razvoju na dovolj strokoven način razumejo pomen in vse vloge lovstva v povezavi z naravnim okoljem. Mladinski tabori omogočajo neposreden stik mladih z naravo in divjadjo in lovci ter posredno tudi s širšo javnostjo. Letos je pod okriljem Komisije *Mladi in lovstvo* PB ZLD potekal lovski tabor v petek in soboto, 8. in 9. septembra, na



Za ves program mladinskega tabora, ki se ga je udeležilo sedemnajst tabornikov in tabornic, je skrbelo dvanajst lovcev, ki so bili vodniki in inštruktorji/mentorji mladim, in sicer iz LD Gradišče - Košana in LD Črna jama, KML PB ZLD in strokovna služba PB ZLD.

območju lovišč LD Črna jama in LD Gradišče - Košana. Vodji tabora sta bila **Tina Rupnik** in **Igor Urh**. Udeležilo se ga je sedemnajst tabornikov, od tega kar sedem deklet, in sicer z OŠ Mirosłava Vilharja, OŠ Antona Globočnika, OŠ Pivka, OŠ Košana in OŠ Dragomirja Benčica - Brkini - Hrpelje od 1. do 8. razreda. Za ves program taborov je skrbelo dvanajst lovcev, ki so bili vodniki in inštruktorji/mentorji mladim, in sicer iz LD Gradišče

- Košana in LD Črna jama, KML PB ZLD in strokovna služba PB ZLD. Za vsebinsko rdečo nit taborov je bil letos izbrani lik **divji prašič**, predvsem zaradi pojava bolezni afriške prašičje kuge (APK) in izvajanja biovarstvenih ukrepov. Podoba divjega prašiča je odtisnjena tudi na majicah, ki so jih prejeli vsi taborniki. Mladi so v veliki večini v loviščih videli srnjad, jelenjad in divjega prašiča, seznanili so se tudi s postopkom zbiranja neinvazivnih genetskih



Foto: Aleš Klemenc

Zaključek tabora je bil v Krpanovem domu v Pivki z ogledom in predstavitvijo vsebin Centra velikih zveri, Dina - Pivka.

vzorcev iz iztrebkov rjavega medveda, ki bodo služili za oceno številčnosti medvedov v Sloveniji v letu 2023. Pri gibanju v lovišču so si ogledali krmišča in krmne njive ter odšli na več izhodov v lovišče, spoznavali lovsko kinologijo in lovsko strelstvo, lovsko kulturo, lovske šege in običaje, poslušali predavanja o lovski tematiki ter opravili vrsto športnih aktivnosti. Poskusili so tudi pravi »jelenov golaž«.

V času trajanja tabora so se udeleženci seznanili z vsemi predpisanimi teoretičnimi in praktičnimi vsebinami. Zaključek tabora je bil v Krpanovem domu v Pivki, in sicer z ogledom ter predstavitvijo vsebin Centra velikih zveri, Dina - Pivka. Sledil je kulturni program ob spremljavi zvokov lovskega roga ter podelitev potrdil o udeležbi in nagrad.

Udeleženci dozdajšnjih taborov pa tudi starši in lovski vodniki ter inštruktorji so bili z izvedbo in vsebino vseh zelo zadovoljni in si želijo podobnega tudi v prihod-

njem letu. Ocenjujemo, da so take oblike izobraževanja mladih eden ključnih elementov pravilnega predstavljanja lovstva nelovski javnosti. PB ZLD se zahvaljuje tabornikom za njihov pogum, da so sprejeli izziv in preživeli svoj čas v naravi ob aktivnem učenju o njenih lepotah in skrivnostih, staršem pa za izkazano zaupanje, pa tudi lovkama in lovcem, ki so bili vodniki in inštruktorji iz LD Črna jama in Gradišče - Košana. Obema LD gostiteljicama velja še posebna zahvala za letošnjo soorganizacijo ter donacijo prehrane in za nastanitev mladih tabornikov. Posebna zahvala tudi podjetju Pivka - perutninarstvo, d. d., za vse podarjeno ter Centru velikih zveri Dina - Pivka za gostoljubje ob zaključku letošnjega tabora in več kot odlično predstavitev njihovega središča ter Komisiji mladi in lovstvo PB ZLD za vztrajnost in bogato nadaljevalno delo na področju dela z mladimi.

Mag. Aleš Klemenc,
PB ZLD

50 let KD Lovskega pevskega zbora Dekani

Zadnji letošnji junijski večer je bil za **KD Lovski pevski zbor Dekani** prav poseben, saj je v dvorani sv. Frančiška Asiškega v Kopru s slavnostnim koncertom obeležil 50 let obstoja in delovanja.

Pesem je sestavni del lovske tradicije in nepogrešljiv biser vseh lovskih slavnosti, česar so se že leta 1973 zavedali člani **Lovske družine Dekani** in ustanovili pevski zbor, vodenje pa zaupali zborovodji **Fabjanu Vatovcu**. Leta 1996 je pred pevce stopil **Anton**



Foto: Ivica Kocijančič

KD LPZ Dekani in zborovodja Anton Baloh

Baloh, ki je s svojim znanjem, strokovnostjo in zagnanostjo ter z novim in zahtevnejšim repertoarjem hitro ponesel dober glas zbora prek meja LD, občine in domovine ter v dveh letih z zborom posnel že prvo avdio- in videokaseto z naslovom *Srečni lovec*. Leta 1999 so pevci, v okviru projekta VOX MAGNA, svojo pesem ponesli v Prago in Bazovico pri Trstu.

Z regijskim in čezmejnimi povezovanjem zelenih bratovščin in z mislijo, da pesem ne pozna meja, je LPZ Dekani navezal stike s pevske skupinami iz sosednjih držav in organiziral tradicionalna srečanja štirih dežel, Slovenije, Hrvaške, Italije in Avstrije, ki je

vsako leto združevalo pevce in njihovo pesem.

Prepoznavnost in kakovost zbor sta botrovali pomembnim nastopom tudi za stanovsko Lovsko zvezo Slovenije. Tako so leta 2001 nastopili na desetem kongresu Mednarodnega Sveta za lovstvo in ohranitev divjadi (CIC) v Portorožu, naslednje leto na petem zasedanju Delovne skupnosti lovskih zvez jugovzhodnega alpskega prostora v Sterzingu na južnem Tirolskem, leta 2007 pa so zapeli v Cankarjevem domu v Ljubljani na proslavi ob 100-letnici Lovske zveze Slovenije in leta 2017 na njeni 110-letnici v Senožečah. Zveza je njihovo uspešno delo nagradila z redom za lovske zasluge II. in I. stopnje. Zbor se udeležuje tudi vsakoletnega Srečanja lovskih pevskih zborov in skupin rogistov. Na svoji dolgoletni poti je ob 25-letnici delovanja izdal audio- in videokaseto *Srečni lovec*, ob 30-letnici zgoščenko *Lovčev dan* ter ob 40-letnici še zgoščenko *Na sledi*.



Foto: Ivica Kocijančič

Ob 50-letnici KD LPZ Dekani je predsednik LZS mag. Lado Bradač lepo pozdravil vse zbrane v dvorani.

V dobri uri in pol koncerta se je LPZ Dekani številnemu občinstvu predstavil s pestrim programom lovskih in slovenskih umetnih, ljubezenskih ter domoljubnih pesmi, večer pa so popestrili še člani Društva brkin-

ska-kraških rogistov. Zbrane sta pozdravila predsednik Lovske zveze Slovenije mag. **Lado Bradač** in predsednik Lovske zveze Koper **Fabio Steffe** ter podelila šest Priznanj Lovske zveze Koper, sedem Plaket za

lovsko kulturo III. stopnje ter štiri plakete za lovsko kulturo II. stopnje. Plaketo Lovske zveze Slovenije je prejel zborovodja Anton Baloh, KD Lovski pevski zbor Dekani je prejelo zlato plaketo Lovske Zveze Koper, s posebnim priznanjem, listino Lovske zveze Slovenije pa sta predsednika počastila tri člane, ki v LPZ Dekani aktivno sodelujejo najdlje, to so **Marino Terčič** (48 let), **Esperij Černac** (49 let) in **Zvezdan Fortuna**, edini še aktiven član ustanovnega odbora, ki v zboru poje že vseh 50 let.

Priznanja in zahvale so zboru podelili tudi Javni sklad RS za kulturne dejavnosti in Zveza kulturnih društev Mestne občine Koper ter prijateljska društva, s katerimi zbor aktivno sodeluje. Koncert je povezovala dr. **Monika Kontelj**, za bučen aplavz ob koncu koncerta pa je zbor občinstvo nagradil še s primorsko himno, Vstajenjem Primorske.

Monika Kontelj

35 let Notranjskih rogistov

Konec maja smo člani **Kulturnega društva Notranjski rogisti** s koncertom v cerkvi sv. Volbenka v Zelšah obeležili 35-letnico svojega delovanja. Na povabilo so na koncertu sodelovali prijatelji iz društva *Lovski rogisti Bohinjske Bistrice* in *Lovski pevski zbor Martin Krpan - Bloke*. Pozdravni nagovor je imel predsednik ZLD Notranjske **Rajko Kovačič**. V imenu Lovske zveze Slovenije nas je pozdravil podpredsednik mag. **Aleš Klemenc**, ki nam je izročil priznanje za naš prispevek k lovski kulturi in nam zaželel še veliko uspešnih nastopov. Povabilu na koncert so se odzvali tudi predstavniki slovenskega *Kluba prijateljev lova iz Celovca*. Prav oni so pred 35 leti članom društva, v dogovoru z ZLD Notranjske, pripeljali prvih nekaj rogov za začetno glasbeno ustvarjanje. Koncert smo pod umetniškim vodstvom **Milivoja Matkovića** odprli gostitelji s skladbo *Odmev*, avtorja **Ladislava Leška**, nadaljevali pa s skladbami različnih slovenskih in tujih skladateljev. Med drugimi smo predstavili skladbo *Veseli rogisti Notranjske*, ki jo je prof. **Jože Grlec** napisal prav za našo skupino rogistov. V drugem delu koncerta so člani LPZ Martin Krpan - Bloke pod vodstvom



Foto: Ljubo Vukelić

Člani Kulturnega društva Notranjski rogisti ob 35-letnici kulturnega ustvarjanja

zborovodje **Janeza Gostiše** zapeli tri narodne. Tretji so se obiskovalcem koncerta predstavili Lovski rogisti Bohinjske Bistrice pod vodstvom **Martina Zupanca** s petimi skladbami. Koncert smo sklenili s skupnim nastopom obeh skupin rogistov. Pri zadnji skladbi *Mi smo lovci* pa se nam je pridružil tudi pevski zbor.

Po koncertu smo sodelujoči in obiskovalci nazdravili pred cerkvijo, ob domačem pecivu

obujali spomine in se pogovarjali o prihodnosti. V začetku smo delovali kot sekcija pri ZLD Notranjske, od 1. 2. 2022 pa smo Notranjski rogisti začeli delovati kot samostojno društvo. Vodenje društva je prevzel **Robi Ule** in šteje deset članov. Smo edino društvo rogistov v JZ delu Slovenije, tako da se naše igranje razlega od Ljubljane pa vse do slovenske obale. Na povabilo igramo po vsej Sloveniji in tudi v tujini. S

svojim delovanjem prispevamo k ohranjanju bogate slovenske lovske kulture in lovskih običajev. V 35-letnem delovanju smo imeli več kot štiristo nastopov. Poleg nastopov za potrebe lovskih družen, območne lovske zveze in LZS se radi odzovemo tudi povabilu na druge, ne zgolj lovske prireditve in dogodke, kot so odprtja razstav, sejmov in drugih kulturnih ter turističnih dogodkov. Tako so naše skladbe

zazvenele tudi na mednarodnem sejmu Lova in ribištva v Gornji Radgoni, ob Furmanskem prazniku v Postojni, na Viteških igrah v Predjambi, Poletnem večeru z Godbo Cerknica in še bi lahko našteval. Vsako leto naša fanfara ob dvigu prapora naznani

tudi začetek Pustnega karnevala v Cerknici. Že od vsega začetka sodelujemo na vsakoletnem Srečanju lovskih zborov in rogistov Slovenije.

Kaj pa v prihodnje? Želimo si posneti nekatere skladbe, ki so bile napisane ali prirejene namensko

za našo skupino. Največji izziv bo udeležba na mednarodnem tekmovanju skupin lovskih rogistov v Avstriji. Ostaja pa naše temeljno poslanstvo v neprestanem širjenju lovske kulture v Sloveniji in tudi v tujini.

Člani ob 35 letnici: mali rogo-

vi: Franci Albreht, Marko Golik, Milivoj Matković, Franc Meden, Peter Tomšič in Kristijan Tornič: veliki rogovi: Matevž Dobrovoljc, Stanko Tekavec, Slavko Tornič in Robert Ule.

Slavko Tornič

Streško tekmovanje ZLD Prekmurje

V nedeljo, 18. 6. 2023, je na strelišču v Rakičanu potekalo streško tekmovanje ZLD Prekmurje. Značilnost tekmovanja je bila nekoliko slabša udeležba, vendar so bili doseženi rezultati še vedno zadovoljivi. Tekmovanje je potekalo nemoteno, varno in sproščeno; tudi po zaslugi marljivih organizatorjev, vodje organizacije prireditve **Slavka Gomboca**, predsednika Komisije za lovsko strelstvo pri ZLD Prekmurje in dr. **Arpada Koveša**, predsednika ZLD Prekmurje.

Pri disciplini *trap* so bili sodniki **Franc Maček, Franc Tomažič in Damijan Vnuk**, pri streljanju z MK-puško pa sta sodelovala **Branko Bartolič in Marjan Burjan**. Strelišče so pripravili člani strelske sekcije in lovski pripravniki pod vodstvom Slavka Gomboca.

Prijavljenih je bilo 52 tekmovalcev iz enajstih lovskih druženj, kar je že ustaljena stalnica tekmovanja.

Končni strelski rezultati ZLD Prekmurje

Glinasti golobi

Člani: 1. **Denis Pojbič**, 24 točk, LD Križevci v Prekmurju; 2. **Evgen Pap**, 22 točk, LD Prosenjakovci in 3. **Miran Magdič**, 20 točk, LD Pečarovci.

Veterani: 1. **Franc Vidonja**, 20 točk, LD Križevci; 2. **Miran Holman**, 19 točk, LD Tišina in 3. **Jože Korunič**, 17 točk, LD Prosenjakovci.

Superveterani: 1. **Janez Ružič**, 22 točk, LD Ivanovci; 2. **Marjan Burjan**, 17 točk, LD Prosenjakovci in 3. **Jožef Kuhar**, 16 točk, LD Bakovci - Lipovci.

Ekipno: 1. **LD Križevci v Prekmurju**, 244 točk, 2. **LD Rankovci**, 216 točk, 3. **LD Prosenjakovci**, 212 točk.

MK puška

Člani: 1. **Patrik Poberžnik**, 78 točk, LD Bakovci - Lipovci; 2. **Zlatko Gabor**, 77 točk, LD Murska Sobota in 3. **Aleš Štefanec**, 72 točk, LD Tišina.

Veterani: 1. **Jožef Korunič**, 92



Zmagovalci v posamični konkurenci iz LD Murska Sobota in LD Tišina



Med najboljšimi so bili spet strelci LD Prosenjakovci.

točk, LD Prosenjakovci; 2. **Franc Vidonja**, 87 točk, LD Križevci in 3. **Valentin Trajbar**, 86 točk, LD Cankova.

Superveterani: 1. **Marjan Burjan**, 91 točk, LD Prosenjakovci; 2. **Radovan Šonaja**, 87 točk, LD Moravci in 3. **Janez Ružič**, 86 točk, LD Ivanovci.

Ekipno: 1. **LD Murska Sobota**, 213 točk; 2. **LD Tišina**, 196 in 3. **LD Pečarovci**, 162 točk.

Kombinacija

Člani: 1. **Miha Kerec**, 149 točk, LD Murska Sobota; 2. **Evgen Pap**, 147 točk, LD Prosenjakovci, in 3. **Aleš Števanec**, 144 točk, LD Tišina.

Ekipno: 1. **LD Križevci**, 392 točk; 2. **LD Murska Sobota**, 385 točk in 3. **LD Pečarovci**, 374 točk.

Veterani: 1. **Franc Vidonja**, 167 točk, LD Križevci; 2. **Jože Korunič**, 160 točk, LD Prose-

njakovci in 3. **Nermin Nuhano- vič**, 152 točk, LD Ivanovci.

Superveterani: 1. **Janez Ružič**, 174 točk, LD Ivanovci; 2. **Marjan Burjan**, 159 točk, LD Prosenjakovci in 3. **Radovan Šonaja**, 147 točk, LD Radovci.

Sledil je zaključni del s podelitvijo priznanj in pokalov, seveda nista manjkala dobra lovška malica in kozarček rujnega, s katerim so nazdravili zmagovalci. Tudi letos so dosegli najboljše rezultate strelci LD Križevci v Prekmurju pred strelci iz LD Prosenjakovci.

Peter Novak

Popravek

V Lovcu, 10/2023, na strani 488, smo objavili prispevek z rezultati natečaja za izbiro fotografij za koledar LZS 2024. Žal je bilo napačno navedeno, da je za **naslovnico koledarja LZS 2024** komisija izbrala **fotografijo poljskih zajcev**, katere avtor je Slavko Prijatelj. Pravi avtor te fotografije je namreč **Elo Mihevc**. Za neljubo napako se avtorica prispevka in Uredništvo avtorju opravičujeta.

V TEM MESECU PRAZNUJEJO SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ*

95 let

Kristijan Andrej Robič,
LD Kranjska Gora

90 let

Rafael Černic, LD Gorica
Ivan Čoklec, LD Kočevje
Alojz Petelinc, LD Dobova
Stanislav Tertinek, LD Kapla

85 let

Peter Kemperle, LD Podbrdo
Franc Kenda, LD Volče
Andrej Koščak, LD Krka
Milan Modic, LD Cajnarje
Franc Sušelj, LD Prestranek
Henrik Šrok,
LD Pesnica - Jarenina
Mihael Vrhunc, LD Selca
Franc Zelenko, LD Grosuplje

80 let

Jože Anderluh, LD Log
Šentvid pri Grobelnem
Vlado Bažika, LD Lendava
Žarko Bratina, LD Hubelj
Jožef St. Butala, LD Črnomelj
Vincenc Cafuta,
LD Leskovec v Halozah
Andrej Ciber, LD Ig
Jožef Andrej Guzelj, LD Bled
Karel Hafner, LD Bistra
Jože Jurečič, LD Tomišelj
Andrej Komac, LD Čezsoča
Andrej Korenč, LD Hotedršica
Ernest Mlakar, LD Žiri
Jožef Pate, LD Mirna Peč
Franc Prapotnik,
LD Ivanjkovci
Ivan Strle, LD Tomišelj
Franc Šegovc,
LD Bukovje - Otiški Vrh
Anton Zalar, LD Cajnarje
Jože Zgonc, LD Dobrepolje

75 let

Stanko Bajuk, LD Metlika
Dušan Ban,
LD Gaberk - Divača
Zdravko Batos, LD Kropa
Andrej Bizjak, LD Brje - Erzelj
Ivan Bogša, LD Ormož
Bogdan Cetin, LD Prem
Franc Černigoj, LD Javornik
Ivanka Černjak, LD Sinji Vrh
Srečko Fortek,
LD Strojna Ravne na
Koroškem
Franc Jakljevič, LD Metlika
Janez Jerina, LD Rakitna
Martin Kogelnik, LD Libeliče
Andrej Mavri,
LD Rečica pri Laškem
Ludvik Peterlin, LD Bučka
Srečko Pongrac, LD Muta

Ivan Poštrak,
LD Prosenjakovci
Janez Rajgelj,
LD Sorško Polje
Roman Rupnik, LD Hrastnik
Branko Rutnik, LD Mislinja
Stojan Semenič, LD Vojkovo
Alojz Starič, LD Mirna
Jožef Tome, LD Horjul
Franc Trdič, LD Dragatuš
Franc Turk,
LD Strojna Ravne na
Koroškem
Zdravko Vukčević,
LD Adlešiči
Mirko Zore, LD Trebnje
Milan Zupanc, LD Toško Čelo
Igor Zupančič,
LD Slavnik - Materija
Dimitrij Žust, LD Kerkovše

70 let

Janez Ažbe, LD Poljane
Milan Bandelj, LD Šmarje
Marjan Bevc, LD Kozje
Rajko Bončina, LD Planota
Vinko Brce,
LD Jelovica - Ribno
Miloš Cah,
LD Kojnik Podgorje
Srečko Cerkovnik, LD Škale
Branko Dobrin,
LD Sorško Polje
Stanislav Dolinar,
LD Udenboršt
Štefan Ferko, LD Radovci
Stanko Grosar,
LD Koprivna - Topla
Andrej Klavžar, LD Otavnik
Francišek Mesarec,
LD Velika Nedelja
Leopold Mori, LD Bistra
Franc Možina,
LD Šmartno pri Litiji
Anton Pelc,
LD Struge na Dolenjskem
Leopold Pintarič,
LD Črnomelj
Ivan Poljanšek,
LD Dreta Nazarje
Franc Prosen, LD Vrhe
Marjan Pšeničnik,
LD Libeliče
Miloje Radojevič, LD Dobrova
Tomislav Rituper,
LD Bogojina
Dušan Simšič, LD Planina
Karol Somrak, LD Mirna Peč
Rado Stanišič, LD Borovnica
Anton Stipančič, LD Zemon
Milorad Stojanovič,
LD Babno Polje
Vinko Strmšek, LD Cigonca
Srečko Šket, LD Makole
Franc Verbe, LD Litija

Vsem jubilantom iskrene čestitke!

* Po podatkih iz lovskega informacijskega sistema *Lisjak*.



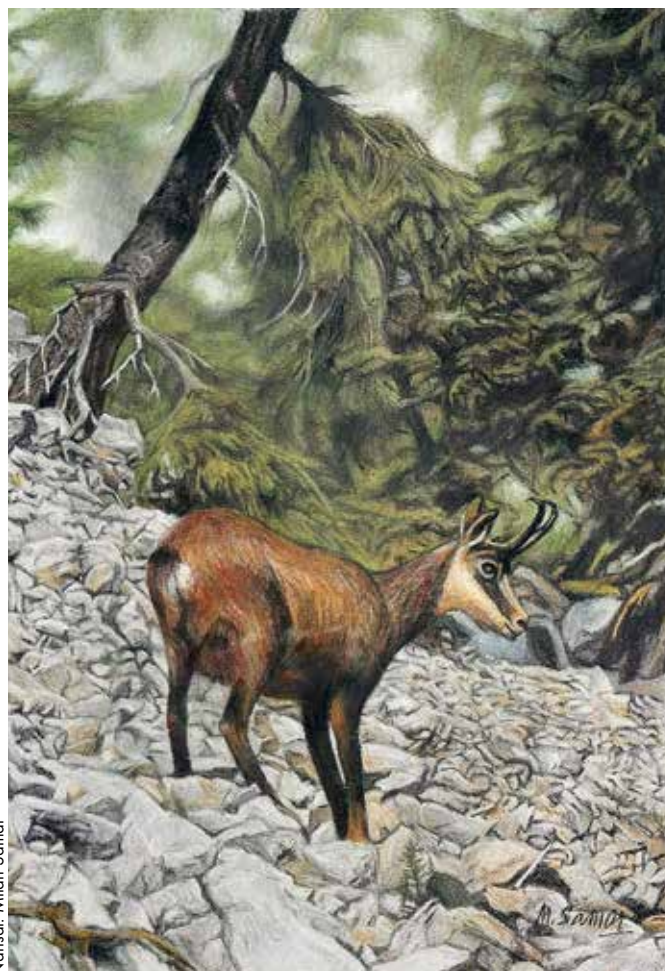
Na izrednem Občnem zboru LD Strojna v začetku septembra 2023 smo člani našemu dolgoletnemu članu **Ivanu Moriju** izročili darilo za njegov 80. rojstni dan in mu zaželeli vse dobro, predvsem pa zdravja. Ivan Mori se je rodil 22. avgusta 1943 na Tolstem Vrh pri Ravnah na Koroškem; v času, ko je na območju Koroške še vedno divjala vojna. Rodil se je kot drugi otrok očetu Francu, ki je bil prav tako dolgoletni član naše LD Strojna. Še kot otrok je Ivan s svojim očetom rad odhajal na lov v tamkajšnje gozdove. Doma je oče vzrejal tudi lovske pse, kar je Ivana še bolj navdušilo za lovstvo. V lovske vrste se je vpisal leta 1969 kot lovski pripravnik, lovski izpit pa uspešno opravi leto kasneje (1970). Izpit za lovskega čuvaja je opravil leta 1983. Tudi sicer je imel Ivan v naši LD pomembno vlogo. Takratni člani LD Strojna so hitro spoznali njegove sposobnosti in delavnost. Zelo veliko dela je opravil pri gradnji takrat novega lovskega doma. Zaupano mu je bilo delo v upravnih odborih in komisijah, v katerih je deloval vse do leta 2022. Gospodar LD je bil tri mandate. Dolga leta je opravljal funkcijo pogodbenega lovskega čuvaja, bil je vodja prvega

revirja. Na skupnih lovih je imel vedno eno vidnejših vlog in bil je mentor številnim lovskim pripravnikom. Vrsto let je bil tudi preglednik uplenjene divjadi. Tri mandate je bil predsednik nadzornega odbora (NO), kar šest mandatov je bil član disciplinske komisije (DK) in en mandat predsednik komisije. Vse funkcije in dolžnosti, ki so mu bile zaupane, je opravljal vestno in pravično. Za svoje predano delo in prispevek lovski organizaciji je prejel več priznanj matične LD in odlikovanja LZS Slovenije: znak za lovske zasluge in red za lovske zasluge III. st. Leta 2014 je prejel jubilejni znak za 50 let članstva v lovski organizaciji. Za zavzeto delo na področju območne Koroške lovske zveze (KLZ) je leta 2012 prejel priznanje II. st. in leta 2023 priznanje OZL III. st.

Ivan se kot nesebičen in pošten lovec trudi med nas in kmetovalce v našem lovišču širiti tovarišje in strpne odnose in tako prispeva k ugledu naše LD. Redno se udeležuje vsakoletnega preskusa risanic in strelskih sposobnosti članov, lovske posvetov in vsakoletnih občnih zborov LD.

Ivan, iskrene čestitke ob jubileju in še na mnoga leta! Koroški gozd naj ti še dolgo nudi radosti, ki jih ceniš kot pravi lovec.

LD Strojna, Ravne na Koroškem
– B. M.



Narisi: Milan Samar

Tretji dvodnevni lovski tabor na Remšniku

LD Remšnik že vrsto let uspešno sodeluje s Podružnično osnovno šolo Remšnik. Učence še posebej navdušujejo vsakoletni lovski tabori. Letos so izvedli tretji zaporedni dvodnevni lovski tabor 16. in 17. 6. 2023.

Učence od 1. do 9. razreda, vodijo POŠ Valerijo Tertinek in učiteljice Jasmino Rožman, Melito Stražičnik, Mojca Dajčman in Ano Simreich je 16. 6. 2023 pred lovsko kočo na Remšniku s pozdravom in nagovorom sprejel starešina LD Remšnik Ivan Golob in jih seznanil s programom dvodnevnega tabora. Zbrane je nagovoril tudi predsednik LZ Maribor Marjan Gselman.

Prvi dan tabora je vodja izobraževanja pri LZ Maribor Ivan Žižek učencem na zanimiv način predstavil lik lovca. Marjan Gselman pa je učence pritegnil z nazornim prikazom lovskega orožja, lovsko optiko ter kinologijo s prikazom dela lovskih psov. Sodelovala sta tudi domača kinologa Hana Golob in Teodor Hafner. Ob tej priložnosti je izročil zahvalo LZ Maribor POŠ Remšnik in LD Remšnik za izvedbo in sodelovanje na lovskih taborih mladih, ki jih organizira LZ Maribor. Po okrepčilu je sledil nočni počitek.

Drugi dan tabora se je ob 6.30 začel z budnico, ki sta jo zatrobila rogista Matjaž Hafner in Tine Volmajer. Nato so učenci spoznali različne vrste lovskih rogov in jih tudi praktično preizkusili. Sledilo je streljanje z zračno puško, ki ga je vodil Albert Grögl,



Foto: Slavko Prijatelj

Predsednik LZ Maribor Marjan Gselman je na lovskem taboru učencem POŠ Remšnik predstavil lovsko orožje in delo lovskih psov.

Boštjan Šantl pa je predstavil aktivnosti za varstvo okolja. Po končanem streljanju je Ivan Golob nazorno predstavil parkljesto divjad: gamse, jelenjad, srnjad in divje prašiče, zanimiva sta bila tudi ogled trofejnih delov uplenjene divjadi (lovskih trofejev) in način določanja starosti uplenjene divjadi. Program se je končal s pohodom po lovišču, kjer so učenci spoznali značilne sledi divjadi, visoke preže, solnice ...

Na zaključku tabora se je vodja POŠ Valerija Tertinek zahvalila LD Remšnik za pripravo in izvedbo tabora ter predstavnikom izročila priznanje šole. Priznanje so prejeli: Marjan Gselman, Ivan Žižek, Ivan in Marija Golob, Albert Grögl, Teodor in Jerneja Hafner, Dušan Hafner, Boštjan

Šantl, Slavko Prijatelj, Stojan in Hana Golob, Aljaž Razpotnik in rogista Matjaž Hafner in Tine Volmajer. Starešina LD Ivan Golob se je zahvalil vsem sponzorjem za njihovo pomoč, pedagoškim delavkam in učencem

pa vročil nagrade LZ Maribor. Vsi udeleženci tabora so prejeli spominske kape.

Za želodčke so poskrbeli Marija Golob ter Jerneja in Teodor Hafner.

Mag. Jože Marhl



Foto: Henrik Valentinčič

Lisička, ki jo je naslikala Nika Sluga, 4. r. OŠ dr. Ivana Korošca, Borovnica.



Narisal: Vital Šuligoj



KUNA BELICA IN KUNA ZLATICA

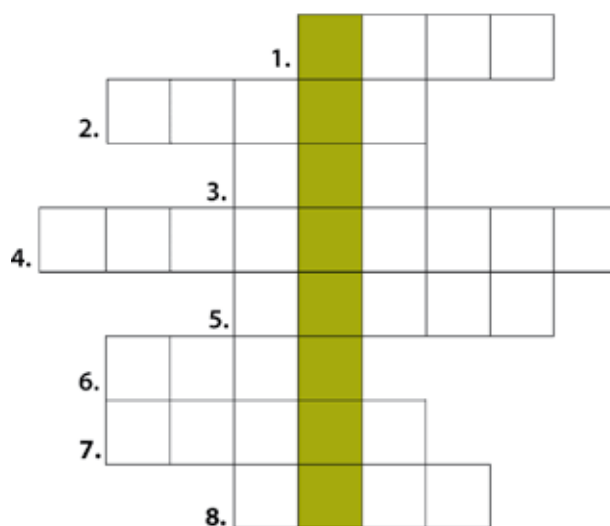
Kuna belica in kuna zlatica se pojavljata povsod v Sloveniji. Belica se pogosto potika po podstrešjih starih hiš, hlevov in kozolcev. Skoraj vedno je njeno domovanje nekje v človekovi bližini, kjer se nemalokrat loti tudi domačih živali – kokoši ali kuncev. Sicer je zelo previdna žival in jo je težko videti.

Kuna zlatica je v nasprotju z belico doma v listnatih in iglastih gozdovih. Svoj brlog si uredi v duplinah debelih dreves. Ker je doma na drevju, izjemno dobro pleza in skače po vejah, išče gnezda s ptičjimi jajci in mladimi ptiči, miši in voluharice. Hrani se tudi z gozdnimi sadeži in gobami.

Kuno belico in zlatico lahko ločimo po obliki in barvi lise pod vratom: belica ima viličasto liso bele barve, zlatica pa liso rumenkaste barve, ki je ovalne oblike. V poletnih mesecih se kune pari in če imamo nekaj sreče, lahko v gozdu opazujemo njihovo igro in lovljenje. Te nadvse previdne divje živali so v resnici prav razigrane in navihane.



	Opis
3.	Del dneva, ko so kune aktivne.
8.	Najhladnejši letni čas



REŠITEV: Kaj se najpogosteje znajde na jedilniku kune belice in kune zlatice? _____

Za najmlajše:

Število pod črto ti pove, katero črko vpišeš na črto. Preberi rešitev!

A	B	C	Č	D	E	F	G	H	I	J	K	L	O	M	N	P	R	S	Š	T	U	V	Z	Ž
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25

Kaj lahko najdemo v gozdu v jeseni?

23 8 14 24 5 22 11 6 13 6 17 14 21 1 15
 8 14 2 6 10 16 12 14 19 21 1 16 11 6
 16 1 11 5 6 15 14 !



LOVSKA KRIŽANKA

					SESTAVIL: MARJAN SOTLAR	SIBIRSKA KUNJA Z DRAGOCENIM KROZOM	GRŠKA BOGINJA LJUBEZNI	GORŠKO BELO VINO	ZNAMKA KOLESARSKIH OBLAČIL	JAPONSKA MILJA	EGIPČANSKA BOGINJA VOJNE IN LOVA	ZNAMKA JAPONSKIH UR	BANGLAJSKI JEZIK IN LJUDSTVO V ZAMBUI	MEJNI PREHOD S HRVAŠKO	BESEDNA PREMETANKA
					LOČEVANJE, ODIRANJE										
					IZVIREN, PRVOTEN										
					GLAVNO MESTO AZER- BAJDŽANA					ARMENSKA TAJNA ARMADA CIRKUSKI TEL. OVADEČ					
					SLOVENSKI PEVEC (PESTNER)				VZDEVEK GLASBENIK SOSISJA TV ZASLON				ŠIME GREGOR RIMSKA 1001		
					TEPEČEK REKA IN DEPARTMA V FRANCIJI						SLOV. PEVEC (NABER) AFR. TROPSKO DREVO				
NARISAL: IGOR PČULIN	MESTO OB ARALSKEM JEZERU	AVSTRILJSKI PISATELJ (FREDRICH)	VEZNIK, UMAVNITEV, ZAPUSTITEV POLOŽAJA			RIBJE JAJČECE KRATEK MOŠKI PLAŠČ						HRVAŠKA NAFTNA OBLOVA OČI			
J. AMERIŠKI GLADAVEC PODOBEN ZAJCU						ZNANSTVENA PANDOGA GRŠKI OTOK V EGEJS. MORJU							ERNA MUSER GROBO ORIENTALSKO SUNDO		
STARO IME ZA PUŠKO								NOROST, NEUMNOST OSEBNI ZAJEMEK						NAŠE MESTO ŽVEGA SREBRA	18. ČRKA GRŠKE ABECEDNE
ITALIJANSKI NAFTNI KONCERN					PRAVOSLAV, SK. PODOBA REKA V JV SIBIRIJ						TROPSKA MOČV. PTICA GRMAČASTO REASTLINJE				
BESEDNI PRIROČNIK, SLOVAR									KRATICA NAJBOLJ PRIJUBLJEN MEDIA			SL. PEVEC (SMOLAR)			
												INSTITUCIJA			
STRONCIJ			VRSTA KONTAK- TORJEV JOŽE UDOVIČ							RUTENIJ				RADO GENORIO RUSKO GOROVJE	
KULTURNA DOBRINA, VEZANO TISKANO DELO										PREBIVALEC POLARNIH DEŽEL					
	IZREK, PREGOVOR	UKRAJINSKI NOGOMETAŠ (DANYLO) BELGIJSKO LETOMŠČE													
RESTO SAVIN			DIKTATOR AMIN JEZERO MED ZDA IN KANADO												
DOBA, DALJŠE ČASOVNO OBDOBJE						ZNAČILNOST NAGEGA	RIMSKO MITOLOŠKO PODZEMLJE	PIŠČAL ZA KLIČANJE ŠOJ SAMO						VRSTA TRAVE, AVENULA	MESTO NA KITAJSKEM
LANEK SPORTNI ČOLN					NASELJE PRI KOZINI ATLANTSKA VOJAŠ. ZVEZA							ZELENICA V PLAČAVI ALKOHOLNA SPOJINA			
	EVROPSKO GOROVJE	TROPSKI KUSČAR DEL OKOSTJA								GARDIST V GRŠKI VOJSKI ESTON. PESNIK (ILVES)					
LUKA V IZRAELU			ARKTICNA PTICA AVSTRILJSKI ARHITEKT (KARL)					OLAV. MESTO TIBETA PODZEMNI ŽUČKOJED					BORIS STREL BIOTENZIJSKA SOLA		
PREDMESTJE MILANA						MJANMARSKI DENAR GLAVNI STEVIK							BOSNA IN HERCEGOVINA OSEBNI ZAJEMEK		
STROKOVNA- KINJA ZA PSIHO- TERAPIJO															
ZNANA ANGLEŠKA UNIVERZA					STAR SLOWAN				PREBIVALEC OREŠJA						

UGANKARSKI SLOVARČEK

ASALA – armenska tajna armada, KNL – vrsta kontaktorja,
 UDOD – ukrajinski nogometaš (Danylo), EVZON – gardist v grški vojski,
 KJAT – mjanmarski denar, EHN – avstrijski arhitekt (Karl), AGU – znamka kolesarskih
 oblačil, AAPO – estonski pesnik (Ilves), ANAT – egipčanska boginja vojne in lova, ZOBIKA
 – vrsta trave, avenula

Rešitev križanke
 poiščite na strani 548.



Pohod treh LD po zahodnem delu krasa

Na drugi strani Vipavske doline, v smeri proti morju, se podolgovato razgrinja valovita kraška planota, ki so jo Grki poimenovali *Karusadios oros* (op. p.: *goros*), Rimljani pa *Carsus*, kar naj bi povzeli po staroselski govorni obliki »kras«. Apnenčasto površje z mnogimi kraškimi pojavi, tudi večjimi ali manjšimi vrtačami z rodovitno zemljo in mnogimi kali (naravnimi zadrževalniki vode), lahko poimenujemo kar matični Kras. Na našem krasu so bili namreč prvokrat opisani in znanstveno pojasnjeni nekateri kraški pojavi ter naravni procesi na njegovem površju, pa tudi v njegovem pravljicnem, skrivnostnem in hkrati živem podzemlju.

Sodelovanje na aprilskih pohodih treh prijateljskih lovskih dru-

žin – Sabotin, Mirna Peč in Štanjel – je že tradicionalno. Začelo se je leta 2007 v lovišču LD Sabotin na pobudo Milivoja Zege in Severina Švaglja iz Štanjela, bratov Vojka in Emila Pojavnika, Milana Fileja in Borisa Slapnika iz Sabotina ter Branka Barbe, bratov Jožeta in Vinka Fabjana ter Milana Hrastarja iz Mirne Peči. Takrat smo se 27. aprila sestali na avtobusnem obračališču v Solkanu ter se čez most odpravili na vrh masiva Sabotin, sopotnika reke Soče, in po krajšem predahu pot nadaljevali po grebenu vse do lovske koče, kjer sta pohodnike čakala obilen prigrizek in prijetno druženje. Tako že od takrat potekajo prijateljska lovska srečanja na pohodih in vsakič v lovišču druge lovske družine, kjer si ogledujemo raznovrstne zanimivosti, kot so domačije znanih pomembnih mož in žena, obisku-



Foto: Vojko Rutar

Udeleženci pohoda po Krasu na dvorišču lovske koče LD Štanjel v Tupelčah

jemo gradove in v njih ali pa kje druge razne razstavne zbirke in muzeje (npr. zgodovinske, etnološke, naravovarstvene) ter galerije pri nas in po svetu priznanih umetnikov.

Zadnje prijateljsko srečanje med člani treh LD je bilo 27. aprila 2023 v lovišču LD Štanjel, kajti zaradi epidemije covid-19 sta pred tem odpadla kar dva pohoda. To srečanje je bilo torej že petnajsto po vrsti. Pohodnike treh LD, ene iz zahodnovisokokraškega, druge iz novomeškega, tretje pa domače LD iz Primorskega lovskoupravljavskega območja, je že petič gostila Lovska družina Štanjel. Gostitelji so nas pričakali v njihovi lovski koči v Tupelčah. Po zares pristrčenem snidenju ob kavici in čaju ter sladkem prigrizku po dveh »prisilnih letih pavze«, ki je s kletom trajalo kar dve polni uri, se je vesela družina,

med katero so vsakič tudi naše razumevajoče in zaslužne žene, otroci in vnuki, napotila po poti, imenovani Škratova pot, in sicer od lovske koče proti kraškemu naselju Štanjel. Imenujejo ga vas, a se mi zdi za vas slikovit kraški kraj preskromno poimenovanje. Terasasto naselje je bilo nekoč dobro utrjeno, torej gradišče na vrhu griča na robu kraške planote. Po vsej verjetnosti je že od starih časov nadzorovalo pot med Vipavsko dolino, Krasom in morjem.

Dandanes je Štanjel že precej obnovljeno in turistično zelo zanimivo manjše terasasto mesto. V njem smo si s pomočjo vodičke Barbare, ki se ji tudi po tej poti še enkrat iskreno zahvaljujemo, ogledali grad in v njem galerijo Lojzeta Spacala. Umetnik ima tudi pri nas v Brdih v župnijski cerkvi sv. Jurija v Gradnem eno



Foto: Vojko Rutar

Po treh letih prisilne »pavze« smo nadaljevali pohod članov treh slovenskih lovskih družin po zahodnem delu Krasa (2023).

svoje sodobno delo. Poleg tega si je v omenjeni cerkvi vredno ogledati še naslikan križev pot **Zorana Mušiča**, Spacalovega sodobnika, ter zanimiv oltar iz 17. stoletja. Na Gradu v Štanjelu smo si ogledali tudi domiselno postavljeno razstavo z zanimivimi eksponati z naslovom Človek in življenje na Krasu in se seznanili z delovanjem, pravzaprav s premišljenimi posegi pri obnovi in oblikovanju prostora, ki ga je po razdejanju v prvi veliki vojni med obema vojnama v Štanjelu ustvaril arhitekt

Maks Fabiani (1865–1962), tamkajšnji župan med letoma 1935 in 1945. Nazadnje smo si ogledali še Ferrarijev vrt z bazenom in mostičkom zaljubljenecv. Sledila je malica iz nahrbtnika v paviljonu z lepim razgledom, pod tlakom katerega je strop ledene dvorane, kjer so včasih »delali« in shranjevali led.

Po nekoliko daljšem oddihu smo zapustili čudovito mesto in se po bolj ali manj isti poti vrnil v lovsko kočo gostiteljev, ki so nas presenetili z zelo okusno primorsko

jedjo, *joto*, in z dobrotami z žara. Starešina prijateljske LD Severin Švagelj nas je po okrepčilu spomnil na prvega pobudnika srečanj Milivoja Zego, ki je medtem umrl, ter predstavnike drugih dveh LD pozval, da so imenovanemu prvega pobudniku aprilskih pohodov na grob odnesli venček spomina in mu na njem prižgali svečko.

Po vrnitvi s pokopališča je sledilo še zadnje slavnostno dejanje. Po ustaljenem določenem protokolu so mirnopedski lovci gostiteljem izročili prehodni pokal, ki ga bodo

eno leto hranili v varstvu, nakar ga bomo v izhodiščni kraj dobili za eno leto spet sabotinski lovci. Prehodni kristalni pokal, ki je vez med tremi lovskimi družinami, je vgraviral slikar in kipar, član sabotinske LD, **Emil Pojavnik**. Na njem je upodobljena parkljasta divjadi, ki je najbolj značilna za vsako posamezno lovišče udeležencev vsakoletnih tradicionalnih aprilskih pohodov, in sicer srnjak, jelen in divji prašič. Veselimo se že ponovnega snidenja, tokrat na Sabotinu.

Vojko Rutar, LD Sabotin

Glinasti golobi leteli v spomin na Braneta Kurnika

Pred dobrimi dvajsetimi leti so koroški in štajerski lovski strelci iz **Koroške lovske zveze** (KLZ), **Lovske zveze Maribor** (LZM) in **Savinjsko-Kozjanske ZLD Celje** (SK ZLD Celje) na pobudo **Braneta Kurnika**, nekdanjega predsednika mariborske LZ, člana Upravnega odbora LZS in tudi dolgoletnega uspešnega

lovskega strelca ustanovili svoje tradicionalno strelsko tekmovanje – **Troboj koroških in štajerskih strelcev – veteranov**. Na teh zelo priljubljenih strelskih tekmovanjih je bil Brane stalen gost tudi kot predsednik LZM, zavzet predsednik tedanje Komisije LZS za lovsko strelstvo in kot podpredsednik LZS. Žal je njegovo plemenito srce prenehalo biti 11. decembra 2012 na lovu na gamsa v lovišču LD Podvelka.

Da spomin na izjemno cenjeno lovskega tovariša in velikega



Spominskega lovskega srečanja in strelskega tekmovanja v Zančanih so se udeležili tudi častni gostje (z desne): Miran Freitag, predsednik SK – ZLD Celje, Borut Mithans, podpredsednik LZ Maribor, Urška Kurnik, Janez Švab, predsednik Koroške LZ, in Simon Skobir, predsednik komisije LZK za lovsko strelstvo.



Udeleženci desetega Memoriala Braneta Kurnika za člane LD, veterane in superveterane iz KLZ, LZM in SK – ZLD Celje

Vse foto: Franc Rotar

Rezultati

MK-puška – posamezno – člani: 1. Jan Ovčjak, SK-ZLD Celje, 2. Boštjan Sadek, 3. Jože Hudernik LZM; veterani: 1. Dušan Zupan, SK - ZLD Celje, 2. Marko Jelen, KLZ in 3. Marijan Krevh, LZM; superveterani: 1. Leopold Travner, KLZ, 2. Anton Hudernik, LZM, 3. Slavko Prah.

Glinasti golobi – posamezno – člani: 1. Miha Travner, KLZ, 2. Jože Hudernik, LZM, 3. Miloš Zajamšek, KLZ; veterani: 1. Jure Žohar, SK- ZLD Celje, 2. Marko Jelen, KLZ, 3. Aleksander Turnšek, SK- ZLD Celje; superveterani: 1. Vladimir Vrabčič, SK ZLD Celje, 2. Miran Freitag, SK-ZLD Celje, 3. Anton Hudernik, LZM.

Kombinacija – člani: 1. Miha Travner, KLZ, 2. Boštjan Sadek, 3. Jože Hudernik, LZM; veterani: 1. Jure Žohar, SK-ZLD Celje, 2. Marko Jelen, KLZ, 3. Darjan Vesenjaj, LZM; superveterani: 1. Anton Hudernik, LZM, 2. Anton Zupan, SK-ZLD Celje in 3. Miran Freitag, SK-ZLD Celje.

Ekipno: 1. LZM (1104 točke), 2. SK- ZLD (1071 točk), Celje, 3. KLZ (1065 točk).



Največ strelskega znanja in mirno roko so imele ekipe LZM, SK – ZLD Celje in KLZ.

KLZ in njene Komisije za lovsko strelstvo, ki ji v tem mandatu predseduje **Simon Skobir**, dolgoletni uspešen lovski strelce in znan koroški puškar. Omeniti velja, da je pred desetimi leti tudi prvi Kurnikov memorial organizirala KLZ. Letošnje tekmovanje, nad katerim sta bdela vodja tekmovanja Skobir in glavni sodnik **Samo Vončina**, je potekalo v sončni in zelo vroči avgustovski

soboti na slovenjgraškem lovskem strelišču Znančani. Udeležilo se ga je 36 strelcev, veterani in superveterani, ki so se pomerili v streljanju na glinaste golobe in v streljanju z MK-puško. Med gosti smo opazili **Janeza Švaba** in **Jožeta Meha**, predsednika in podpredsednika KLZ, **Mirana Freitaga**, predsednika, in **Janeza Šumaka**, predsednika Komisije za lovsko strelstvo SK

ZLD – Celje, **Boruta Mithansa** in **Bojana Urbančiča**, podpredsednika in predsednika Komisije za lovsko strelstvo LZM, in soprogo pokojnega Braneta, **Urško Kurnik**. V svojih pozdravnih nagovorih so se njegovi sodelavci in strelci spomnili Kurnikovega prispevka slovenskemu lovstvu in strelstvu, zlasti pa, da je bil s svojim umirjenim in res pravim tovariškim odnosom zgled lovstvu

na Slovenskem in širše. Kurnikova se je v imenu družine vsem trem območnim lovskim zvežam in strelcem iskreno zahvalila za desetletno ohranjanje spomina na njenega pokojnega soproga. »Upam, da je Brane nekje nad nami zelo ponosen na lovske strelce, ki iskren spomin naj ohranjajo tudi s tradicionalnimi strelskimi tekmovanji,« je rekla Kurnikova.

Franc Rotar

Iz zgodovine lovstva

Lovna dovolilnica in lovski karti lovca ilirskobistriškega okraja iz let 1945/47

Kot je bilo v glasilu Lovec, št. 3/2009, na str. 153/155, v rubriki *Lovski oprtnik/Iz zgodovine lovstva* že omenjeno, so v Ilirskobistriškem okraju po drugi svetovni vojni kot prvo v takratni coni B ustanovili lovsko združenje slovenskega Primorja že pred lovsko konferenco v Postojni. Po vzoru Lovskega združenja za Ilirskobistriški okraj, ki je bilo v Ilirski Bistrici ustanovljeno v samem mestu kot prvo na Primorskem že 19. avgusta 1945 in štel več kot 80 članov, so takoj po vseh okrajih cone B začeli ustanavljati lovstva združenja, in sicer poleg Združenja lovev Ilirskobistriškega okraja še okrajno Lovsko zadrugo Idrija 24. avgusta 1945, okrajno Lovsko združenje Cerkno 2. septembra 1945. Ker pa sta se v letu 1946 združila okraja Idrija in Cerkno v Okraj Idrija, sta se tudi obe lovski

zdrženji, in sicer 7. marca 1946 združili v okrajno Lovsko združenje Idrija. Ustanovljeni so bili tudi Lovska zadruga za vipavski okraj 30. avgusta 1945, okrajno Lovsko združenje Postojna 3. septembra 1945, okrajno Lovsko združenje za Tolminsko 9. septembra 1945, okrajna Lovska zadruga Grgar najverjetneje v oktobru 1945, okrajna Lovska zadruga Hrpelje - Kozina 15. oktobra 1945 in okrajno Lovsko društvo Koper najverjetneje proti koncu leta 1945.

Tako so med drugim na drugem zboru Lovskega združenja za ilirskobistriški okraj določili člane komisij za določitev mej lovišč. Za lovišče Pasjak sta bila določena Anton Simčič in Stanko Hrvatina. Takratno lovišče Pasjak (*pasjek*: ime pomeni *zob kotnik* – na vzhodnem delu otoka Krk je npr. *Rt. Pasjak*, ki ima obliko *zoba kotnika*, *kočnika*) je bilo omejeno oziroma potekalo od Sv. Pavla po cesti na Mune do 3 km, nato do preseke (gozdne preseke) in okrajne meje ter do meje k. o. Šapljan. Nato po meji k. o. Šapljan - Pasjak do železniške proge in naprej po progi do prejšnje občinske meje Bistrice



Lovska karta za lovno sezono 1946/47, ki jo je 26.10.1946 izdalo tajništvo Odseka za gozdarstvo Okrajnega NOO Ilirska Bistrica na ime lovca Stanka Hrvatina, Pasjak št. 53.

– Jelšane, nato po občinski meji Bistrica - Jelšane in po prejšnji občinski meji Podgrad - Jelšane do poti (kota 619). Od tam po poti čez Pavlico in Starod do Sv. Pavla.

Prijeto sem bil presenečen, ko mi je po zasleditvi članka v glasilu Lovec iz Matulj pri Reki na Hrvaškem 29. 3. 2017 (po osmih letih po objavi) pisal **Josip Orlando Hrvatina** in mi od njegovega očeta Stanka Hrvatina, ki je bil pred 77 leti član Lovske družine Pasjak, ki je vsaj med letoma 1945/47 spadala pod Lovsko združenje za okraj Ilirska Bistrica, posredoval dovolilnico in dve lovski karti. Ob tej priložnosti se mu tudi prisrčno zahvaljujem.

Takrat je namreč na podlagi sklepov lovske konference v Postojni z dne 21. avgust 1945 Poverjeništvu Pokrajinskega NOO za slovensko Primorje sporazumno z Vojno upravo jugoslovanske armade (VUJA) za Julijsko krajino, Istro, Reko in slovensko Primorje izdalo *Odlok o začasnem izvrševanju lova za lovno sezono 1945/46*.¹

¹ *Odlok o začasnem izvrševanju lova za lovno sezono 1945/46*, št. 548/45/II, z dne 24. avgust 1945, ARS, Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo, Gozdarstvo, AS 1118, t. e. 71.

Lovno dovolilnico za lov od 1. oktobra 1945 do 31. marca 1946 je Stanku Hrvatinu, takrat stanujočemu Pasjak št. 53, izdal Okrajni narodnoosvobodilni odbor (NOO) Ilirska Bistrica. Veljala je samo skupaj z orožnim listom za Okraj Ilirska Bistrica in samo za osebo, na katero se je glasila dovolilnica. Le-ta je dajala imetniku pravico do lova s sklepi okrajnega lovskega združenja za Ilirskobistriški okraj. Čeprav je bilo na dovolilnici napisano, da je na lovca 300 lir takse, je bilo v zgornjem levem kotu dodatno označeno 200 (lir), kar je imenovani najverjetneje dejansko plačal za lovno sezono 1945/46. Lovna dovolilnica je bila izdana 8. novembra 1945.

Lov na nezavarovano divjad je bil dovoljen od 1. 10. 1945 do 31. 1. 1946. V navedeni lovni sezoni, ki je najverjetneje trajala do 31. marca 1946, so v Ilirskobistriškem okraju uplenili 505 poljskih zajcev, 65 poljskih jerebic, šest kotorn (skalnih jerebic), 275 rac, 67 ključačev, štiri gosi, 154 lisic, devet jazbecev, sedem kun, enega dihurja, pet krakuljev in sedem vran. Jelenjadi in srnjadi niso smeli loviti, so pa zato divjad plenili divji lovci, saj naj bi v lovni sezoni 1945/46



Lovna dovolilnica za lovno sezono 1945/46, ki jo je 8. 11. 1945 izdal Odsek za gozdarstvo Okrajnega NOO Ilirska Bistrica na ime lovca Stanka Hrvatina, Pasjak št. 53.

Vir: arhiv Josipa Orlando Hrvatina in Volka Rutarja

ugonobili od 50 do 60 osebkov te divjadi,² kar pa je bilo po mojem mnenju najverjetneje le pretirano ocenjeno.

Po odobritvi Vojne uprave jugoslovanske armade (VUJA) za Julijsko krajino, Istro, Reko in slovensko Primorje ter na podlagi pooblastila Pokrajinskega NOO za slovensko Primorje in Trst je Poverjeništvo Pokrajinskega NOO za slovensko Primorje 28. avgusta 1946 objavilo *Odlok o ureditvi lova na ozemlju Poverjeništva PNOO za slovensko Primorje*.³ Odlok je bil usklajen z *Odlokom o začasnem izvrševanju lova*,⁴ ki ga je sprejel Prezidij SNOS v LR Sloveniji. Kot upravičenci do lova so bile uradno prvič omenjene lovske družine.

Tako je lovsko karto, izdano 26. oktobra 1946 za lov od 1. aprila 1946 do 31. marca 1947, izdalo tajništvo Okrajnega NOO Ilirska Bistrica. Veljala je samo z orožnim listom za lovsko družino in samo za osebo, na katero se je glasila. Lovska karta je omogočala pravico do lova v mejah sklepov *Okrajnega lovskega sveta (OLS)*. Vsako zlorabo karte so kaznovali, lov na divjad pa je bil dovoljen po določenem lovopustu. Vsak lovec je moral na lovu s seboj vedno imeti lovsko karto in jo na zahtevo pokazati službujočemu organu. Kozorog je bil vse leto zavarovan, vse leto pa so bile zavarovane tudi vse kure velikega petelina in ruševca.

² Zapisnik sestanka lovcev Udruženja okraja Ilirska Bistrica z dne 17. februar 1946, Arhiv republike Slovenije (ARS), AS 1118, t. e. 75.

³ *Odlok o ureditvi lova na ozemlju Poverjeništva PNOO za slovensko Primorje* z dne 10 avgust 1946. Uradni list Poverjeništva PNOO za slovensko Primorje, št. 16-108/46, z dne 28. avgust 1946, str. 123.

⁴ *Odlok o začasnem izvrševanju lova* z dne 3. september 1945, Uradni list SNOS in NVS, št. 32-230/45, z dne 5. september 1945, str. 135.



Lovska karta za lovno sezono 1947/48, ki jo je 6. 12. 1947 izdalo tajništvo Ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo Gozdarstva LR Slovenije na ime lovca Stanka Hrvatina iz Pasjaka, št. 53.

Z lovopustom je bila zavarovana divjad in je ni bilo dovoljeno loviti v naslednjem obdobju:

- gamsi: kozli od 1. 1. do 31. 7.; koze od 1. 1. do 31. 8.;
- jelenjad: jeleni samci od 1. 1. do 31. 7.; košute in teleta od 1. 1. do 30. 9.;
- srnjad: srnjaki samci od 1. 12. do 31. 5.; srne samice in mladiči od 1. 1. do 30. 9.;
- damjaki: jeleni od 1. 1. do 30. 6.; košute in teleta od 1. 1. do 31. 8.;

- zajci od 1. 2. do 31. 8.;
- veliki petelini od 1. 6. do 31. 3.;
- ruševci od 16. 6. do 15. 4.;
- jerebi: petelinčki od 16. 12. do 15. 3.;
- kotorne (skalne jerebice) od 1. 1. do 31. 8.;
- belke (snežne jerebice) od 1. 1. do 30. 9.;
- fazani in fazanke od 1. 1. do 30. 8.;
- jerebice, prepelice, kosci od 1. 12. do 15. 8.;

- golobi in grlice od 1. 4. do 30. 6.;
- kljunači od 1. 4. do 31. 8.;
- divje gosi, race, močvirni in povodni ptiči od 1. 3. do 30. 6.

Po podpisu mirovne pogodbe z Italijo, 10. februarja 1947, se je Okrožni NOO v coni A glede na bližajočo se priključitev ozemlja LR Sloveniji ukinil. Tako je Poverjeništvo Pokrajinskega NOO za slovensko Primorje že 8. februarja sprejelo novo teritorialno razdelitev, ki je izhajala iz določb mirovne pogodbe. Nato so 23. februarja 1947 najprej razrešili Pokrajinski NOO, najvišji tedanji organ oblasti na Primorskem, hkrati je bil ukinjen tudi Pokrajinski NOO za slovensko Primorje v Trstu. S povezavo z ustreznimi resorji vlade LRS je bil nato končno urejen še prenos vseh poslov na vsa njena ministrstva. Tako je bilo tudi lovstvo preneseno na Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo LR Slovenije.

Po Pravilniku za lovsko organizacijo Začasnega zakona o lovu so v LRS Okrajni lovski sveti, podobno kot so pozneje Okrajne lovske podzveze (OLP) in zveze (OLZ), poslovali kot posvetovalni organ ljudske oblasti in njenih organov ter kot organizacijski posrednik med lovskimi družinami in Lovskim svetom LRS.

Tako je Okrajni lovski svet (OLS) Ilirska Bistrica na podlagi orožnega lista, št. 4/46 OLO Ilirska Bistrica, ki ga je imel imenovani lovec, na obrazcu Ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo, Gozdarstva LRS po 9. členu Začasnega zakona o lovu Stanku Hrvatinu izdal lovsko karto, veljavno od 1. aprila 1947 do 31. marca 1948. Taksa za lovsko karto je znašala 30 takratnih dinarjev v kolekih in gotovine 100 dinarjev.

Vojko Rutar

Poleg filma tudi novi knjigi o risih za otroke

V ljubljanskem Kinodvoru so 11. 9. 2023 premierno prikazali nov dokumentarni film *Skupaj za rise*, ki pripoveduje o prizadevanjih projekta LIFE Lynx za rešitev risov pred ponovnim izumrtjem. Ob tej priložnosti so predstavili tudi novi knjigi o risih za otroke: *Huda risinja* in *Pogumni Maks*, avtorjev **Boštjana Gorenca** - **Pižame** in **Dese Muck**.

Skupaj za rise

Risom v Sloveniji in na Hrva-

škem grozi ponovno izumrtje. Njihova največja grožnja je parjenje v sorodstvu, zato so biologi v okviru projekta LIFE Lynx v Slovenijo in na Hrvaško pripeljali osemnajst risov, ki bodo osvežili kri (popestrili genetsko osnovo skromnega preostanka naših risov in populaciji pomagali preživeti). Projekt je združil strokovnjake, raziskovalce, naravovarstvenike in lovce iz petih evropskih držav z enotnim ciljem – rešiti rise pred ponovnim izumrtjem. Poleg dosežitev se mednarodna ekipa ukvarja tudi z neprestanim spremljanjem risov, preprečevanjem nezakonite-

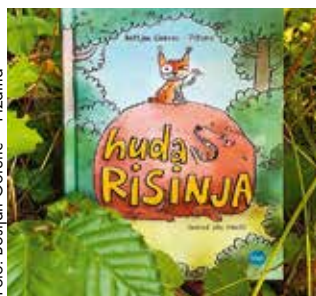


Foto: Boštjan Gorenec - Pižama

Knjiga Huda risinja pisatelja Boštjana Gorenca - Pižame

ga lova in sprejemanjem naravne vloge te vrste velikih zveri (mačke) med lokalnimi prebivalci. V

številne aktivnosti so vključeni tudi lovci iz Slovenije, Hrvaške, Italije, Romunije in Slovaške. Podobno kot leta 1973, ko so lovci in gozdarji po izumrtju v naših krajih rise ponovno pripeljali v slovenske gozdove, imajo tudi v tem projektu spet ključno, aktivno vlogo. »Film je prikazal le del truda, ki je potreben za ponovno oživetev nekoč iztrebljene vrste, zato si želim, da v prihodnje taki projekti, kot je LIFE Lynx, ne bi bili več potrebni,« je po predavanju poudaril koordinator projekta LIFE Lynx **Rok Černe** z Zavoda za gozdove Slovenije. Aktivnosti

projekta sta namreč skrbno beležila snemalca in režiserja filma **Timotej Vrtnik** in **Gregor Šubic**. Vsak pomembnejši dogodek projekta sta posnela in za številne od njih pripravila tudi kratke videe, ki so dostopni na kanalu YouTube LIFE Lynx. Film je nastajal pet let, od leta 2019 naprej, ko so v okviru projekta LIFE Lynx v Slovenijo priselili prvega risa Goruja. Konec projekta bo konec marca 2024, do takrat pa si je film *Skupaj za rise* mogoče ogledati na različnih dogodkih projekta LIFE Lynx. Povezava do napovednika za film *Skupaj za rise* <https://youtu.be/0wvsDALy8Hg>.

V okviru projekta so v šestih

letih delovanja poleg doselitev risov potekale tudi številne druge aktivnosti; mnoge od njih so povezane s predstavitvijo risov in projekta za javnost. S programom *Mladi varuhi risa* so bili v projekt aktivno vključeni mladi iz devetih slovenskih šol, prek lokalnih posvetovalnih skupin pa so v projektu sodelovali prebivalci z območij, kjer so rise izpustili v naravo. Posneli so tudi dva dokumentarna filma: *Risova pot* (2018) in *Skupaj za rise* (2023).

Desa Muck in Boštjan Gorenc - Pižama prispevala knjigi za otroke

V sodelovanju s priznanimi slo-



Foto: Primož Šenk, Zavod za gozdove Slovenije

Knjiga Pogumni Maks pisateljice Dese Muck

venskima avtorjema, Deso Muck in Boštjanom Gorencem - Pižamo, je ekipa projekta LIFE Lynx strokovno podprla tudi izdajo dveh otroških knjig o risih.

»Besedilo je nastalo na povabilo ekipe LIFE Lynx in s hudo mušnimi ilustracijami **Jake Vukotiča** izšlo pri Založbi MIŠ. Prvenstveno je knjiga namenjena bralkam in bralcem prve triade osnovne šole, malce mlajšim pa jo lahko berete starši,« je povedal avtor knjige **Huda risinja**, **Boštjan Gorenc - Pižama**. Knjiga *Pogumni Maks* avtorice **Dese Muck** je sicer namenjena otrokom druge triade osnovne šole, toda knjiga bo pritegnila tudi starejše

bralce, saj zgodbe v knjigi temeljijo na resničnih prigodah o risih. Na koncu predstavitve je Pižama hudo mušno dodal: »Upam, da bo Huda risinja priskakljala na čim več knjižnih polic in se boste z njo smukali po gozdnih stečinah,« Desa pa je po motivu pesnice v knjigi le-to pospremila takole:

»Bila je huda risinja,
v svet je šla kar sama,
vse kar doživela je,
napisal je Pižama ...«

Več informacij o projektu je objavljenih na www.lifelynx.eu in life.lynx.eu@gmail.com. Povezava na film - *Risova pot*

Maja Sever,
maja.sever@zgs.si



Rok Černe, koordinator projekta LIFE Lynx

OGLASNO SPOROČILO
NAROČNIK:
Optics Trade, d. o. o.
www.optics-trade.eu

Predstavljamo: termovizijski nastavki Hikmicro Thunder 2.0

Termovizijska nastavka Hikmicro Thunder TH35C in TH35PC sta bila zaradi svojih odličnih lastnosti med najbolj prodajanimi termovizijskimi nastavki pri nas. Na sejmu IWA, ki je bil v marcu, smo si lahko ogledali generacijo 2.0, ki prinaša obilo pomembnih izboljšav. V nadaljevanju bomo na kratko opisali glavne razlike.

Modeli

Trenutno so na voljo štirje modeli – TE19C 2.0, TH35PC 2.0, TQ35C 2.0 in TQ50C 2.0 ki se razlikujejo predvsem v premeru leče v objektivu, ločljivosti senzorja in razdalji zaznavanja, kar pomeni, da so na voljo za različno ceno. Za najcenejši model, TE19C 2.0, boste odšteli



Hikmicro Thunder TH35PC 2.0

1199 €, TH35PC 2.0 je na voljo za 2359 €, TQ35C 2.0 za 2999 €, najnaprednejši TQ50C 2.0 pa stane 3359 €.

Nova baterija

Termovizijski nastavki Thunder 2.0 imajo novo polnilno baterijo, ki jo je mogoče zamenjati v nekaj sekundah in zagotavlja do šest ur in pol delovanja, v najcenejšem modelu pa deluje celo do deset ur. To je velik korak naprej od baterij CR123 pri modelih prve

generacije, ki so se zelo hitro izpraznile. Dobra novica je tudi, da poleg naprave dobite kar dve polnilni bateriji.

Preprosto nameščanje na strelni daljnogled

Za razliko od prve generacije imajo modeli Thunder 2.0 na zadnjem delu navoj standardnih mer (M52 x 0,75), ki omogoča pričvrstitev na adapterje uveljavljenih proizvajalcev brez potrebnih reducirnih obrobov.

Nov sistem ostrenja

Nastavki Hikmicro Thunder prve generacije so imeli za ostrenje na prednjem delu ob objektivu obroč, s katerim je uporabnik izostril sliko. Hikmicro je pri drugi generaciji obroč nadomestil z vrtljivim gumbom na zgornjem delu, s katerim je ostrenje še lažje.

Izboljšana občutljivost senzorja

Vse naprave v seriji, razen modela TE19C 2.0, pri katerem vrednost NETD znaša <35 mK, imajo vrednost NETD <20 mK. To v praksi pomeni, da senzor lahko zazna izjemno nizke temperaturne razlike – posledično je na sliki vidnih več podrobnosti. Ta funkcija je še posebno uporabna v dežju in na razmočenem terenu.

Naprave so pred nedavnim prišle na trg, tako da jih lahko že naročite. Ob nakupu prejmete triletno jamstvo. Nakup je mogoče na spletni strani www.optics-trade.eu, v trgovini Optics Trade v Slovenski Bistrici in v vseh bolj založenih lovskih trgovinah po Sloveniji. Za več informacij pokličite 031 770 520 (Optics Trade) ali nam pišite na info@optics-trade.eu.



IZ ZAPRAŠENIH ARHIVOV ZA SPOMINJANJE IN POMNENJE

PRED 65 LETI S(M)O SLOVENSKI LOVCI KUPILI DOM ZLATOROG V LJUBLJANI

Z zapisi v naši rubriki skušamo utrjevati naš zgodovinski spomin in mlajše generacije lovcev spomniti na prelomne dogodke in ljudi, ki so tako ali drugače zaznamovali 116-letnico slovenske lovske organizacije. Eden takšnih dogodkov se je zgodil pred 65 leti, ko so naši predhodniki s prostovoljnimi prispevki zbrali denar za nakup doma slovenskih lovcev Zlatorog v Ljubljani. O tem priča ohranjena kupna pogodba z dne 3. 7. 1958, ki je bila podlaga, da je bila za hišo v Župančičevi ulici 9 v Ljubljani, ki je v javnosti znana kot vila Zlatorog, v skladu s 3. členom Zakona o lastninjenju nepremičnih v družbeni lastnini (Ur. list RS, št. 44/97) vknjižena lastninska pravica v korist Lovske zveze Slovenije. Hiša je bila kupljena s prostovoljnimi prispevki slovenskih lovcev, ki so si včasih za plačilo prispevka znali odtrgati celo od ust. Tovrstnih primerov je bilo veliko, vsi so še dandanes zelo poučni, saj potrjujejo neizmerno privrženost lovcev zeleni bratovščini.

Apel za nakup doma in za zbiranje denarja je bil javno objavljen v Lovcu,¹ podpisali pa so ga člani koordinacijskega odbora za zgraditev Zlatoroga **Ljuban Zadnik, Andrej Flajs, dr. Milan Dular, Cene Kranjc** in predsednik LZS dr. **Jože Benigar**. V javnem pozivu so med drugim zapisali, naj bo »zbiranje denarja poleg prispevkov okrajnih lovskih zvez in lovskih druženj čim bolj pestro: lovska organizacija naj v tem letu npr. priredi čim več prireditev, katerih dobiček naj gre za Zlatoroga, LD naj uvedejo zbirke pri zadnjih pogonih, lovska organizacija naj organizira v merilu republike in tudi okrajnih lovskih zvez obveznice, na katere bi dobili lastniki izžrebane številke odstrel jelena, gamsa, srnjaka, ruševca itd., itd. Zlatorog bo žrtve, ki jih bo dala zanj lovska organizacija, bogato vrnil v najrazličnejših oblikah, predvsem pa bo celotno lovsko organizacijo organizacijsko, gospodarsko, kulturno in družabno utrdil in povezal, takoj pa ji dal osnovo za delo, ki ga sedaj čisto preprosto zaradi nemogočih prostorov ne more opravljati. Zato, tovariši lovci, na delo za Zlatoroga!«

Akcija zbiranja denarja je rodila sadove in konec februarja 1959 so dom Zlatorog v Ljubljani po prenovi slovesno odprli in predali v uporabo. Poleg članov Upravnega odbora LZS so se slavnostnega odprtja udeležili mnogi visoki gostje. Posebne dobrodošlice in pozdrava so bili deležni lovski tovariši, ki so bili pobudniki zbiranja denarja in so za dom tudi prispevali znatne zneske. To so bili **Branko in Franc Rebernik, Ivan Maček - Matija, Mitja Vošnjak, Vladimir Pleničar, Janko Vogrinec, Ivan Tavčar, Miloš Kelih** in glavna pobudnika **Tone Černač in Cene Kranjc**. Slednji je bil tudi glavni organizator akcije zbiranja denarja in je sam prispeval 40.000,00 takratnih dinarjev. Med okrajnimi lovskimi zvezami so največ denarja zbrali v Lovski zvezi Ljubljana, Maribor in Murska Sobota. V sklad za nakup lovskega doma Zlatorog se je skupaj nateklo 25. 923.935,00 dinarjev. Nakup hiše v Župančičevi je stal 18.000.000,00 dinarjev, obnova in oprema pa 7.000.000,00 dinarjev. Preostanek denarja so namenili za amortizacijski sklad. Lovski dom je s krajšim nagovorom odprl predsednik LZS dr. Jože Benigar, ki je ob tej priložnosti slavnostno razvil prapor LZS. Novi prapor je sprejel v varstvo praporščak **Štefan Tausig**.²

Pripravil: dr. Marjan Toš

¹ LOVEC, letnik XXXIII. (ur. Cene Kranjc in Alenka Lokar), Ljubljana, 1955/56, str. 1.,

² LOVEC, letnik XLII. (ur. Franci Strle in ing. Mirko Šušteršič), Ljubljana 1959/60, str. 1–2.



Foto: arhiv LZS

Nekdanja vila Stupica iz leta 1932 je od leta 1959 dom slovenskih lovcev Zlatorog v Ljubljani (arhiv LZS).



OKUSI NARAVE

Lovci - vinarji:
Ivan Mijošek



Ivan Mijošek iz Zgornje Negenje v Rogaški Slatini je človek v mnogoterih razsežnosti. Poleg obveznosti, ki ga zaposlujejo v lastnem podjetju, opravlja številne funkcije v družbenem življenju. Trenutno je že v drugo konzul Viteškega omizja Celje znotraj Združenja slovenskega reda vitezov vina, kjer že leta ponosno vihti društveni prapor. Predsednik Društva vinogradnikov Rogaška je 18 let. Kar šest mandatov je bil izvoljen za svetnika Občine Rogaška Slatina. Je član Lovske družine Rogaška Slatina in njen podpredsednik, hkrati tudi član LD Gornja Radgona in LD Dobrna. In še bi lahko naštevali. Mijošek je človek, ki je zrasel s trtami na strmih pobočjih Boča, kjer je stoletja pela motika. V tamkajšnjih krajih so vinogradi vpeti na tako strma pobočja, da jih ni mogoče obdelovati s stroji. Ljudje v ondotnih krajih so živeli za (in iz) vinograd(a) in gorco, ki bi ji na Dolenjskem rekli zidanica. Časi pa so se spremenili in ljudje so si poiskali lažji kruh v industriji in gospodarstvu nasploh. Nekdanje strme vinogradniške lege, ki so dajale čudovita vina, dandanes žal zarašča grmovje. Pri Mijoškovih so včasih obdelovali vinograde s kar 30.000 trtami. Ivan je bil zaradi pomanjkanja ljudi, ki bi še vihteli motiko, prisiljen skrčiti obdelovalne površine na zgolj 4000 trt. Ivan Mijošek je širom Slovenije in sveta znan po pridelovanju vrhunskih vin.

Sedaj se ponaša s peninami in vrhunskimi vini chardonnayja, modrega pinota, traminca in rumenega muškata. Trenutno je najbolj znana njegova penina Afrodita, pridelana po klasični metodi iz sorte chardonnay. Kdor jo je pokusil, je v njej lahko začutil rajsko moč ljubezni in lepote, ki je zaščitni znak omenjene grške boginje. Ivan je s svojimi vini požel številna, tudi najvišja priznanja na mnogih prestižnih vinskih ocenjevanjih. Največje uspehe so mu prinesla predikatna vina, suhi jagodni izbori in ledena vina, ki jih sicer štejemo za vrhunce vinske pridelave, za katere bi stari cistercijani dejali, da je njih pridelovalec blizu boga. Njegova vina so bila dvakrat razglašena za nazivom mednarodni šampion v okviru ocenjevanja Vino Slovenije v Gornji Radgoni. Na sejmu v Novem Sadu je prejel najvišjo oceno med vsemi ocenjenimi vini. Večkrat so njegova vina prejela tudi najvišjo oceno na prerezu vin vinorodne dežele Podravje. Pred leti sem ga srečal v Marezigah na podelitvi priznanj najbolje ocenjenih vin društva slovenskih vinogradnikov VINIS, kjer sem sam prejel zlato odličje za cviček, on pa je bil zmagovalec ocenjevanja s svojim tramincom. Ivanu pri vseh aktivnostih in številnih družbenih obremenitvah ne preostane kaj veliko časa za lovsko udejstvovanje. Pa vendar se zelo rad udeležuje lovov in druženja z lovskimi tovariši širom Slovenije, kadar le najde čas. Kot človek, ki je zrasel z naravo, vedno občuduje to božjo stvaritev in v njej prostoživeče živali. Bržda tudi zaradi tega ne ždi rad na preži, temveč najraje lovi na zalaz, ko ima žival več možnosti za pobeg, lovec Ivan Mijošek pa več možnosti za rekreacijo in pošten odnos do lova in samega sebe.

Ivo Kuljaj

Foto: iz arhiva Ivana Mijoška



Na pobreškem pokopališču v Mariboru smo se 9. junija 2023 poslednjič poklonili in poslovili od našega **Slobodana Taloševića**, člana LD Vurmat, ki

je umrl 5. 6. 2023.

Slobodan se je rodil 3. 8. 1950 v Mariboru, kjer je preživel mladost. Po končani gimnaziji se je odločil za študij ekonomije, kot študent se je intenzivno ukvarjal s košarko. Služba in zrela leta so ga pripeljala v Selnico ob Dravi, kjer si je ustvaril družino in dom. Tod je spoznal prijatelje, ki so ga navdušili nad lepotami Kozjaka in tudi lovea v njegovih obširnih gozdovih.

Bilo je konec aprila, ko smo se še srečali na družinski strelski tekmi naše LD z MM-puško. Opazili smo, da mu zdravje spet nagaja. Ker pa je bilo v zadnjih letih večkrat tako, niti pomislili nismo, da smo bili zadnjič skupaj. Zato nas je presenetila novica, da smo ga izgubili iz svojih vrst, kar nas je zelo prizadelo.

V našo LD Vurmat se je včlanil marca 1991, približno leto zatem je opravil lovski izpit. Vurmat, Gradišče, Sv. Duh na Ostrem Vrh in tamkajšnji ljudje so mu prirasli k srcu, kar smo kmalu čutili tudi ob naših srečanjih. Leta 1997 se je preselil na Sv. Duh, v majhno idilično leseno hiško sredi gozda. S krajani in lovci je spletel velik šopek prijateljstva. Bil je predan krajan Sv. Duha in za ta obmejni kraj osebno prispeval veliko dobrega. Ker je opravljal pomembne funkcije v občinah Ruše in kasneje Selnica ob Dravi, je imel tudi velik osebni vpliv. Zaslužen je bil za pridobitev telefonskega omrežja v kraju, za vrnitev samega imena kraja Sv. Duh na Ostrem Vrh, za osvetlitev cerkve, za ustanovitev Opleševalno-pohodniškega društva Duhovski gamsi, katerega predsednik je tudi bil. A to je le nekaj pomembnejših pridobitev v kraju. Nenazadnje je z nasveti in tudi sicer rad pomagal krajanom pri raznih administrativnih zadevah.

V matični LD je kmalu po prihodu ves predan opravljal pomembne funkcije. Od leta 1998 do 2002 je bil predsednik NO, od leta 2002 do 2014 je bil tajnik LD. Leta 2017 je postal član komisije za stike z javnostjo in prireditve na območju Lovski zvezi Maribor, od leta 2020 najprej član in nato zelo zavzet predsednik Razzodišča LZS. Zelo si je prizadeval za njegov nadaljnji obstoj.

Slobodan je bil več del z različno dokumentacijo, zakoni in akti in vse to je uporabil tudi pri reševanju administrativnih zadev LD Vurmat.

Rad je posedel in pokramljal s svojimi lovskimi tovariši, prihajal na skupne love, kjer je večkrat opravljal delo lovovodje ali njegovega pomočnika. Z vso vnemo se je vključeval v organizacijo okroglih obletnic LD in se redno udeleževal vseh lovskih dogodkov.

Neizmerno pa je užival v fotografiranju. Ustvaril je ogromno prečudovitih fotografij narave, lovskih dogodkov in prijateljev. Za prizadevno delo v lovstvu je od LZS prejel znak za lovske zasluge, zlati znak za lovske zasluge in red III. stopnje.

Slobodan, odšel si, zapustil pa si nam veliko lepih spominov. Hvala ti zanje! Še posebno hvala za vse, kar si dobrega storil za kraj in našo LD!

LD Vurmat, G. H.



Vrste Lovske družine Mislinja je 22. 8. 2023 doletela žalostna novica, da nas je za vedno zapustil in odšel v večna lovišča naš dolgoletni lovski tovariš **Drago Rutnik**.

Drago se je rodil 26. 3. 1950 v hiši Pri Levovšku, na manjši kmetiji v Stražah nad Mislinjo kot drugi otrok očetu Francu in materi Berti. Osnovno šolo je obiskoval v Mislinji, nato pa nadaljeval izobraževanje na srednji elektrotehnični šoli v Mariboru. Po uspešnem šolanju je odšel na službeno vojaškega roka. Službo si je nato poiskal v tovarni Gorenje v Velenju in tam opravljal svoje delo do upokojitve.

V osemdesetih letih prejšnjega stoletja je spoznal svojo življenjsko sopotnico Zofijo in se poročil z njo. Po starših je Drago podedoval domačo kmetijo Levovšek, ki sta jo z ženo skrbno obdelovala vse do zadnjih dni njegovega življenja. Življenje sta jima zapolnila hči Andreja in sin Peter. Drago je bil ponosen tudi na svoje štiri vnukinje in dva vnuka.

Zelo aktiven je bil v številnih društvih: bil je član upokojencev Mislinja, član Turističnega društva Mislinja, član pevskega zbora KUD Mislinja, član Gobarskega društva Šmartno pri Slovenj Gradcu, član Čebelskega društva Koroške, član Sadržarskega društva Slovenj Gradec, član Govedorejskega društva Koroške. Leta 1981 se je včlanil tudi v lovske vrste LD Mislinja in s tem tako kot njegova starša Franc in Berta ter njegova brata Branko in Rajko nadaljeval družinsko lovsko tradicijo, ki jo nadaljuje tudi njegov sin Peter.

Po opravljenem lovskem izpitu leta 1982 smo mu lovci LD Mislinja zaupali več odgovornih funkcij. Bil je član IO LD od leta 1985 do 2014. Kar 25 let je opravljal funkcijo tajnika in v tem času skrbno urejal ter izdajal glasilo, imenovano Lovčev informator. Opravljal je tudi funkcijo kronista

(1985 do 1989), bil je član komisije za priznanja in odlikovanja (od 2001 do 2009) ter štiri leta tajnik Sveta lovskogojitvenega bazena Slovenj Gradec. Poleg opravljenega lovskega izpita je opravil tudi izpit za strelskega sodnika.

Imel je umetniško žilico za rezbarjenje in žganje slik na les. Ustvaril je veliko slik z lovskimi motivi in večkrat sodeloval na občinskih razstavah, kjer je dosegal zavidljive uspehe. Vedno se je udeleževal vseh družabnih prireditvev v LD in številnih skupnih lovov, ki so bili njegova strast. Spominjali se bomo, kako je na zbornem mestu rad kar na puškino cev šibrenice zatrobil ob pozdravu lovini.

Za vse, kar je Drago dobrega storil za divjad in lovstvo, ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge, redom III. stopnje. Prejel je tudi jubilejni znak za 40 let članstva. Poleg več družinskih priznanj je prejel še priznanje Koroške lovske zveze II. stopnje in srebrni ter zlati znak za kinološke zasluge.

Drago, veliko si naredil za našo LD Mislinja in tudi za druga društva v Občini Mislinja, kjer si deloval. Hvala ti za vse. Tvoji prispevki bodo ostali za vedno spoštovani v naših srcih; boginja Diana naj ti nakloni častno stojišče v večnih loviščih.

LD Mislinja – J. S.



Sredi julija smo se poslovili od spoštovanega člana Lovske družine Dobrnič, **Milana Zupančiča** (umrl je 14. 7. 2023), ki bi konec meseca praznoval že 94. rojstni dan (rodil se je 27. 7. 1929). Žal nas je nepričakovano zapustil.

Milan je v lovske vrste vstopil leta 1952, naslednje leto je opravil lovski izpit in bil takoj izvoljen za predsednika takratne Lovske družine Dvor. Po združitvi LD Dvor in LD Žužemberk je leta 1955 prestopil v LD Dobrnič in nam ostal zvest vse

do svoje smrti. V lovstvu so mu bile zaupane pomembne funkcije: predsednik LD Dvor je bil od leta 1953 do 1955, bil je član UO LD, predsednik disciplinske komisije, član NO in član Častnega razzodišča pri ZLD Novo mesto pa je bil od leta 1985 do 1989.

Lovska zveza Slovenije ga je za njegovo zaslužno delo v lovstvu odlikovala z znakom za lovske zasluge in redi za lovske zasluge III., II. in I. stopnje. Prejel je tudi jubilejni znak LZS za 70-letno članstvo v lovski organizaciji ter številna priznanja domače lovske družine.

Med lovci je Milan užival spoštovanje; bil je zelo prijeten in vesel sogovornik, ki je znal pritegniti pozornost s pripovedovanjem svojih prigod z lovov. S svojo osebnostjo in značilnimi brki nas je spominjal na lovca iz kakšne pravljice.

Milanu v življenju ni bilo vedno lahko. Prvo travmo je doživel ob koncu druge svetovne vojne, ki jo je do leta 1945 preživel le zaradi svoje mladoletnosti. Žal njegovi bratje niso imeli take sreče. Po odsluženju vojaškega roka je začel ob ostarelih starših kmetovati na domači kmetiji. Ustvaril si je prijetno družino in to so bili zanj najlepši časi v življenju. Tudi kmetija je lepo napredovala za tisti čas. Kljub skromnosti in težkemu življenju so bili srečna družina, povezali sta jih neizmerna povezanost in ljubezen. Zena Anica je znala povezovati in usklajevati vse potrebe družine, od dela do lovea.

Žal pa so prišle v hišo nesreče in bolezen in vse hudo se je zgrnilo nanj. V nesreči je umrl sin Filip, bolezen je odnesla še ženo Anico in hčerko Darjo, ki si je ravno ustvarila družino. Otroci so mu zapustili številne vnuke, na katere je bil zelo ponosen in so mu bili še v poslednje veselje na tem svetu.

Kot nam je velikokrat povedal, mu je lov vedno pomenil veliko. Pravzaprav mu je zapolnjeval težko življenje in je postal vsakdanjik vse družine.

Milan, počivaj mirno v večnih loviščih med vsemi tistimi, ki jih ni več med nami in ki si jih tako neizmerno ljubil. Tam, kamor si odšel, se bomo nekoč morda še srečali, dokler pa bomo živi, bomo čuvali naše skupne lovske vrednote, naravo in divjad, ki si jim bil tudi tako predan.

Spomin nate bo ostal med nami več in predvsem spoštljiv.

LD Dobrnič – S. G.

Iz lovskih vrst so za vedno odšli:

Herman Furlan, LD Štanjel,
* 1. 4. 1936, † 4. 9. 2023.

Jakob Rupnik,
LD Javornik Črni Vrh,
* 10. 7. 1931, † 6. 8. 2023.

Anton Zupan, LD Krka,
* 4. 1. 1937, † 12. 8. 2023.

Jožef Rajer, LD Dobrnič,
* 20. 8. 1942, † 13. 9. 2023.

Vid Cizerle, LD Krško,
* 18. 6. 1946, † 16. 9. 2023.

Anton Mogu, LD Dobrna,
* 1. 1. 1928, † 9. 9. 2023.

Igor Pfajfar, LD Logatec,
* 11. 11. 1946, † 24. 9. 2023.

Branko Štublar,
LD Smuk Semič,
* 26. 9. 1953, † 6. 9. 2023.

Radovan Birs,
LD Tabor Dornberk - Branik,
* 30. 1. 1956, † 2. 4. 2023.

Ciril Budihna,
LD Tabor Dornberk - Branik,
* 16. 3. 1947, † 7. 7. 2023.

Anton Fabjan,
LD Tabor Dornberk - Branik,
* 31. 7. 1928, † 21. 7. 2023.

Judita Markelj, LD Železniki,
* 19. 2. 1974, † 11. 9. 2023.

Andrej Milavec, LD Planina,
* 2. 9. 1928, † 27. 9. 2023.

Franc Šantl, LD Hoče,
* 10. 8. 1928, † 29. 9. 2023.

Jozsef Nemet, LD Petišovci,
* 11. 9. 1938, † 4. 10. 2023.

Stanko Krajnc, LD Zabukovje,
* 10. 5. 1951, † 27. 9. 2023.

Peter Cesar,
LD Loka pri Zidanem Mostu,
* 20. 6. 1962, † 29. 5. 2022.

Daniel Klenovšek,
LD Loka pri Zidanem Mostu,
* 15. 7. 1961, † 27. 4. 2023.

Branko Oblak, LD Hrastnik,
* 23. 3. 1962, † 11. 9. 2023.

Zvonko Markovič, LD Zemon,
* 5. 1. 1953, † 4. 9. 2023.

Anton Bačnar, LD Žiri,
* 5. 2. 1942, † 26. 7. 2023

Umrlim časten spomin!



Vsestranski uporabnostni preizkušnji za jazbečarje

Lani v Klubu ljubiteljev psov jamarjev razen preizkušnje v delu po krvni sledi (KS) za jazbečarje ni bilo načrtovane vsestranske preizkušnje. Zato sta bili letos dve, in sicer **Mednarodna uporabnostna preizkušnja VUP za jazbečarje** in **Mednarodna vsestranska uporabnostna preizkušnja za pritlikave in kunčje jazbečarje** 9. in 10. septembra 2023. Obe sta bili s podelitvijo CACIT. Jesenska Prlekija je bila tokrat izbira kraja za obe tekmovanji, natančneje lovišče LD Velika Nedelja. Le-to obsega okrog 3.000 ha pretežno nižinskega lovišča z manjšimi gozdiči, vinogradi in nekaj griči.

Prireditev je podprlo **Lovsko kinološko društvo Ptuj - Ormož**, katerega predsednik **Franč Turnšek** je udeležence sprejel v soboto, 9. 9. 2023, s pozdravnim govorom. Podporo so nam v veliki meri nudili tudi na Zvezi lovskih druščin Ptuj - Ormož.

Sodniki (**Leo Fabiani** – vodja sodniškega zbora, **Matjaž Roter**, **Stanko Lihtenvalner**, **Marianne Posch (A)**, **Peter Schilli (H)**, **Damjana Žnidaršič - Švegelj** – strokovni vodja), so se zbrali že v petek popoldan in položili krvne sledi. V soboto, enako tudi v nedeljo, se je sodniški ekipi pridružil še delegat Kinološke zveze Slovenije **Bojan Deberšek**, ki je uradno odprl in na koncu zaključil obe prireditvi.

Človek bi si mislil, da je v takem lovišču preprosto izpeljati večjo kinološko tekmovanje. Vendar smo vsi, ki smo v petek pred preizkušnjo polagali krvno sled, kaj hitro ugotovili, da je tako napačno razmišljati. V gozdičih, kjer naj bi bila položena krvna

sled, je mnogo gostega podrastja, kjer bi pričakovali čistino, pa raste visoka trava.

Že v petek zvečer so se pri lovskem domu LD Velika Nedelja začeli zbirati številni tekmovalci. Predvsem tisti, ki so morali do Slovenije opraviti dolgo pot, nekateri tudi do 1200 km. Drugi so prispeli že med tednom pred tekmovanjem. Vsak izkušen vodnik se zaveda, da je vodenje psa po tako naporni in dolgi poti zaradi utrujenosti ključ do morebitnega neuspeha.

V januarju 2023 smo objavili razpis in v zelo kratkem času so bila mesta zasedena in smo morali zavrniti kar 15 prijav. Tako je bilo v soboto prijavljenih 17 psov, v nedeljo pa sedem; skupaj torej 24. Nekaj vodnikov je vodilo po dva psa, kar nikakor ni preprosto.

Med vodniki so bili tudi takšni, ki so bili nad organizacijo in pozitivno izkušnjo iz Štanjela izpred dveh let navdušeni, a so bili med prijavljenimi tudi novinci. Povečanje števila prijav zaradi velikosti lovišča na žalost ni bilo mogoče (to bi težko preneslo več sodniških skupin). Ker preizkušnja obsega več disciplin, se je že na tako največje mogoče število prijavljenih končala v mraku. Na tovrstnih tekmovanjih po navadi sodelujejo mlajši psi, ki še niso vključeni v aktiven lov in iskanje v naravi. Najmlajši, ki je tokrat uspešno opravil z vsemi disciplinami, je bil enajstmesečni samec. Sicer je sodelovalo tudi nekaj starejših, v lovu že izkušenih psov.

Čeprav si tega v jeseni želimo, je v soboto vreme s temperaturami malce pretiravalo; 30 stopinj je za vodnike, pse, sodnike in sodelujoče veliko preveč. Zjutraj v soboto in nedeljo je bila temperatura še znosna, a ko so psi na KS začeli



Mednarodna vsestranska uporabnostna preizkušnja za pritlikave in kunčje jazbečarje – prva dva s sodniki in delegatom

z delom, ko je bilo sonce že relativno visoko, je vročina psom povzročala številne pregelavice. Po krvnem sledu, ki ga vsak sodnik polaga in ocenjuje sam, sta se oblikovali dve skupini s po tremi sodniki. Štirje psi discipline *krvna sled* niso opravili (9. 9. 2023).

Delo se je nadaljevalo s »šarjenjem«. Kot je znano, to jazbečarjem po navadi ne povzroča težav, prej nasprotno. Očitno je, da izhajajo iz nizkonogih gonilcev. Marsikdo od vodnikov lahko pove, da je ena ura, v kateri se mora pes vrniti, ena izmed najdaljših v življenju. Obstaja namreč strah, da si bo jazbečar vzel čas in se vrnil šele po preteku ene ure. Tokrat so vsi prišli na »varen povodec« prejšnjega dne. *Odločljivost s preskusom strelomirnosti* je bil naslednji preizkus psa (in tudi vodnika). Nekateri se odločijo, da bo pes privezan, drugi zavestno, s predhodno dobro vadbo, pustijo psa prosto odločljivega. Enako je s poslušnostjo in mirnostjo na stojišču. Predzadnji predmet je bil *vodno delo*, ki je za jazbečarje neobvezen, a so ga opravljali vsi, saj prinese dodatne točke. Prinašanje race je uspelo vsem, enim bolje, drugim slabše.

Nazadnje smo se vsi skupaj vrnili k lovskemu domu LD Velika Nedelja, v neposredni bližini je namreč urejen umeten rov. Opaziti je bilo, da so psi slovenskih vodnikov tovrstnega sistema navajeni in jim to delo res ni povzročalo težav. Zmogli so tudi psi tujih vodnikov, vendar so delo opravili slabše.

Vodniki in pomočniki so se odpravili k zasluženemu obroku, sodniki pa so uredili še rezultate.

V mraku so sodniki končno razglasili rezultate.

Rezultati:

1. mesto: **Platz Dragunov od Kutilky** vodnika **Martina**

Kerschhhagell (A) 409 / I. n. r. / CACT SLO in CACIT

2. mesto: **Edle Fanny vom Woerthersee** vodnice **Brigitte Maier – Lehmann (A)** 398 / I. R. CACT SLO in R. CACIT

3. mesto: **Cato vom Brandl – Weiher** vodnika **Martina Roddaro (A)** 381 / I.

Lieserl vom Jägerheiligen, vodnica **Ivonne Werle (D)** 381 / I. – najboljša KS

Anna vom Fuchshag, vodnik **Ulrich Sand (CH)** 370 / I.

Erdeszhazi Kisci, vodnik **Gaspar Andras Tibor (H)** 363 / I. **Weertje – Lilith von Holschendorf**, vodnica **Alexandra Wursch (D)** 355 / II.

Charming tail's wake me up at 5, vodnik **Robert Vidervol (SLO)** 354 / II. – najboljšo delo v rovu

Huxl von Vosskuhle, vodnik **Christian Steller (D)** 347 / II.

Bolek z Milhostovskych poli, vodnik **Michael Urban (SK)** / **Ad Bekerrs (NL)** 332 / II. – najboljšo vodno delo

Volt vom Alten Friederich, vodnica **Nadija Rickert (D)** 330 / II.

Carl vom Woerthsee, vodnik **Matthias Rauecker (D)** 330 / II.

Anni vom Kirauberg, vodnica **Vilma Alina – Bezenšek (SLO)** / **Josip Sovina (HR)** 328 / II.

V nedeljo, 10. 9. 2023, se je tekmovanje nadaljevalo s **pritlikavimi oz. kunčjimi jazbečarji**. Vreme je sledilo soboti in nas ni razočaralo z visokimi temperaturami, kar posledično ni olajšalo dela vodnikom in psom. Sledi so bile položene že v soboto popoldan. Sodili so **Stanko Lihtenvalner**, **Marianne Posch (A)**, **Peter Schilli (H)** in **Damjana Žnidaršič - Švegelj**. To tekmovanje obsega nekaj manj preizkusnih predmetov, a



Vse foto: Damjana Žnidaršič - Švegelj

Mednarodna vsestranska uporabnostna preizkušnja za jazbečarje, najboljši skupaj s sodniki in delegatom



Mednarodna vsestransko uporabnostna preizkušnja za jazbečarje – prvi trije ter najboljši v vodnem delu, najboljši v rovu in najboljši na krvni sledi

je vseeno zanimivo, predvsem za tujce, saj smo v Sloveniji edini v Evropi, ki tako tekmovanje prirejamo na ravni CACIT. Tekmovalo

je sedem vodnikov, vsi s pritlikavimi resastimi jazbečarji. KS je bila za vse zelo uspešna, trije so jo opravili z največjim

možnim številom točk. Tudi odložljivost in poslušnost nikomur nista povzročali težav. Zelo pa se je zataknilo pri vlečki kunca in izvlačenju iz rova. Enake izkušnje imamo že izpred dveh let, ko tujci niso bili najuspešnejši. Predvsem zato, ker izvlačenje opravljajo iz naravnih rogov in le redko iz lesenega, kot je to pri nas. Žal pri nas nimamo naravnih rogov divjih kuncev, ker pri nas ne živijo. Tako sta celotno preizkušnjo opravila le dva psa.

Rezultati

1. mesto: **Zucker vom Wambachtal** vodnice **Mareen Wienand (D)** 190 / I.
2. mesto: **Cinamon Moni Fidescanis** vodnika **Herberta Goriupa (SLO)** 154 / II.

Naporen vikend smo pripeljali h koncu. Prihodnje leto nas čaka ta dve veliki prireditvi: v maju

Svetovno prvenstvo za jazbečarje **WUT, krvna sled – brez sodnika** in v oktobru **WUT Svetovna razstava za jazbečarje**. Verjamemo, da bosta enako uspešni, kot je bila letošnjega septembra.

Vsi, ki so trdo delali in pomagali pri izvedbi prireditve, si zaslužijo, da jih poimensko omenimo. Predvsem bi se želela zahvaliti vsem sodelujočim lovem LD Velika Nedelja: **Katki in Petru Kovačec, Milanu Roškarju, Branku Galoviču, Boštjanu Štuhec, Marjanu Mušiču, Milanu Osebku, Miranu Lebnu, Branku Mundi, Bojanu Pokrivaču, Andreju Vavpotiču, Francu Štuhec, Milanu in Kristjanu Koletniku, Milici Bajde** in pripravnici **Nuši**.

Obenem se zahvaljujemo tudi podjetju **Astra Vita** za darovane nagrade.

Damjana Žnidaršič - Šveglj

Mariborski lovski kinologi pod novim praporom

Novi prapor in nova brunarica na vadbenem prostoru v Zg. Polskavi

Mariborski lovski kinologi so 2. 9. 2023 na vadbenem prostoru za šolanje psov v Zg. Polskavi slovesno razvili nov društveni prapor in odprli tudi novo brunarico. Slovesnosti so se poleg praporščakov lovskih družin mariborske LZ na čelu z njenim predsednikom **Marjanom Gselmanom** udeležili tudi predstavniki lovsko-kinoloških društev (LKD) Celje, Ptuj – Ormož, Koroška in Društva ljubiteljev ptičarjev Slovenije. Med gosti je

bil tudi župan Občine Rače - Fram **Samo Rajšp** in edini še živeči ustanovni član LKD Maribor **Milan Krajnc** iz LD Duplek, ki je sodeloval na ustanovni skupščini LKD 8. junija 1979. Vse je nagovoril in pozdravil predsednik LKD Maribor **Zdravko Brezovšek** in se zahvalil za pomoč ter podporo pri delovanju društva vsem članom, še posebno darovalcem žebličkov in trakov za novi prapor. Skupaj so zbrali 95 žebličkov in 38 trakov.

Potem ko je praporščak LKD Maribor **Milan Pehar** ob zvokih lovskih rogistov LZ Maribor slovesno zvil stari prapor in ga predal za arhiv tajniku LKD **Božidarju Kuneju**, je novi prapor slovesno razvil predsednik LKD **Zdravko Brezovšek** in ga predal



Foto: Božidar Kunej

Med kinologi in lovci je bil tudi župan Občine Rače -Fram Samo Rajšp (drugi z desne).



Foto: Marjan Toš

Zdravko Brezovšek in Anton Selinšek sta odprla novo brunarico.



Foto: Božidar Kunej

Novi prapor je razvit (levo praporščak Milan Pehar, desno predsednik LKD Zdravko Brezovšek)

praporščaku **Milanu Peharju**. Le-ta se je zaobljubil, da bo za prapor zgledno skrbel in ga častno nosil na vseh prireditvah. Z novim praporom so se slovesno pobratili prapori LD, s čimer je bilo slovesno razvitje končano. Nato sta predsednik LKD Maribor Zdravko Brezovšek in predsednik strokovnega sveta LKD **Anton (Tone) Selinšek** ob navzočnosti blagajničarke LKD **Vlaste Ciringer** slovesno prerezala trak pred vhodom v novo brunarico na vadbišču v Zg. Polskavi. S tem dejanjem so vadbni prostor za šolanje psov tudi uradno predali v uporabo. Slovesno odprtje vrat nove brunarice so pospremili lovski rogisti, ki so tudi sicer sodelovali v kulturnem programu skrbno pripravljene in dobro obiskane slovesnosti v prireditvenem šotoru na Zg. Polskavi.

Tradicijo lovskih kinologov izpred desetletij zdaj uspešno nadaljuje mlajša generacija. Na čelu UO LKD Maribor je predsednik **Zdravko Brezovšek** z LD Šmartno na Pohorju, predsednik Strokovnega sveta je **Anton**

(Tone) Selinšek iz LD Polskava, njegov podpredsednik pa **Vojteh Kikl** iz LD Slovenska Bistrica. Tajniške naloge opravlja **Božidar Kunej** iz LD Oplotnica, blagajničarka pa je **Vlasta Ciringer** iz LD Polskava. Drugi člani UO so še **Uroš Troha**, **Kaja Šoštarčič**, **Milan Pehar**, **Mirko Urleb**, **Benjamin Bauman**, **Dušan Rosenfeld**. Nadzorni odbor LKD Maribor vodi **Dušan Vodopivec** iz LD Ruše. LKD Maribor so od ustanovitve leta 1979 pa do danes vodili predsedniki **Karel Ingolič**, **Borut Brezovšek**, **Rudi Roter**, **Polde Nabernik**, **Anton (Tone) Selinšek** in aktualni predsednik **Zdravko Brezovšek**. LKD ima usposobljene inštruktorje za šolanje lovskih psov, in sicer so to **Uroš Troha**, **Marjan Gselman** in **Nino Najvirt**.

LKD Maribor ima urejeno spletno stran. Dejavnost LKD je bila vedno deležna velike podpore vodstev območne ZLD oziroma LZ Maribor, tudi zdajšnjega vodstva pod predsedovanjem Marjana Gselmana.

Marjan Toš

Predvidena legla lovskih psov

Kratkodlaki jazbečar (SLRJk):

Oče: tuj plemenjak,
mati: 5/I, 25. 10. 2023.
Nikolina Ilič,
Ul. Hermana Potočnika 34,
1000 Ljubljana.
Tel.: 068/132-846.

Kratkodlaki vajmarčan (SLRWpk):

Oče: 4/JZP,
mati: 4/JZP, 4. 11. 2023.
Mojca & Luka Poklečki,
Vreclova 19, 2311 Hoče.
Tel.: 041/971-496.

Kinološka zveza Slovenije

MALI OGLASI

Orožje in lovska optika

Prodajam kombinirko Poldi Special-Steel, kal. 12/7 x 57 R, ter **šibrenico**, kal. 12-12. Tel.: 031/433-997.

Ugodno prodajam odlično ohranjeno, lahko in natančno enocevno **risanico** - prelamačo Brno - ZBK 110, kal. .222 Rem, z optiko Meopta Artemis 2000. **Prodajam** tudi 50 kosov **lovskega streliva** za risanico, kal. 8 x 56, Mannlicher Schouenauer. Tel.: 041/871-703, Drago

Ugodno prodajam strelni daljnogled Docter 8 x 56 z osvetljenim križem (cena 450 €), **daljnogled** Meopta 8 x 42 Meostar (kot nov) za polovično ceno (599 €) in **strelivo** Igman, kal. 7,62 x 39 (cena 0,59 €/kos). Tel.: 068/177-526.

Prodajam borovljsko tricevko, kal. 16-16/7 x 65 R, s strelnim daljnogledom Swarovski 6 x 42. Cena: 1200 €. Tel.: 031/676-782.

Prodajam risanico - prelamačo, kal. 5,6 x 50 R Mag.; **kupim pa risanico** - prelamačo, kal. .22 Hornet. Tel.: 031/872-724.

Po ugodni ceni **prodajam repetirno risanico**, kal. 8 x 57 IS, s strelnim daljnogledom Meopta 7 x 50 (zasušna montaža) in **šibrenico**, kal. 12-12 (kromirane cevi). Tel.: 031/530-755.

Prodajam repetirno risanico, kal. 7 mm Rem. Mag., izdelek Johann Fanzoi (Borovlje, Avstrija). Puška ima podaljšano cev (65 cm). Montiran je strelni daljnogled Kahles. Puška je odlično ohranjena in malokrat uporabljena. Izstreljenih je bilo le 32 nabojev. Ob nakupu puške dodam še 28 originalnih nabojev zanjo. Cena po dogovoru. Tel.: 041/690-734.

Lovski psi

Resasti jazbečarji odličnih delovnih staršev so pripravljeni za

odhod k novim lastnikom. Ta lovska kri vas ne bo razočarala. Tel.: 051/232-084.

Prodajam tri mesece stare istrske kratkodlake goniče (samce). Psi imajo vse dokumente, so **čipirani**, tetovirani in cepljeni. So potomci odličnih staršev, oče izrazit »prasičar« 5/I; mati 5/I., odlična »zajčarka« in »lisičarka« Tel.: 040/624-078.

Prodajam mlade resaste jazbečarje. Oče in mati imata odlično telesno oceno in odlično oceno v delu. Več po tel.: 051/232-084.

Prodajam mladičke pasme beagle z rodovnikom, stare dva meseca. Psički so prosti zajedavcev, tetovirani, čipirani in preventivno cepljeni. Cena 450 €. Informacije po tel.: 041/630-322.

Drugo

Kupim ali zamenjam lovsko literaturo od leta 1910 do 1946



in vse lovske knjige, ki so izšle do tistega leta. Tel.: 051/611-377.

Prodajam trofejne muflone iz večje obore. Informacije: Tel.: 041/624 579, Milan Lovrenčič.

Za odstrel prodajam jelene, damjake, po izbiri. Okolica Zasavja. Tel.: 031/737-405.

Prodajam revije Lovec od leta 1946 naprej in **knjige Zlatogove knjižnice**. Vse na zalogi. Tel.: 041/694-066.

NOVEMBER

Datum	Luna		Sonce		zora/mrak (navt.)	
	vzide	zaide	vzide	zaide	začet. konec	
1. Sr	18:56	11:04	6:42	16:48	5:36	17:55
2. Če	19:53	12:03	6:43	16:47	5:37	17:54
3. Pe	20:56	12:49	6:45	16:45	5:38	17:52
4. So	22:03	13:25	6:46	16:44	5:40	17:51
5. Ne	23:10	13:53	6:48	16:43	5:41	17:50
6. Po	—	14:14	6:49	16:41	5:42	17:49
7. To	0:17	14:32	6:50	16:40	5:43	17:48
8. Sr	1:23	14:49	6:52	16:39	5:45	17:46
9. Če	2:27	15:04	6:53	16:37	5:46	17:45
10. Pe	3:33	15:19	6:55	16:36	5:47	17:44
11. So	4:40	15:36	6:56	16:35	5:48	17:43
12. Ne	5:50	15:55	6:58	16:34	5:50	17:42
13. Po	7:04	16:19	6:59	16:32	5:51	17:41
14. To	8:19	16:51	7:00	16:31	5:52	17:40
15. Sr	9:34	17:34	7:02	16:30	5:53	17:39
16. Če	10:43	18:29	7:03	16:29	5:55	17:39
17. Pe	11:40	19:38	7:05	16:28	5:56	17:38
18. So	12:24	20:55	7:06	16:27	5:57	17:37
19. Ne	12:58	22:16	7:08	16:26	5:58	17:36
20. Po	13:25	23:38	7:09	16:25	5:59	17:35
21. To	13:46	—	7:10	16:25	6:00	17:35
22. Sr	14:05	0:57	7:12	16:24	6:02	17:34
23. Če	14:24	2:14	7:13	16:23	6:03	17:33
24. Pe	14:43	3:33	7:14	16:22	6:04	17:33
25. So	15:05	4:51	7:16	16:21	6:05	17:32
26. Ne	15:31	6:11	7:17	16:21	6:06	17:32
27. Po	16:04	7:30	7:18	16:20	6:07	17:31
28. To	16:46	8:43	7:20	16:20	6:08	17:31
29. Sr	17:38	9:49	7:21	16:19	6:09	17:31
30. Če	18:39	10:41	7:22	16:19	6:10	17:30

Mali oglasi

Male oglase (besedilo in dokazilo o vplačilu) sprejemamo na elektronski naslov:

lovec@lovska-zveza.si ali na naslov uredništva revije.

Cene malih oglasov: do 15 besed 4 €, od 15 do 25 besed 5 €, od 25 do 30 besed 6 €, za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.

Male oglase je treba plačati vnaprej. Položnic ne pošiljamo. Preštejte besede in ustrezno vsoto nakažite na TRR Lovske zveze Slovenije: Nova Ljubljanska banka, d. d., št.: SI56 02010-0015687097; SWIFT oz. BIC koda: LJBASIX.

Sklic naj se glasi: SI 00 in zraven datum plačila.

Primer za nakazilo 18. 9. 2015: SI 00 18092015.

Pod namen plačila morate obvezno napisati: MALI OGLAS.

VZREJNA KOMISIJA ZA BARVARJE pri KZS

organizira

VZREJNI PREGLED ZA BAVARSKE IN HANOVRSKE BARVARJE

v nedeljo, 12. novembra 2023, ob 8. uri
pri lovskem domu LD Slovenska Bistrica, Zgornja Bistrica 25

Ob vzrejnem pregledu je treba predložiti: original rodovnika psa, obojestransko kopijo rodovnika in potrdilo o cepljenju psa proti steklini. Psi morajo biti starejši od 15 mesecev. Vzrejnega pregleda se lahko udeležijo tudi psi, ki še nimajo opravljenih vseh preizkušenj ali še niso telesno ocenjeni. Vzrejni dovoljenje bodo dobili, ko bodo imeli opravljene vse predpisane preizkušnje.

Dodatne informacije:

B. Deberšek 041 730 551 ali bojan.debersek@gmail.com

*Predsednik VK
Bojan Deberšek*

DOBER POGLED oddaja o lovstvu

Termini predvajanja novembrske oddaje Dober pogled

TV STUDIO BISTRICA: četrtek, 30. 11. 2023, ob 20.00, sobota, 2. 12. 2023, ob 20.00 in nedelja, 3. 12. 2023, ob 11.00.
VTV VELENJE: četrtek, 30. 11. 2023, ob 21.20.
TV IDEA MURSKA SOBOTA: torek, 28. 11. 2023, ob 19.00 in 20.45.
GTV KRANJ: torek, 28. 11. 2023, ob 19.35 in sredo, 29. 11. 2023, ob 18.00.
VAŠ KANAL NOVO MESTO: četrtek, 30. 11. 2023, ob 22.00 in petek, 1. 12. 2023, ob 10.00.
ATM KRANJSKA GORA: sobota, 25. 11. 2023, ob 20.00.
ETV HD ZAGORJE OB SAVI: četrtek, 7. 12. 2023, ob 20.00.
TV ORMOŽ: petek, 1. 12. 2023, ob 20.00 in nedelja, 3. 12. 2023, ob 10.00.
ORON TV NOTRANJSKA: sobota, 25. 11. 2023, ob 18.00, ponedeljek, 27. 11. 2023, ob 20.00 in sredo, 29. 11. 2023, ob 10.00.

Navedeni termini objav so predvideni. Ker lahko nastanejo spremembe, vas prosimo, da spremljate aktualne TV-sporede posameznih TV-postaj.

Če želite, da je v oddaji predstavljeno tudi delo vaše lovske družine, nas lahko pokličete na telefonsko številko 031/273-825 (Erika).

DRUŠTVO LJUBITELJEV PTIČARJEV v sodelovanju z Vzrejno Komisijo in LD Podlehnik organizira

UPORABNOSTNO PREIZKUŠNJO PSOV PTIČARJEV PRI LOVU NA DIVJE PRAŠIČE

Preizkušnja bo 26. novembra 2023 v lovišču lovske družine LD Podlehnik, Zakl 40, 2286 Podlehnik, zbor ob 8 uri. Prispevek za preizkušnjo znaša za nečlane 50 EUR na psa in se vplača na račun DLP 02010-0253852458 s pripisom **PRAŠIČAR**.

Vodnik mora imeti s seboj originalni rodovnik in potrdilo o cepljenju psa proti steklini, v primeru posedovanja orožja pa tudi vse ostale potrebne dokumente.

Prijavo s fotokopijo obeh strani rodovnika in fotokopijo veljavne lovske izkaznice pošljite na naslov: Lidija Šmigoc, Bukovci 4, 2281 Markovci pri Ptuj, mail: siviljstvo.smigoc@gmail.com, mobi: 031 616 283. Pri njej dobite tudi prijavnico, obr. P št. 1. Zadnji rok prijave: 19. 11. 2023.

NAREJENI V EU!
DO -50°C

TERMO ŠKORNJI

Izredno topli, lahki in povsem nepremočljivi škornji, ki segajo do kolen. Podplat je čvrst, preprečuje zdrse in nudi dober oprijem na spolzkih tleh, pa tudi na gladki skali in ledu. Škorenj je udoben in omogoča dolgotrajno hojo po različnem terenu, tudi po snegu in ledu.

Sestava škornja:

- OVČJA VOLNA
- EVN MATERIAL Z MEHERČKI
- PLČ
- TOPLLOTNO IZOLACIJSKA POLJA

63,00 €

Velikosti od 41 do 48

INFORMACIJE IN NAROČILA:
info@beluga.si, www.beluga.si

TAKO TOPLIH IN LAHNIH ŠKORNEJ SE NISTE IMELI!

TEHNOOPTIKA

SMOLNIKAR d.o.o.
Brodarova ulica 13,
1031 Ljubljana-Crnuče
tel./fax: 01/426 32 72
e-mail: tehnooptika@siol.net
www.tehnooptika-smolnikar.si

NIKON Prostaff5 8x42
Akcijška cena: **199,00 €**

NIKON Monarch5 8x42
Akcijška cena: **319,00 €**

Nikon

Servis dvogledov in strelnih daljnogledov!

KOŠARA ZA PREVAŽANJE DIVJADI
IZDELANO IZ NERJAVEČEGA JEKLA
Cena: 280,00 €
Dimenzije: 1000 x 400 x 125 mm (odprta), 600 x 400 x 125 mm (zaprta)
S pokrovom lahko služi tudi kot piknik miza.

PRIPOMOČEK ZA PRIPRAVO TROFEJ
IZDELANO IZ NERJAVEČEGA JEKLA
Cena: 42,00 €

Proizvajalec: BP Metal d.o.o.
Kontakt Jože: 041 693 550

Ob nakupu obeh izdelkov dobite tudi palico-stol za samo 20,00 €.

Zahteven teren?

CRISPI

Izberite Titan.

Več informacij:
info@jerman-i.si
04 519 20 20

Toplejša oblačila švedske znamke Pinewood za prihajajočo jesen

FLIS AIR VENT **PULOVER SUNNARYD** **FLIS FINNVEDEN** **HOODIE FINNVEDEN**

59,95 € **59,95 €** **64,95 €** **99,95 €**

VUTE PUŠKARSTVO

Puškárstvo Vute | Kremplova 2, 2000 Maribor | www.lovskaoprema.si | info@lovskaoprema.si | Tel: 070 666 429



For those
who know



CZ 457 Varmint Synthetic, .22 LR

Cena: 610,00 €

OB NAKUPU PUŠKE IZ OGLASA PREJMETE PAS NIGGELOH QR; ZELEN ALI RJAV
za 1 EUR.



CZ 457 Camo Stainless, .22 LR

Cena: 719,80 €



CZ 457 American Beech, .22 LR, .22 WMR

Cena: 664,90 €

* Slike so simbolične. Pomnilka velja za finančno vsebo do 30.11.2023 oz. do razprodaje zalog.



ANCELJ d.o.o.

Lebanova ulica 3
8000 Novo mesto
tel: ++386 (0)7 / 33 21 081

e-mail: info@ancelj.si

Delovni čas: pon - pet: 8.30 - 12.00, 13.00 - 16.00



www.ancelj.si



Poiščite nas na
facebooku!

zastopstva in distribucija: - Browning - Winchester - Kite Optics

- Česka zbrojovka - Colt - Meopta

- Sellier & Bellot - Alfa Proj

- KMR Precision Arms - MAK

- Huğlu - Norica - Niggeloh

Na zalogi dušilci različnih blagovnih znamk!

AU
ASE UTRA

Dušilec zvoka ASE UTRA RADIEN



Puškarstvo
Špendal



Prodaja vrhunskih izdelkov

Optike: Swarovski, Kahles, Zeiss, Delta, Aimpoint, MTC, Pard, Pulsar

Puške: Merkel, Haenel, Blaser, Steyr Mannlicher, CZ, Heym, FX Airguns, Mauser, pištole Glock

Strelivo: RWS, Geco, Blaser, KJG, Sellier & Bellot, Rottweil, Sax, LFB, Nobel Sport Italia, GGG, Hornady

Oblačila: Chevalier, Sitka, Merkel Gear

Razno: 3HGR jermeni, Niggeloh, Marsupio

gsm 041 399 307 ali 031 393 664

email puskarstvo@siol.net

trgovina <http://guns-spendal.com/shop/>

SlovArms

Lovska trgovina SlovArms d.o.o.

www.slovarms.si

DIVAČA, Kraška cesta 67,

URNIK:

Tel.: 05 620 22 08 Pon.-Pet.: 14:00 - 19:00

E-mail: info@slovarms.si

POSEBNA PONUDBA

termovizija + adapter

~~1.668€~~ 1.049€

LIEMKE Merlin 13

- Izredno majhen in lahek - 130g
- OLED 1024x768
- enostavna uporaba
- 3 leta garancije



LIEMKE

MOŽNOST PLAČILA NA OBROKE, HITRO IN ENOSTAVNO

MINOX
Blaser



PARD

Verney-Carron



NIELSEN
SONIC



SWAROVSKI
OPTIK

J.P. SAUER & SOHN
ESTABLISHED 1751

STEEL ACTION

RÖWA
Röslers | AUSTRIA
SIGNATURE

TITAN

Vixen
VECTOR
OPTIC

STRASSER

SHOOTING
TRADE

24.-25. 11. 2023

ČRNI PETEK

pri Shooting Trade!

Obiščite nas v

petek med 9. in 18. uro
in soboto med 8. in 12. uro

ter izkoristite vikend
izjemnih popustov!

DARILO
ob vsakem
nakupu



Partizanska ulica 10,
2310 Slov. Bistrica



064 243 255



info@shooting-trade.eu

Z8i+
0,75-6x20
1-8x24



SWAROVSKI
OPTIK



SEE THE UNSEEN